

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τριμηνιαία έκδοση
της Δημοτικής Βιβλιοθήκης
Πρέβεζας

Απρίλιος
Μάΐος - Ιούνιος

ΤΕΥΧΟΣ 6

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τριμηνιαίο Περιοδικό ποικίλου
προβληματισμού

Έκδοση **ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ**
ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ

Φιευδύρεται από Έπιπροπή

Υπεύθυνος **ΣΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΣΙΑΣ**
Ζαλόγγου 33 τηλ. 28375
ΠΡΕΒΕΖΑ

ΧΡΟΝΙΑ Β'

1985

Έπιπροπή

Ντούσιας Σπύρος Συντήχος Δάσκαλος
Κατσάνος Ορέστης Καθηγητής
Τζίμας Κώστας Δάσκαλος
Ζιανίκας Λάμπρος Δάσκαλος
Κολοβός Θεόδωρος Καθηγητής
Κολιδές Βαγγέλης Δάσκαλος

Υπεύθυνος **ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΕΟΚΑΣ**
Τυπογραφίου **Λ. Βύρωνος 7 - τηλ. 28522**
Πρέβεζα

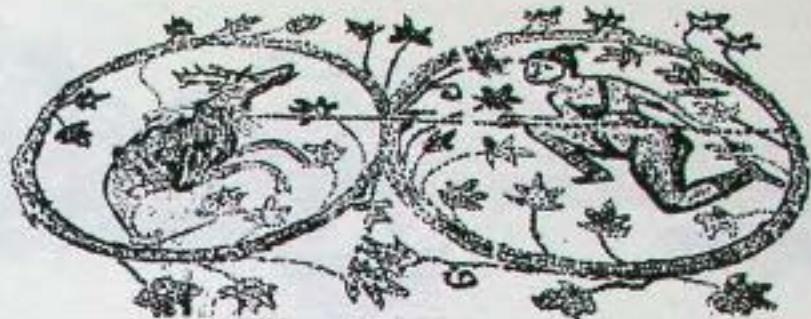
Εμβλήματα-επιταγές: Λάμπρος Ζιανίκας Πάριδος Χαονίας τηλ. 22110

Συνεργασία-Επιστολές: Βαγγέλης Κολιδές Ζαλόγγου 9 τηλ. 27206

Σημ. Τα επυπόγραφα δρόμα κ.λ.π. εκφράζουν
τη γνώμη του συγγραφέα τους.

Συνδρομές Ιδιωτών δρχ. 800

Εταιριών, τραπεζών, Ν.Π.
Δ.Δ. κ.λ.π. δρχ. 1600
Εξωτερικού δολ. 20
Τιμή τεύχους δρχ. 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, Παν. Μερκούρη, Καθηγητή	σελ. 5
2. ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ (ποίημα), Γ. Βρέλλη	" 10
3. Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΑΤΟΜΑ, Δον. Μπόχτη, Δάσκαλου-Σχολ. Συμβούλου	" 11
4. ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΣΤΡΙΩΤΙΣΣΑ, Δημ. Παπαδημητρίου, Δά- σκαλου	" 22
5. ΠΟΙΗΜΑ, Μελτ. Λογοθέτη	" 25
6. ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ (Μια μεγάλη εκπαιδευτική ανάγκη στο Νομό μας), Λάμπρου Ζιανίκα, Δάσκαλου	" 26
7. ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ - ΖΑΛΟΓΓΟ (Ιστορία-παράδοση και ερωτηματικά), Σπ. Ντούσια	" 38
8. ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ: ΑΠΕΙΛΗ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ (Β' μέρος από την έκδοση της Ε.Σ.Η.Ε.Α.	" 57
9. ΕΙΡΗΝΗ (ποίημα) Κ. Ιονίτη	" 64
10. ΤΟ ΡΟΛΟΙ, Α.Π. Παπαγεωργίου, Ανωτ. αξ. ε.α.	" 65
11. ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ, απόδοση Σπ. Ντούσια	" 66
12. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ '85, Δήμου Πρέβεζας	" 68
13. ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΙΝΟΥΜΕ	" 69

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

του κ. ΠΑΝΟΥ ΜΕΡΚΟΥΡΗ - Καθηγητή

— Αμβρακικός: Θέση και θέση ιδιόμορφος, κλειστός κόλπος στο βόρειο τμήμα της χώρας, αβαθής - μέσο βάθος 40 μ., με μέγιστο 62 μ. - επικοινωνεί με το Ιόνιο Πέλαγος σε στενό - πλάτους 800 μ. - αβαθής - μέσου βάθους γύρω στα 5 μ. - δνοιαγμα στα Ν.Δ. του. Με παραλλήλγραμμη μορφή έχει επιφάνεια γύρω στα 500.000 στρ. από τα οποία τα 100.000 στρ. περίπου είναι λιμνοθάλασσες, και άλλα 100.000 στρ. αλτενή πεδία, στη β. και βόρεια πλευρά του. Ακόμη διαθέτει ένα πλήθος ορμάσκων. Στα νερά του χύνονται δύο ποταμοί - Λούδρος, Αραχθός και ένα πλήθος χειμάρρων και μικρών ποταμών. Αυτή πάνω κάτια είναι η φυσ-

κή περιγραφή του κόλπου κατ' τα γεωλογικά προσόντα του.

— Πολλά κατά καιρούς έχουν γραφτεί για τον Αμβρακικό σαν υδροβιότοπου και τόπου αναπαραγωγής θαλασσιών ειδών, πολλές εικασίες έχουν διατυπωθεί για τις δυνατότητές του σαν τόπου εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά πολύ λιγούς έχουν ασχοληθεί με τους κινδύνους και τις εστίες μόλυνσης που αντιμετωπίζει ο κόλπος σήμερα. Ακόμη λιγότερους έχει απασχολήσει το ποια θα είναι η μόρια αυτής της κλειστής βάλσασσας, αν πραγματοποιηθεί έστιν ένα μέρος του λάχιστον των σχεδίων και προτάσεων για την αξιοποίησή του, χωρές να παρ-

θούν μέτρα για την προστασία του και την ανάπτυξή του. Τα παραπάνω είναι καλοί αιτίες που με κάνουν ν' ασχοληθεί σήμερα μαζί του.

— Το γεγονός ότι ο Αιγαίος είναι κλειστή θάλασσα με ανανεούμενο - μέσω του ρεύματος με το οποίο επικονινώνεται με το Ιόνιο Πέλαγος - νερό, το ότι δέχεται όλο το χρόνο γλυκό νερό πλούσιο σε φυτικές και ζωτικές ύλες, το ότι είναι αθαύδις, το ότι έχει ένα πλήθος αλιτεύων πεδίων ιδανικών για αναπαραγωγή, τον κάνει να είναι ιδανικός υδροβιότοπος για ένα πλήθος ειδών θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας, πολλές φορές σπάνιας και σε μερικά είδη μοναδικής. Η επιβεβαίωση των παραπάνω είναι η διεθνής σύμβαση RAMSAR του 74 που εκρόσσεται την περιοχή υδροβιότοπο και την οποία έχει υπογράψει η χώρα μας.

— Ακόμη η πολυμορφίδα του γίνεται μεγαλύτερη αν συνυπολογιστούν τα έλη των εκβολών του λιόντα στα βόρεια - τα οποία έχουν χαρακτηριστεί εθνικός δρυμός - και τα οποία στα υστάλμυρα νερό του φιλοξενούν μια μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας.

— Πρώτου προχωρούμε στην εξέταση των πηγών και αιτίων ρύπωνας ας δούμε πρώτα ποια είναι η σημερινή προσφορά του κόλπου σε θαλασσινά είδη και ποιές δυνατότητες παρουσιάζει. Στολχεία για το πρώτο θα πάρουμε από δημοσίευση της εποπτείας αλιείας σε προγόνιο τεύχος των Πρεβεζάνικων Χρυσών.

— Το γεγονός ότι δεν λειτουργεί λιχνίδσκαλα, ακόμη το ότι η αλιεία γίνεται βασικά με παραδοσιακά μέσα - δεξτρα, παραγάδια και κοψινέλα - και τέλος το ότι δεν υπάρχει οργανωμένη λιχνίδσκαλιέργεια - πλην της παραγωγής χελιών - εμποδίζουν σημαντικά την καταγραφή των σημερινών δυνατοτήτων του κόλπου. Μια κατ' εκτίμηση προσεγγί - στεκή τημή μελά για παραγωγή 650 τόνων νωριάς σε χέλια - φάρια, εξαιρουμένων των οστράκων - μαλακοστράκων. Ακόμη η ίδια πηγή μελά για αλιεία των εξής ειδών: Κέφαλοι, μουξινάρια, σουπιές, καλαμάρια, κούτσουμούρες, μπαρμπούνια, ταϊπούρες, μουρμούρια, λαυράκια, λιθοίνια, σαρδέλες, γαρίδες, γλάσσες, νοβιούς κ.τ.λ.

— Οι περισσότεροι στις αυξηθεισέμας γύρω από τον κόλπο παραδεχόμαστε ότι κλινδυνεύει, γνωρίζοντας πολύ λίγα γύρη από τους κλινδύνους που τον απελλούν. Ακόμη έχει γίνει κολυνή πίστη διτή με εντατική εκμετάλλευση ο κόλπος μπορεί να καλύψει ένα μεγάλο μέρος της Ελληνικής αγοράς φαριαύ. Τέλος όλοι λέγο - πολύ τους κλινδύνους μόλινοσης τους έχουμε ταυτίσει σχεδόν με την βιομηχανική παραγωγή. Όμως η παράκτια περιοχή του κόλπου δεν φιλοξενεί ούτε μεγάλες βιομηχανίες ούτε πολλές. Από πού λοιπόν προέρχονται οι κλινδύνοι για τον μελλοντικό μας τροφοδότη, και ποιοί είναι; Εντοπίζονται σε πέντε είδη: Αυτούς που προέρχονται από το Ιόνιο. Αυτούς που προέρχονται από τις αυτετικές - πηλαστικές περιοχές των ακτών

του. Τους προερχόμενους από τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, και από τις αγροτο - βιοτεχνικές μονάδες.

Ακόμη τους μελλοντικούς κλινδύνους της υπό δημιουργία βιομηχανικής ζώνης. Και τέλος τον κλινδύνο η εκμετάλλευση ν' αρχίσει και να γίνει με μόνο σκοπό το κέρδος, χωρίς έργα υποδομής, χωρίς βασική προδιαγραφή την προστασία του.

Ας τουςδύμε έναν - έναν, και ταυτόχρονα τους τρόπους προστασίας, αν θέλουμε δύναμης ο κόλπος να γίνει πηγή ζωής και ανάπτυξης για την περιοχή του.

— Το ρεύμα του κόλπου του ανανεώνεται νερό του και τον συνδέει με το Ιόνιο. Όμως το Ιόνιο έχει γίνει προ πολλού πλυντήριο των πετρελαιοφόρων δεξαμενόπλοιων που κατευθύνονται από και προς Αλβανία, Γιουγκοσλαβία, Βό-

ρετο Ιταλία. Πολλές φορές τον χρόνο η δύναμης του Μαναλιώτιου δίνει εμφανή επάνω της δεξύματα της διάθεσης των πλοιοκτητών να αποφύγουν τα έδαφα καθαρισμού των δεξαμενών με ποθόδοξο τρόπο. Αυτοί οι πετρελαιοκόλποι μόνο με τα απορρυπαντικά τους καταλήγουν στις ακτές με αποτέλεσμα την καταστροφή του γόνου και το δηλητηριάσμα των οστράκων - μαλακοστράκων. Εδύ πρέπει να παρατηρήσουμε ότι είναι δύσκολη η προστασία και η δίωξη των παραβατών από την ακτοφυλακή. Όμως κάτι πρέπει να γίνει πάνω σ' αυτό το θέμα για να αιδεί ο ενάλιος πλούτος μας και οι ακτές.

— Στις ακτές του κόλπου βρίσκονται τέσσερις αστικές - πηλαστικές περιοχές (Πρέβεζα, Άρτα, Βόνιτσα, Αμφελοχώρι). Τα απόβλητα τους μέσω του αποχετευτι-

κού τους δέκτουν φάνουν στον κόλπο. Μέχρι την εμφάνιση των απορρυπαντικών και των πλαστικών, τα απόβλητα των πόλεων δεν ήταν επικίνδυνα. Γιατί τα δύναμις όματα, τα φυσικά απόβλητα και τα σαπουνοειδή δεν αποτελούν ρύπους. Τα απορρυπαντικά και τα πλαστικά δύματα, δύναται συσσείς μηχανικές - δηλ. μη ανακυκλώμενες - καταστρέφουν δηλητηριάζοντας κάθε μορφή ζωής τα πρώτα, και εμποδίζουν κάθε ανάπτυξη όπως σκουπίδια και μάλιστα δηλητηριώδη τα δεύτερα. Αν σκεφτεί μάλιστα κανείς ότι 4.500 πλυντήρια - μόνο στην Πρέβεζα - στέλνουν στην θάλασσα τα δηλητήριά τους καθημερινά, θα καταλάβει το μέγεθος του εγκλήματος που γίνεται σε βάρος μας από μας τους έδους. Ο βιολογικός καθαρισμός των λυμάτων των πόλεων είναι επιβεβλημένος, αν θέλουμε να λέμε ότι προστατεύουμε τους εαυτούς μας και την τροφή μας - γιατί το σύνολο σχεδόν της εχθυσαραγγής καταναλώνεται από μας τους έδους. Κι' αυτό είναι το λιγότερο. Γιατί υπάρχουν και τα λιμάνια των τριών παραπάνω πόλεων που, όσο κι' αν παρουσιά -

ζουν μικρή κίνηση η αυμβολή τους στην ρύπανση μπορεί ν' αυξηθεί σημαντικά με την αδιαφορία και την ασυδοσία.

- Μια άλλη κρυψή πληγή είναι τα λεπόδια και τα φυτοφάρμακα, και οι χημικές συσσείς που χρησιμοποιούνται στις αγροτικές μονάδες εντοτικής παραγωγής. Οι πεδιάδες της Πρέβεζας και της 'Αρτας' έχουν σαν τελικό αποδέκτη των δύναμης όματων τους τον κόλπο. Η μετα-

φορδ τους γίνεται κύρια με τους δύο ποταμούς 'Αραχθο και Λούρο. Η λογική χρήση λιπαρούματων και φυτοφάρμακων είναι επιβεβλημένη για εντοτικοποίηση και αύξηση της παραγωγής στις σημερινές συνθήκες. Φυσικά και η εκμηχάνιση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. 'Ομως η περιοχή δεν είναι εντελώς πεδινή, έτσι ώστε το βρόχινο νερό να διεπείται πριν καταλήξει στους ποταμούς και στην θάλασσα. Είναι λοφώδης και τα νερά της βροχής, αφού ξεπλύνουν πρώτα τους αγρούς, παίρνουν μαζί τους ένα μεγάλο τμήμα των πρόσθιων αυτών χημικών συσσείων με τελικό προορισμό την θάλασσα. Το πόσο καταστρεπτικά είναι δεν βρεθούν στην θάλασσα δεν χρειάζεται νομίζω να το πούμε. Είναι σχεδόν αυτονόητο. 'Ένας τρόπος να τον αποφύγουμε και μάλιστα πολύ λίγο δαπανηρός είναι οι φράχτες με τα βάτα και τα άλλα θαμνούδια. Οι παλιότεροι τα χρησιμοποιούσαν κατά κόρο στις ανάμαλες περιοχές για ν' αποφύγουν το "έπελυμα" των χωραφών τους από της βροχές. Η λύση αυτή μπορεί να στερεί από την καλλιέργεια αρκετά μέτρα γόνιμης γης, δύναμη μια λογική χρήση της, θα βοηθούσε και τους παραγωγούς, αφού εμποδίζει το γρήγορο "αδυνάτισμα" του χωραφού. Ακόμα οι αγροτικές μονάδες για ν' αυξήσουν την παραγωγή απ' την μία, και για να μειώσουν το κόστος απ' την δύλη, χρησιμοποιούν συσσείς που να μειώσουν βαθημόν στο ακοπό τους, αλλά είναι καταστροφικές για το περιβάλλον. 'Οσο κι' αν η ρύπανση των αγροτικών μονάδων εί-

ναι μικρή στην ρύπανση - των ποταμών κύρια - δύο γεγονότα είναι ανησυχητικά. Πρώτον, η αναρχία που επικρατεί, στην επιλογή του είδους με το οποίο ασχολούνται, στο τόπο που εδρώνται, και στον τρόπο που λειτουργούν, η οποία δείχνει παντελή έλλειψη προγραμματισμού. Δεύτερον η ολοκληρωτική έλλειψη ελέγχου της παραγωγικότητας και της ρυμαντικής τους ικανότητας.

- Μια ακόμη επιβουλή για τον κόλπο - και πονοκέφαλος των τελευταίων καιρών για τις αρμόδιες υπηρεσίες - φαίνεται να είναι η υπό ζύμωση βιομηχανική ζύνη στην περιφέρεια της Πρέβεζας. Υπάρχουν πολλές - κι' αλληλουσγκρουδημενές - απόφεις γύρω από τον τόπο και τον τρόπο απομάκρυνσης των λυμάτων της. Για τόσο καταστροφική θα είναι η απομάκρυνση τους είτε στο Ίδνιο είτε στον κόλπο χωρίς να προηγηθεί βιολογικός καθαρισμός κι επεξεργασία τους ας μιλήσουν ας μέχρι τώρα νεκρωθείσες, ανά τον κόσμο. Θάλασσες από βιομηχανικά λύματα. Εκείνο που υπορούμε να πούμε εδώ είναι ότι σε τελευταία ανάλυση το πρόβλημα δεν αφορά μόνο τις τεχνικές υπηρεσίες, τα συνέδρια για τον Αιμβρακικό και τα Ινστιτούτα ερευνών. Αφορά όλους δύος κατοικουν στην περιοχή, γιατί μια λαθαμένη απόφαση θ' απασχολήσει έτσι κι' αλλιώς, αργά ή γρήγορα όλους μας - κι όχι μόνο τους οικολόγους - αλλά δυστυχώς δεν θα είναι αδύνατο, ή δύσκολο να διορθωθεί.

- Σ' όλες σχεδόν τις αναπτυσσόμενες ή αναπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες

όπου κυρίαρχο ρόλο παίζει η ιδιωτική πρωτοβουλία, δταν ανακαλύπτεται μια νέα πηγή πρώτων υλών ή ένας τρόπος ή τόπος παραγωγής με συμφέροντες δρους, το πρόβλημα βρίσκεται στην συγκράτηση των επενδυτών να μην εξαντλήσουν την πηγή πέστοντας δύοι μαζί πάνω της. 'Ετοι κι' εδώ γεννάται το ερώτημα: Ήπηπας στα χέρια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας ανεξέλεγκτα ο κόλπος γίνεται αντεκέμενο μονόπλευρης ή υπερεντατικής και στο τέλος εξαντλητικής εκμετάλλευσης. Αν λοιπόν οι δυνατότητες του κόλπου αρχηγούθον μ' ένα είδος - όπως ο λούρος με τις πέστροφες - ή αν εξαντληθεί, τότε είναι σαν να κάνουμε μια τρύπα στο νερό. Εκείνο που χρειάζεται λοιπόν είναι η αισθήτη κατεύθυνση και ο προγραμματισμός της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Δηλαδή η οριοθέτηση του τόπου, του τρόπου, του ποσού, της πολύτητας και του είδους της χθυσοκαλλέργειας. Και επειδή κάτι τέτοιο είναι δύσκολο και πολλές φορές επικίνδυνο, προσπιτική μου γνώμη είναι η ανάληψη της δημιουργίας της λειτουργίας και του ελέγχου των χθυσοκαλλέργειες να γίνεται αποκλειστικά απ' το κράτος. Ο λόγος που συνηγορούν υπέρ αυτής της απόφεις είναι παρέξηλοι, και δεν νομίζω να χρειάζονται επιχειρηματολογία.

- Ο ακόπος αυτής της αναφοράς στα πρόβλημα του κόλπου είναι να γίνεται κοινή πίστρυτε ο κόλπος κλειδωνεύει σήμερα, και να γνωρίσουμε τις εστίες που τον απειλούν. Κι' ακόμη - εφ' δύον σπουδαίους και σ' αυτόν τις ελπίδες μας για

ένα καλύτερο αύριο - να ξέρουμε από τι πρέπει να τον προφυλάξουμε.

— Στην Γερμανία συμβαίνει το εξής παρόδοξο. Στον ποταμό Ρήνο αποβάλλουν τα λύματά τους όλες οι παρόχθιες βιομηχανίες, σε αμείωτο ποσό το νερό του να μοιάζει πλούτο με πετρέλαιο. Το κράτος στην προσπάθειά του να σώσει τον ποταμό, την περιοχή του και την θάλασσα με ειδικές μονάδες σ' όλο το μή-

κος του, ξανακαθορίζει τις δύνεις του και το νερό του. Κλ' αυτό γιατί όπως φτίνεται είναι αδύνατο να ελέγξει τους λόγους και τους αίτους της ρύπανσης.
— Αν δεν θέλουμε να φτάσουμε σ' αυτό το σημείο, από τώρα, να προσέξουμε και να προσπαθήσουμε ο καθ' ένας το κατά δύναμη για την καθαρότητα και την αξιοποίηση του κόλπου.

ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ

Γαλαζόχωρο μάτι της γης, το λιμάνι,
η καρδιά σου Πρέβεζα που πάντα χτυπά:
Λατρευτής σου σ' αυτό καλ ου σ' αυτό το
σεργιάνι
της τυράννιας, της λόμης τις ακέφεις
ακορδό.

Με μεθούν ομορφιές σου στη γλαυκή σου
πλάνη
ζεστός ο λογοτρόμος τα μυστικά τρυμά,
με φυτοδιάβαση έκειό το πυροφάνι
υδάτινες φωτείς με κώματα χτυπά.

Με μαγεύεις! Σκιρτάω, σκλαβώνεις το
βλέμμα,
γλυκουλλεὶς λιβρακικέ και μου γελάς
Ηπείρου μας, εσύ, το ζαφειρένιο
στέμμα.

Πάντα σε νοσταλγία με κρύψια τη λαχ-
τάρα,
να ζω με την αγάπη σου, να μου μιλάς
σ' ώρα γαληνεμού και σε θυμύν αντάρα.

"Γιαννιώτικα σονέττα"

Γιάργος Βρέλλης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η στάση της Κοινωνίας οπένωντι στο ειδικό θέμα

του κ. ΜΠΟΧΤΗ ΔΟΝΑΤΟΥ - Δάσκαλου Σχολ. Συμβούλου

εράστιο και παμπάλιο το
πρόβλημα.

Σκιά του ανθρώπου, τον α-
κολουθεί από τότε που πρω-
τοπαρουσιάστηκε στη γη.

Πρώτα απ' όλα όμως να ξεκαθαρίσουμε
την εννοολογία των λέξεων - κοινωνία
και ειδικά δύομα.

Τη λέξη κοινωνία την ακούμε συχνά
και χιλιάδες φορές την έχουμε ακούσει,
έτοι που στη συνείδηση του καθενός, έ-
χει πάρει μια κάποια μορφή, μια υπό-
σταση.

Σεκινώντας σαν μια αφερηγένη έννοια,
θα καταλήξει να έχει στα χέρια της δύ-
ναμη κρττή, που όλοι θα την παραδε-
χεθούν συμφωνώντας με το λαϊκό τραγου-
διστή, που περίτεχνα τραγουδάει "η

κοινωνία με κατακρίνει".

Πέρα όμως από την ειδιότητα αυτή, η
οποία για το λαό μας τουλάχιστο, στέ-
κεται άλλοτε φραγμός και τραχοπέδη σε
πρόξεις και ενέργειες των ανθρώπων
και άλλοτε ελειξέριο για μεγάλα επι-
τεύγματα, κάθε λαός της δίνει και διά-
φορες άλλες ειδιότητες.

'Έτοι στα ελληνικά δεδουλένα θα τη
βρούμε σαν μεγάλη δασκάλα. Ηλιά δασκά-
λα, που στη δύναμη της διδασκαλίας γή-
γονται δύοι κοινωνοί.

Πολλές φορές την αιτείζεται ο λαός,
της φορτώνει όλες τις ευθύνες για τα
στραβά κι ανδριδά: παλιοκοινωνία θεό-
τρα κοινωνία και τα παρόμια.

"Όσο όμως κι αν την κακολογείς, δας
κι αν προσπαθείς απόνη της να φύξει,

κάθε του κακοτυχία, κανές δεν μπορεί να ξεφύγει έξι από τα πλάστα που του περιχαρδώκασε.

Ζει και κλείται κατά τις υποδεί - ζεις της, ντύνεται και συμπεριφέρεται πάντα υπολογίζοντάς την και γενικά δίλες του οι ενέργειες, και οι δραστη - ριότητες σκιάζονται απ' αυτή.

Νε τα σημερινά δεδομένα θα μπορού - σαιμε να ταυτίσουμε την κοινωνία κατά κάποιο τρόπο και ως ένα σημείο με την κοινή γνώμη.

Κονεολογίς στον δρόμο κοινωνία θα συμ - περιλάβουμε όλο το ανθρώπινο δυναμικό ενός τόπου, μιας χώρας, αδιάκριτα από φύλο και επάγγελμα, από μόρφωση και καταγωγή.

Έτσι η μορφοποιός δύναμη της κοινωνίας, το αποκριστάλλωμα της κατευ - θυντήριας γραμμής της, θάνατο το κράμα της ουθίας του παιδευμένου και του α - μόρφωτου, του ενός και των πολλών, του εγύ και εμείς.

Όλου του ανθρώπινου δυναμικού.

Το απαγόριμα τούτου του ανθρώπινου υλικού συγκεκριμένοπολείται στο πρό - οπο της κοινωνίας και γίνεται ρυθμι - στής πράξεων και καθοριστής κανόνων.

Τούτοις οι κανόνες, αν και άγραφοι, μας σφράγισταν καλάζουν τόσο δυνατά που γίνονται ένα με τον εαυτό μας και δο - σκολα μπορούμε να τους παραβούμε.

Σαν ειδικά δύτη, θα θεωρήσουμε τα δύτη εκείνα, που γιο τον ένα ή τον δίλογο η φύση δίνεις απόνω τους τα σημάδια του λάθους της.

Τα σημάδια αυτό δίλογο περισσότερο και διλογότερο, έκδηλα, κάνουν

τους ειδικότητες τους να απομακρύνονται από τα καθορισμένα κοινωνικά κα - λούπτια, απότελος και αποδιώκονται από τα δίλλα δύτη.

Τα κουσσούρια που από κληρονομιά κου - βαλούν μαζί τους ή που αργότερα από - χθησαν, γίνονται αποδυνωνιστής της συμπεριφοράς απέναντι των διλλών καλ - ναιγκαστικά απομακρύνονται από τη μάσα και αποζητάνε τη φυγή, τη μαναζέλα.

Πολλές οι ονομασίες και οι χαρακτη - ρισμοί των ειδικών ατόμων, που βρί - σκοντανται διάσπορτα σ' διάφετης της πλεκές.

Ο καθένας θα κολλήσει και ένα δύναμα αδιάφορα αν αυτό ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα ή όχι.

Ανάμαλα, σπαστικά, ηλίθια, αποκλι - νοντα κι ένα σωρό δίλλες ονομασίες που οι πολλοί δεν ξέρουν τη σημασία τους.

Παιδαγόγοι και ψυχολόγοι κατατάσ - σουν τα ειδικά δύτη σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

α) Σ' εκείνα που χαρακτηρίζονται α - πό κάποια ομοτική βλάβη, αρχίζοντας από την ελαφρύτερη μορφή της μυωπίας (αιτία της προσωνυμίας γιαλάκιας) μέ - χωρ τη βαρύτερη μορφή της έλλειψης δ - κριών, κουλός στραβωμός και τα παρό - μονα, και

β) Σ' εκείνα που συγκεντρώνουν πνευ - ματικές ανατηρίες.

Και στις δύο περιπτώσεις οι υποκα - τηνορίες είναι πάμπολλες και οι χαρα - κτηριοί ταστρίθιοι.

Δεν παύουμε όμως και στις δύο περ - πτώσεις να μιλάμε για ειδικά δύτη, για δύτη που θέλουν κάποια ξεχωριστή μεταχείριση, για τη συνταύτητά τους με

τ' άλλα δύτηα και την επιβίωσή τους.

Η εμφάνιση τέτοιων ατόμων (ειδικών) χρονολογείται από τότε, που ο κάτοι - κος του πλανήτη μας γυμνός και τρω - γλοδύτης πρωτοαντίκρυσε το ζωγόνο του ήλιου φως.

Μα αν και είμαστε βέβαιοι για την τόσο μακρινή ώπαξή τους, για τον τρό - πο που τους συμπεριφέρθηκαν οι διάφο - ρες οργανωμένες κοινωνίες, μαθαίνουμε πολύ πιο αργά.

Την συμπεριφορά αυτή των κοινωνιών προς τα μελονεκτικά δύτηα, γέννημα και θρέμμα της βρησκευτικής και πολετικής κάθε φορά αντίτυπης, μπορούμε να την χωρίσουμε σε διάφορες περιόδους (χρο - νικές).

Δεν είναι όμως της στιγμής να επε - κταθούμε σ' ένα τόσο μεγάλο θέμα, γι - αυτό θα παραθέσουμε ελάχιστα παραδείγ - ματα, και μέσα από αυτά θα παρακαλου - θήσουμε την κάθε φορά, συμπεριφορά συσχετισμένη και με δίλλους ακόμη πα - ράγοντες.

Ο 'Όμπρος, γνήσιος και μοναδικός εκ - φραστής της εποχής του μας πληροφορεί, για τη θέση τέτοιων ατόμων μέσα στην κοινωνία της εποχής του και μάλιστα σ - πολαιμβάνει εξαιρετικών τεμάχων, στις βα - σιλικές αιγάλες, τα συμπόσια και τα δεί - πνα.

Το ελάττιμό του (οματικό) έχει μπ - δενιστεί κάτια από το σκέπαιμα της χρ - ρης του μουσισμού.

Κανές δεν τα αποδιώκνει, όλοι των συναναστρέφονται και μάλιστα τεμπτικά. Τον προσέχουν, όχι μόνο δύνωντας της

σειράς του, αλλά δύνωντας την ανάτε - ρην κοινωνικών στρωμάτων (θαυματιδες - δροχούντες-επίσπομος-προσκεκλημένος).

Κατ τούτο, γιατί φένει μαζί του, μέσα του, κάτια από τη θεϊκή χάρη του Απόλλωνα, κουμάτε από τα τάλαντα της καλλίφωνης μούσας.

Εδώ η επίδραση της θεϊκής προέλευ - σης του επαγγέλματος ιθήνει διά τ' άλ - λα.

Το σπουδαίτερο όμως είναι, ότι αυ - τή η συμπεριφορά κάνει το ειδικό δύτη - μο (Δημόδοκο) να μην αισθάνεται καν το μελονέκτημά του, να νοιάθει ίσως με - ταξιδιού του.

'Ετοις δε διογκώνεται το υποσυνείδητό του με απωθημένα, ζει ήρεμα και αφρο - νικά.

Αντίθετα ο κουτσοπόδης 'Ηφαιστος παρόλη τη θεϊκή καταγωγή έχει διαρο - ρετική μεταχείριση, αισθάνεται διαφο - ρετικό.

Δεν φένει το κακό του χάλι, που πε - τάγεται από τη μάνα του, γιατί δεν α - νέχεται το σακατηλήκι του, αλλά πέρα απ' αυτό έχει γίνει το νούμερο των θε - ών.

Γελούν μαζί του, του περιπατώντων κλ - ος είναι κι άριστος τεχνίτης.

Καταλαβαίνει αυτή τους την αντιτά - θετική, προσδιορίζει με ακρίβεια το λό - γο της απότις της γυναικός του Άρη - θίτης με τον πολεμόχαρο 'Άρη, που δεν είναι δίλος, παρά το οματικό του ε - λάττιμα και καταρέται τον (όλο του τον) εαυτό.

*Πάς πάντα εμένα το χιλό του δίσα πε - γατέρα περιστρέψτη με γελά κι αγόπια τον 'Άρη

.....γιατί γερδς στα πόδια
του κι δμορφος είναι, δημς εγώ γεννήθηκα
σακάτης.

Να δε μου φταίξει άλλος κανές, μόνο
οι γονείς μου φτάίνε
που είθε να μην μ' ἔκαναν".

Αυτή η αντίληψη των θεύν σε ότι αφορά τα σωματικά ελάττωμα και χαρίσματα, που δεν είναι τίποτε άλλο, παρότι η κοινωνική αντίληψη της εποχής, που ισχυροποιείται στα πρόσωπα των θεύν, για να επιταιρωθεί οιν παραδεχτός νόμος, μεταδίνεται από γεννέδ σε γεννέδ και τραβάει πολὺ μακριά.

Ξεφυλλίζοντας τα σωματικά μας τραγούδια μας βλέπουμε καθαρά να αποβάλλονται άτομα, τα οποία στερήθηκαν από τη φύση.

"Τι θέλεις μαύρη στο χορό,
δαχτυλι στο τραγούδι;"

Κι εδώ δεν έχουν θέση διοι.

Μακριά δοσι δεν προκίστηκαν με σωματικά χαράσματα.

"Έχω από το πανηγύρι της χαρά η πρωτοποίηση της ασχήματος.

Να κατ' πάλι ο λεβεντόκορμος "Άρης ο οφετεροτής της γυναικός του κουτσο - πόδι" Ήμαλοτου.

Αντίθετο τούτης της συμπεριφοράς, βα συναντήσαμε στις δύο αναπτυγμένες κοινωνίες της εποχής εκείνης: της Αθηναϊκής και Σπαρτιατικής.

Η πρώτη, κοινωνία του καλού κ' αγαθού πολίτη, λαβάνει μέριμνα και φροντίδα για τους κτισμένους από τη μορφα και σακατεμένους.

Σ' αυτήν το σωματικό ελάττωμα του

Τυρταίου δεν στέκεται εμπόδιο στην πνευματική του κατάρτιση και χωρίς δισταγμό στέλνεται πιγέτης σε ξένο κράτος.

Ο αδύνατος του λογογράφου Λυσία είναι η πρωτοποίηση της κοινωνικής πρόνοιας των ειδικών ατόμων της εποχής.

Από το άλλο μέρος η Σπαρτιατική, προσανατολισμένη και στερεά προσπλωμένη στο Ιδανικό, της δημιουργίας ανδρείων πολιτών για την προστιση της Πατερίδας, τροφοδοτεί τον αχόρταγο καλόδα, με δοσις την τύχη είχαν σε κάτι να στερούν.

Κι αυτός ακόμη ο πολός πλάτυνας συμφυνεί και υιοθετεί αυτή ακριβώς την αποψη, του εξαλοθρευμού των σακατεμένων και κάνει γιατυτό λόγο στην πολιτεία του.

Η κοινωνική στάση και συμπεριφορά απέναντι στα ειδικά άτομα ποικίλει από χώρα σε χώρα, από λαό σε λαό και από εποχή σε εποχή.

Μισαϊκό από διάσπορτες συμπεριφορές συναντάει κανείς από τόπο σε τόπο και εποχή σε εποχή.

Στην Ανατολή για παράδειγμα, κάποιος λαός (Πιπαίοι) καθώς αναφέρει ο συνδέλφος και συγγραφέας του Βιβλίου "ΤΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ" Χρήστος Σκανδάλης, τα καθυστερημένα, συματικά ανάπτυρα και ασθενικά άτομα, δύχι μόνο τα θανατώνανε, αλλά και τα τρώγανε.

Στην Αιθιοπία ακολουθία και φύλοι του ανάπτυρου βασιλείδ, ακολουθούσε τη βασιλική αναπτηρία.

"Έτσι δοσι βοιακότανε στην στενή υπηρεσία του μονόφθαλμου βασιλιά ἐπρεπε να βγάλουμε το ένα τους μάτι ή να κουτσουρέψουμε το πόδι τους για χάρη του κουτσού βασιλιά τους.

Στη Ρωμαϊκή και Ιουδαική κοινωνία δεν βλέπουμε κάποια ειδική μεταχείρευση στα ειδικά άτομα.

Η Ιουδαική μάλιστα καθ' υπαγόρευση του ζειου του θεού, τα στερεά, από αριστερά δικαιώματα (Ιεροτελεστές).

"Κατ ελάλησε Κύριος προς Μαθαίνη λέγειν..... ου προσελεύεται άνθρωπος προσφέρειν τα δάφνα του θεού, τυφλός ή χαλός..... ή άνθρωπος, οι ον η εν αυτώ σύντριμμα χειρός ή ποδός, ή κυρτός ή έφηλος.... κλπ".

Ούτε πολύ ούτε λίγο η συμπεριφορά της Ιουδαικής κοινωνίας εδραιωμένη στη θεϊκή θέληση, κρατείται σε απόσταση τούτα τα άτομα και τα αποστερεί από ένα ουρό αγαθό, χωρίς να φαίνεται διτ τους παρέχει τα αναγκαία.

Ο ζειος θεός, μεταννωμένος ζωεί για την πρωτεύη του στάση, έρχεται αργότερα να δημιουργήσει μια κοινωνία εποχή για τα άτομα αυτά και να εγκαταλείπει μια διαφορετική κοινωνίεμέρα.

Περπατώντας ξυπόληπτος στα περιγύρια καλ και τους χερούτους της Γαλιλαίας, θα κάνει ν' ακουστεί παντού το κήρυγμά του.

"Δεύτε πάντες προς με".

Κι δεν θα το πει μόνο, μα θα το κάνει πράξη του, μια πράξη που θα κάνει

τυφλούς, να ξεστραβώθουν, παράλιτους και αλλοπαραμένους να περπατήσουν, δυ-

στυχισμένους και αναξιοποίεις να βουν την ευτυχία τους.

Μια πράξη, που πρόκτασή της είναι τα νοσοκομεία και νηροκομεία, τα ευαγή ιερούματα και δασιά κάθε μορφής της εποχής του Μ. Βασιλείου και των μεταγενέστερων εποχών.

Οι εξαγγελίες του ξανθού Ναζιμραού ανέπομπες κι ανέγγιχτες από τα πέραμα δύο χιλιάδων χρόνων, βα βρούνε σύμφωνες τις σύγχρονες κοινωνίες, αλλά αδύναμες να τις εφαρμόσουν.

Για τα δικαιώματα και τας εικαρίες μάθησης μιλάει η UNESCO ανεξάρτητα από φύλο, θρήσκευμα και χώρα, αλλά για ντροπή των προσδεμένων λαών, που καινούνται, διτ κρατάνε τα σκίπτρα του πολιτισμού στα χέρια τους, την ώρα που αριστερά παιδιά ζουν σε καλλιμάρμαρα μέγαρα, μορφώνονται και απολαμβάνουν διτα τα υλικά αγαθά, κάποια δύλα μέσα στα σκοτάδια της αράθειας, φαχουλεύουν μέσα στα σκουπίδια, να βρούνε κάτι από τις τας εικατερίες!!

Κι από δύλο μας χώρα, τον ελλαδικό, τι γίνεται με το θέμα αυτό, που καθώς οι στατιστικές μας λένε το ποσοστό κυμαίνεται από 7% μέχρι 14%

Πολλοί ισχυρίζονται, διτ τα ελληνικά δεδομένα για την ελληνική πράγματικότητα είναι μικρότερα.

"Όπως κι αν έχει το πρόγμα και στα μισά ακόμη αν κατεβάσουμε τα ποσοστά, το πρόβλημα υπάρχει στα σχολεία μας, στην κοινωνία μας και επίμονα τη λόση του ζητάει.

Η Ελληνική κοινωνία μετά την μακριώνη δουλεία των τετρακοσίων χρό-

νων, που είχε σαν αποτέλεσμα να αντικαταστήσει τα ιδεώδη του Ευαγγελίου με το κλομέτ και σαν φυσική συνέπεια να βαυτήσει στη δυστυχία τα ειδικά της στόμα, άρχισε να ακολουθεί πάνω στο θέμα αυτό τις διάφορες προσδεμένες χώρες της Ευρώπης.

Τη θέση των αγυρτών και των διαφόρων εκμεταλλευτών των ειδικών και σακατεμένων ατόμων, την πάρνουν τα διόδια ωδόματα.

Ο κυβερνήτης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, Καποδιστριας, έδρυε με το πρώτο ορφανοτρόφειο στην Αίγυπτο.

Αυτό θα ακολουθήσουν κι άλλα στη συνέχεια.

Με τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας μας συμπέστε καθ' η έδρυση του πρώτου οφενοκαμένου στη χώρα μας.

Βέβαια θα μπορούσε κανείς να πει,

διτι αυτό δεν ήταν το ειδικό Σχολείο, στο οποίο οι ψυχικά δρωστοί και διαταραγμένοι ξαναβρίσκανε τον χαρένο τους εαυτό.

"Ήταν έδρυμα που μάζεψε τους επικένδυνους για απαλλαγή της κοινωνίας.

"Όπως κι αν έχει το πρόγραμμα το πρώτο βήμα είχε γίνει!!

Ο νόμος 752 του 1862 βασισμένος στο Γαλλικό πρότυπο, θ' ανοίξει το δρόμο και για άλλα ακόμη ωδόματα.

Τις τελευταίες δεκαετίες του αιώνα μας, όποτε από την αλματώδη εξέλιξη της ψυχολογίας και παιδαγωγικής, η τύχη των ειδικών ατόμων βελτιώθηκε σημαντικά.

Νόμοι και διατάξματα το ένα ώστερα

από το άλλο φανερύουν ολοκλήρωσα, πις η κοινωνία μας νοιάθει το καυτό υπαρκτό πρόβλημα και κάνει προσπάθειες για τη σωτήρια αντιμετώπισή του.

Ουσιαστικότερος απ' όλους τους νόμους αυτούς, ο 4397 του 1929, που αναφέρεται στην έδρυση των ειδικών Σχολείων και τάξεων για πνευματικά ανύμαλα παιδιών.

Καρπός του παραπάνω νόμου η έδρυση του "Σχολείου Αναμάλων Παιδών Αθηνών" με τον Α.Ν. 453/1937.

Λίγο αργότερα τροποποιεύται ο νόμος και αλλάζει ο τίτλος του Σχολείου. Γίνεται "Πρότυπο ειδικό Σχολείο".

Ούτε δώρος αυτή η αλλαγή στέκεται λικανή να τραβήγει στο Σχολείο μαθητές με πραγματικές ανάγκες.

Γράφονται σ' αυτό, καθώς μας εξιστορούσε στις παραδόσεις του ο Σεβάσμιος καθηγητής, ειδικός παιδαγωγός, Κ. Καλαντζής και καθώς, και στο βιβλίο του

Θεραπευτική Παιδαγωγική γράνει, μαθητές άθλιων οικογενειών.

Το κοινό βλέπει το Σχολείο αυτό με απέχειλα, το θεωρεί Σχολείο των ζουρλών, των ανάμαλων, των σπαστικών κλπ.

Πιστούμενοι από το φόβο της ντροπής, θα φτάσουν γονείς στο θλιβερό κατόντημα, να επικαλύψουν τα τζάμια των αυτοκλινήτων τους, για να μη φαίνεται, διτι μέσα έχουνε καθυστερημένο παιδί και το πάνε στο Ειδικό Σχολείο.

Και σήμερα ακόμη που σ' όλο τον ελλαδικό χώρο υπάρχουν πολυάριθμα ειδικά Σχολεία, (σ' άλλα τα διαιωρίσματα) που έχουμε ειδικούς δασκάλους και παιδαγωγούς, δύναεις και ειδικούς συμ-

βούλους για καθοδήγηση, η παιδιά νοοτροπία συνεχίζεται.

Εκτός από τις περιπτώσεις των ειδικών Σχολείων τυφλών και κυραλάκων, όλα τ' άλλα είναι τα Σχολεία των χαλεπούσμανών, των χαζών, των ανάμαλων, των σπαστικών.

'Όλοι κατανοούμε την ανάγκη της έδρυσής τους, με κανένα τρόπο δώρος δεν δεχόμαστε να φωτίσει εκεί το δικό μας παιδί.

'Όλα είναι χαζά, όλα καθυστερημένα, όλα σπαστικά, εκτός από το δικό μας, που κάπως δυσκολεύεται!!

Κι αν κάποιος τολμήσει σε καμιά περίπτωση και πει τη γνώμη του για κάποιο τέτοιο παιδί γίνεται το αύτος.

Γη και ουρανό θα κληρίσει ο γονιός, θα περιέλθει όλη την ελληνική επικράτεια, θα εξαγοράσσει στην ανάγκη τα πολύτιμα πειστήρια, της νορμάλ κατόπιν του παιδιού του....

Μηδίνεις σε σκέψεις, αναρωτιέσαι γιατί;

Πώς συμβιβάζεται; Από τη μέρη να βέλεις ένα τέτοιο Σχολείο, να αγυνίζεσαι να γίνει, να καταβάλλεις υπερβολικές προσπάθειες και από την άλλη να αγυνίζεται με αυτοπάρυνση, μη τυχόν και φωτίσει σ' αυτό το παιδί σου.

Το κακό είναι, πως αυτή τη νοοτροπία και κακή αντίληψη δέρνονται δύλοι, αδιάκριτα από καταγωγή και μόρφωση, από φύλο και επάγγελμα.

* Και το χειρότερο κι εκπαλδυτικός, ολίβεται κανείς σ' αλήθεια και αδύνατεται ντροπή, για τον εαυτό του, τους άλλους, την κοινωνία, την εκδο-

δευση.

Ποιος τέλος πάντων είναι ο δημόσιος, ο ρυθμιστής αυτού του κλήρους, η μαρτυρολόγος δύναμη που κατευθύνει τις ανθρώπινες συμπεριφορές;

Πώς συμβαίνει από τη μέρη μεριά, να γενιέζουμε τους τούχους με αφέδες και συνθήματα, αφεριμένα στο έτος του παιδιού και τα αναφαίρετα δικαιώματά του, και από την άλλη στραγγαλίζουμε κατά το πλέον απάνθρωπο τρόπο τα διακριμένα και παραδεγμένα δικαιώματα των παιδιών, χωρίζοντας σε κατηγορίες και τάξεις;

Αντίκρυσα συνδέσμο περίληπτο τον τελευταίο καιρό, γιατί έγινε αντικείμενο σχολιασμού των συναδέλφων του, επειδή ανάλαβε τη διοργάνωση ειδικού Σχολείου.

Δεν μπόρεσα ν' αποφύγω τον περσούμ, πράγμα φυσικό για τον καθένα, και μήτρα σε λεπτομέρειες.

Στην περιφέρεια του τυκρίου της έδρυση ειδικού Σχολείου και θύμη της ειδικότητάς του έλαβε εντολή να το διοργανώσει.

Αποφασίστηκε να ουστεγοστεί σε κάποια μεγάλη Σχολείο μακόδι.

Από τούτη τη στιγμή αρχίζει ο πόλεμος.

Πίκρη επιβεβαίωση της ευαγγελικής ράπτης:

"Και άρχισαν από μέσα παρατείσθη πάντες".

Ο ένας το αποδίδειν για έλλειψη χρήματος, ο άλλος φασιστής τη σηματική ακεραιότητα των υπόλοιπων παιδιών.... άλλος για την ακαταλλολότητα των χρημάτων!!

κάποιος πλο ελληνικής με τον εαυτό του είπε: "Το Σχολείο μου είναι το πρότυπο στην Περιφέρεια, αν βάλουμε μέσα τα χαρά θα ξερκωθούν όλες οι καλές οικογένειες και τότε τι γένεται!"

Το Ελληνοκρατία το πρόγμα. Πρότυπα και κολέγια. Θερμοκήπια και εκκολαπτήρια.

...ηγετών και.....γυβεδόρων!! "Θου Κύριε φυλακήν την στόματί μου....."

Κάποιος το χαρακτήρισε υπαμπούλα και δράκουλα.

Και το συνάδελφο;

Θα κρατήσουν τους χαρακτηρισμούς μαζί με τον καμμί του συνάδελφου για τον εαυτό μου.

Ωστόσο κάτι απ' όλα ξεπετάγεται από μέσα μου και θα το πω. Και τούτο, γιατί το είπε συνάδελφος, μητέρα - γλυγιά πρωταγωνίστρια στην έδρανη ειδικού Σχολείου, τέλος πάντων Παλαιαγύρος και μάννα...

"Δε ακάρεος συνάδελφε ανάμεσα σε τέτοια εκτρόματα;.."

Και ο συνάδελφος.

"Οπωδήποτε, δταν, αναλογίζομαι, δτι υπάρχουν συνάδελφοι, εκτρόματα σαν και εσάς."

"Εμείνα με την εντύπωση, δτι το παρατραβάει ο συνάδελφος. 'Όταν δημις μου πρότεινε να επιλεγετώ το χώρο και τις συνθήκες, που στεγάζεται και λειτουργεί, οι αντιρρήσεις μου έπαιξαν.

Μια επίσκεψη θα μπορούσε τον καθένα μας να πείσει.

Να πείσει, αλλά ταυτόχρονα να βάλει μπροστά μας το αμείλιχτο ερώτημα:

Τι φταίει; Ποιά είναι εκείνη η δύναμη, που καθορίζει και κατευθύνει την

κοινωνική στάση και δημιουργεί φυχο - λογικά ταυτού;

Πώς θα δικαιολογήσουμε τη στάση της φιλονέρωσης κυρίας, που από τη μια μεριά έδωσε απλόχερα αρκετά ποσά, για την έδρανη ειδικού Σχολείου και από την άλλη γυρόσφερε όλες τις πόρτες των υπηρεσιακών παραγόντων, για να αποτρέψει την έδρανη του Σχολείου της νεροπής στην συνοικία της;

Τι να υποθέσουμε για το συνάδελφο εκπ/κό, που από τη μια μεριά ανέχεται στην τάξη του τον Παύλο, την Μαρίνα, τον Κωνστάκη, τον....την....παιδιά καθυστερημένα, απέιθαρχα, υπερκινητικά και μ' ένα σωρό άλλα κουσσώρια και από την άλλη κουβέντα μην ακούσει για την έδρανη τέτοιου Σχολείου ή τάξης στο Σχολείο του;

Πολλά θα μπορούσε κανείς σαν αυτίες να αραβίσει.

Μέσα στα τόσα μερικά ξεχωρίζουν.

Εκείνο που ζως έχει το προβάδισμα, είναι ο στραβός τρόπος της αγωγής μας και της εκπαίδευσής μας σε ότι αφορά τις διακοινωνικές σχέσεις.

Θα αναφέρω εδώ κάποια προσωπική μου εμπειρία από τα μαθητικά μου χρόνια.

Σαν από τύχη έλαχε να παρακαλουθήσω μαθήματα σαν ακροατής σ' ένα από τα καλλίτερα Σχολεία των Ιωαννίνων.

Μια εβδομάδα τρεχάματα και ώστερα από πίσην ταχυρού προσώπου, για να με δεχτεί ο Δ/ντής του Σχολείου, σαν ακροατή για ένα μόνο μήνα....!

Μεγάλη χάρη....!

Λίγες μέρες αργότερα κάποιος μαύρος γραφότανε επίσημα και νόμιμα στο Σχο-

λείο.

Κάποιοι καθώς φαίνεται πολύ μεγάλοι μαζίθινες κουβάρι το Δ/ντή και παρανόμησε.

Δεν μπρεσες δήμως να καταλαγιάσει μάθημα του το μέγεθος της συμφοράς που εκτύπωσε το Σχολείο του και κάποια μέρα το είπε.

"Μια με το ένα, και υπονοούσε τη δική μου παρακαλούθηση και μια με τ' άλλο το Σχολείο μας χάλασ".

Και δεν τίλεγε μόνο, αλλά το πλευρεύοντας κιόλας ο Δ/ντής και συνάδελφος της εποχής εκείνης, γιατί έβλεπε καθαρά, πως κινδύνευαν τα θεμέλια του Σχολείου από ένα χωριστόπαλιδο, που η μαύρη μάλλινη φορεσιά του και το παρουσιαστικό του αποτελούσε παραφυνία σ' εκείνη την τάξη, όπως και το μαυρίδερο πετσί του άλλου νεοφερμένου.

Στον ένα μήνα της μαθητείας μου που έκλεισε το συμβόλαιο παραμονής, ο συνάδελφος δεν κατόφερε να προφέρει τ' όνομά μου.

'Όσο για το διόρθωμα του τετραδίου αρθρογραφίας ή αντεγραφής, αυτό ήταν μεγάλη χάρη για μένα και απαίτηση παράλογη να το λέω.

Εκείνο δήμως που μου 'μελνε παρόπονο πικρό ήταν τ' όνομά μου.

Δεν κατόφερε να το προφέρει ο συνάδελφος ας είναι καλό, αν βέβαια είναι.

Κοντά σε μένα πήραν τα σκάνια και τον καπνένο το μαύρο, επειδή κάναμε μαζί παρέα.

'Υστερα από δύο μήνες μου είπε δτι έφευγε για Πειραιά. Δεν έριν τι τύχη θρήκε εκεί.

Πρόθεσή μου δεν είναι η κατόκρονη

του συναδέλφου, αλλά να παρουσιάσω τη δύναμη των φυχολογικών ταυτού, που περιχαρακύνουν ακόμη και γύρω από τους εκπαιδευτικούς πλαίσια, δίνουν κατευθυντήριες γραμμές υποχρεωτικής διάβασης.

Μάθαμε για παράδειγμα δύο μας, να θαυμάζουμε τον Ηρακλή και για την αξιοσύνη του και την εξυπνόδια, με τις οποίες κατόφερε και καθόρισε την κοπού του Αυγεία.

Διαφορετική δήμως γνώμη έχουμε για το σύγχρονο Ηρακλή, τον οδοκαθαριστή, και δχι λίγες φορές τον βλέπουμε με περιφρόνηση και εκφραζόμαστε: ο παλαιοκοπιδόρης....

Ζηλέύουμε και θαυμάζουμε τα προϊόντα της τέχνης, αλλά περιφρονούμε τα τεχνύτη.

Εκείνο που από το ένα μέρος δεχόμαστε σωστό, το απορρίπτουμε από το άλλα.

Από θέση καταντάμε όρνητο.

Και τούτο δεν είναι φαινόμενο της ελληνικής πραγματικότητας, αλλά παγκόμιο.

"Ισες ευκαρπίες μάθησας και ζα διδακτώματα ακούμε, να διατυπωνίζονται καθημερινά απ' όλα τα μέσα ενημέρωσης, θέλουμε δήμως και αμόρφωτους μαύρους δούλους.

Την ειρήνη σ' όλη την επικράτεια της ολκουμένης ποθεί πανθρόπητο, από τ' άλλο μέρος δήμως κάνει το παν, να εξοπλίζει το δοπλαχνό χέρι του φονιά κάτιν για την διντή εξάντων των ακακιών 'Αβελ.

Μια άλλη θαυλή αυτία που δημιουργήσεις και εξακολουθείς ακόμη και σήμερα να κάνει αντιπαθητικά τα ειδικά Σχο-

λεία και τους τροφίμους τους, είναι το κακό ξεκίνημα.

Οι πρωτοπόροι του ξεκινήματος αυτής της προσπάθειας είχαν, ας μην επιτρέπει η έκφραση, την αυτιά, να προτείνουν και να εδρύσουν ξεχωριστά Σχολεία.

Το γεγονός αυτό σοκάρει τους γονείς τέτοιων παιδιών, γιατί έβλεπαν τη σφραγίδα του ειδικού Σχολείου, όχι στο μέτωπο των παιδιών τους, αλλά στο δικό τους.

Αλλά και για τα ίδια τα παιδιά δημιουργήθηκε πρόβλημα σαβαρό, γιατί ανθίνονταν αποκόμμενά από την υπόλοιπη κοινωνία, από τη μαθητική ζωή γενικά και καθημερινά συνθήκευνταν και διατρέσσονταν κάτια από τη σφραγίδα του ειδικού Σχολείου και τα πειράγματα των δύλων.

Σκέψης κανείς ατ' αλήθεια, με πολο μάτι βλέπει έναν απόριτο Ειδικό Σχολείου ή Γυμνασίου ήνας γκαραζέρης ή επιτκόποιος, για να τον προσλάβει στη δούλεψή του;

Αλλά και τα ίδια τα παιδιά (κανονικά) βλέποντας αυτό το διαχωρισμό, τοποθετούν τους ειδυτούς τους πάνω από αυτά τα κατώτερα, όπως τα χαρακτηρίζουν δύτικα και τους συμπεριφέρονται με περιφρόνηση.

Το κακό τούτο ξεκίνημα των ξεχωριστών ειδικών Σχολείων ρίζοβόλησε στις συνειδήσεις μετρίων και μεγάλων, με αποτέλεσμα να εκδηλώνεται σαν μαρφοπογένην αρνητική κοινωνική στάση.

Ο καλύτερος τρόπος βοήθειας και εκπαίδευσης αυτών των παιδιών (εκτός ε-

ξαρτελών περιπτώσεων) είναι οι παράλληλες τάξεις, τις οποίες τελευταία φαίνεται πως υιοθετεί και το Υ.Π.Ε.Π.Θ.

Οι τάξεις αυτές ενωματωμένες μέσα στις μεγάλες Σχολικές μονάδες, έχουν την δυνατότητα να βοηθήσουν τους ειδικούς μαθητές, με ειδικούς δασκάλους, από τη μία μεριά και από την άλλη παρέχουν την ευκαρίδα στον μαθητή να συνεχίσει την κοινωνική του ένταξη.

Κτυπάει και κτυπιέται, ανέχεται και τον ανέχονται, δίνει και πάρνει μέσα στη μάζα, διδάσκει και διδάσκεται και διαμορφώνει την προσωπικότητά του, μέσα προσωπικότητα που θα χρησιμοποιήσει συνέχεια σ' όλη την τη ζωή.

Θα 'ναι ο πλανόδιος φυστικάς, που θα διαλαλεί το πολύτιμο ευπόρευμά του σε πλατείες και στενοσδύκα, ο υπομονετικός λαύστρος που θα περιπολείται με όριστη επιδειξιότητα τα πατούμενα

των πελατών του, ο οδοκαθαριστής, που με υπερηφάνεια και ικανοποίηση, θα απαλλάσσει τους δρόμους μας από κάθε δάκρυστο και ακάθαρτο.

Οι παράλληλες τάξεις θ' απολιτρώσουν χιλιάδες γονείς από το άγχος και δε θα διστάσουν να τις παρακολουθήσουν τα παιδιά τους, γιατί ξέρουν, πως σαν αποφοιτήσουν και αρκετά εφόδια θα 'χουν πάρει και δεν θα κρατάνε στα χέρια τους το απόστολο χαρτί του ειδικού Σχολείου, τη σφραγίδα της ντροπής και της καταλασθύνσης.

Θα εξαφανιστεί η σκιά του φαντάσματος, που τους υποχρέωνε και πειθανάγκαζε να θάλουν το παιδί τους στο κανονικό Σχολείο κι ας ήταν το κέρδος

του από όλη την μαθητεική του ζωή, λιγες σειρές παπαγαλισμένης ανάγνωσης από τις πρώτες σελίδες του αλφαριθμητάρου και η υποχαντική απαρίθμηση ελάχιστων ψηφίων αριθμητικής.

Σημάδια των κατρών μας δείχνουν, πως τις τελευταίες δεκαετίες η κοινωνία μας έχει ευαισθητοποιηθεί μπροστά στο καυτό αυτό πρόβλημα των ειδικών ατόμων και προσπαθεί να το αντιμετωπίσει σωστά.

Οι συντάξεις του ΟΓΑ που δόθηκαν σ' όλα αυτά τα αναξιοποιηθέντα πλάσματα, η δρυση των ειδικών Σχολείων και ειδικών Παράλληλων Τάξεων, τα διάφορα ιδρύματα για τα άτομα αυτά (ειδικές Περιπτώσεις) οι αγώνες που έγιναν για ειδικά παιδιά των τελευταίων καρδιών, και οι διάφορες εκθέσεις προέόντων τους, αποδείχνουν περίτραγα το ενδιαφέρον της κοινωνίας μας.

Γονείς και δάσκαλοι με συντονισμέ-

νες ενέργειες θα πρέπει να καλλιεργήσουν το κατάλληλο κλίμα των Ειδικών Τάξεων.

'Όλοι θα πρέπει να κατανοήσουν καλά, πως δεν υπάρχουν κανονικά και συνάδια παιδιών.

Υπάρχουν όμως περισσότερα ή λιγότερα ελαττώματα, όμως που κατανοούν κάποιο αντικείμενο άλλος με τον ένα κι άλλος με τον άλλο τρόπο.

'Ανθρώποι, που ο καθένας θέλει την ξεχωριστή Παιδαγωγική του γλώσσα.

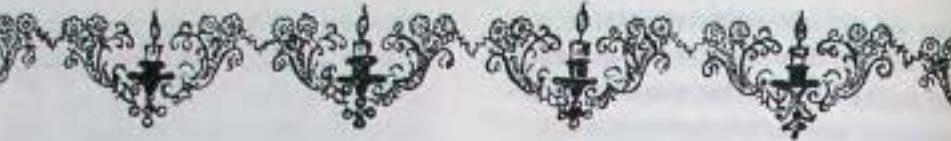
Καυχόμαστε, ότι καταδεδουμένο λογικό και άλογο βασίλειο, μάθαμε την αρκούδα να χορεύει, τον πίθηκο να σύγνει τραχοφόρο, το πετούμενο να μας κάνει τον ταχυδρόμο, νιώθουμε τον πόνο του σκύλου μας, εκπαίδευσμε τα ψάρια και τις φάλαινες και μπροστά στον όμβριο θα δείχνουμε αδυναμία;

Αυτείς Πράγμα:

ΜΠΟΧΤΗΣ ΔΩΝΑΤΟΣ

"Παρακαλούντο όσοι μας στέλνουν εργασίες για δημοσίευση, να μας στέλνουν και σχετικές με το περιεχόμενο φωτογραφίες, γκραφούρες, σκίτσα ή ότι άλλο, αν φυσικά τους είναι εύκολο.

Αυτό θα βοηθούσε στην καλλιτερη κατανόηση και παρουσίαση του περιεχομένου."

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΝ «ΚΑΣΤΡΙΩΤΙΣΣΑ» του κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ - Δάσκαλου

Ληπολάζει ο δεκαπενταύγου - στος. Και σε απλούτικο κάτοικο του χωρού μου και των γύρω χωριών ετοιμάζον - ται για τη χόρη της Παναγίας στο Καστρό. Η παραμονή της γιορτής απαινέι ένα αδιάκοπο πηγαλνε - έλα στην Παναγιά την Καστριώτισσα που ετοιμάζεται να πανηγυρίσει. Με το γέρμα του ήλιου καταφένουν οι ευλαβείς προσκυνητές και ανηφορίζουν προς τον ασβεστολιθικό λόρο. 'Άλλοι από καθαρό τόμα στην Παναγιά και άλλοι από καθαρή περιέργεια, ανταμένουν στη χόρη της.

Μηνίμες παλιές ζωντανεύουν μέσα μου. Θυμάμαι όταν ήμουνα μικρός στη σχολική ηλικία, καθάλα στο μικρό και άκακο γαϊδουράκι μας, με τη μανούλα μου και άλλους γειτόνους παρέα, τραβούσαμε κατά το απογευματάκι για το "Καστρό", να ξενυχτήσουμε τη Μάνα Παναγία στην Κοίμησή της!

Τραβούσαμε από τον "Ακραίο" στο δρόμο προς τα "Ροζιανά", στο "Γκιουπολέτανή" και περνώντας από τη "Μπόζδα" φορτώναμε από το μποστάνι του συγγενή μας και φίλου Χρήστου Καλντάνη δύο τρία μεγάλα χέμμωνικά και μπακίρια και ανηφορίζαμε κατά του Καστριού τα μέρη, δυο και πλέον ώρες ποδαρόδρομο (μόνο εμείς τα παιδιά πηγαίναμε καβάλα). Σήμερα η μαγεία της διαδρομής έχει ασήσει. Αυτοκίνητα κάθε τύπου κουβαλάνε τους προσκυνητές μέχρι τα ριζοπόδια του λόφου σε λιγότερο από μισή ώρα από τα λέλοβα.

Ανηφορίζουμε, από την υδατοδεξαμενή που στέλνει στα λέλοβα το κρυσταλλένιο νερό της "Πριάλας". Παλιούρια, φυγνύο νερό της "Πριάλας". Παλιούρια, φυγναίμενα από τον ήλιο αγριόχορτα σου φάρσουν τα γιδοχαραγμένα μονοπάτια, ενώ μουχρίτσες σου κολλάνε στα ρούχα

καθώς διαβαίνεις. Όλα δείχνουν πόσο λειτός είναι το νερό στα ασβεστολιθικό Καστριώτικο αντέρελαιμα. Μονάχα η.... σκυλορίγανη, πραγματική βασίλισσα του Καστριού φυτράνει παντού αγέρωκη και πεισματάρα.

Περνάμε την "Πύλη" του αρχαίου ερειπωμένου τείχους. Πάλι το ευτερικό μας αναδείξεται. Θύμησες γλυκιές και απόμακρες εικόνες ξανάρχονται στη μνήμη μας. Ογκόλιθοι δείχνουν διε τόπος αυτός γνώστες λαγιών λαγιών αφέντες. Αρχαίοι, Ρωμαίοι, Βυζαντινοί, Τούρκοι έχουν γράψει στα μέρη αυτά τη δική τους ιστορία και το δικό τους περιμένοντας!

Σε λέγο, καβαλάντας κυριολεκτικά το μικρό ανηφορικό ύψιλα, ροβολάμε στη γερόντισσα εκκλησιά, που δεν ξέρουμε ακριβώς το πότε ξτίσθηκε. Γύρω θλιβερά απομεινάρια ασχάλων οικημάτων και θεμέλια γιδαρένα από το πέρασμα του χρόνου:

Ανυπόμονες κοπελές σκουπίζουν με πρόχειρα σάρυθρα το χόρο μπροστά από την εκκλησιά για να κάτσουν οι προσκυ-

νητές. Παρέες παρέες διαλέγουν τον τόπο. Τον καθαρίζουν καλύτερα με σπάρτα, σπλώνους και ασφάκλες που άφθονες υπάρχουν γύρω και στρώνουν κουβέρτες και παντανίες. Το τοπιό ζωντανεύει. Κι δύο καταφένουν οι ευλαβείς χριστιανοί και γεμίζει η Καστριώτικη ερημιά. Οι πλο νεαροί αρχίζουν την περιήγηση. Ενώ οι περισσότεροι σκύβουν και περνούν τη μικρή πορτούλα της "κατακόμηβης" της Παναγιάς. Συναίκεις φεγγού-

ρες κινούνται στο μισοσκόταδο της εκκλησιάς. Ανάβονται τα παραπέμπαντα καντήλια, τα κεριά και οι λαμπάδες. 'Άλλες γυναίκες καθαρίζουν, άλλες ξεκονίζουν και οι πλο ευσεβείς γονατισμένοι στο μισοσκόταδο της εκκλησιάς δένονται στη χάρη της.

Κάποιο παλιό σήμαντρο αρχίζει να ομαίνει διαλαλάντας την τιμή και την ευγνωμοσύνη μας στο όνομά της. Στο μελίχρω φως που ακοστίζουν τ' αγιοκέρια και τα καντήλια ζωντανεύουν οι ανεπανάληπτες (εγώ πλο υπέροχες δεν έχω δει σε καμιά άλλη εκκλησιά) οι ανεξήτηλες αγιογραφίες. Πρόσωπα αγίων λας και ξεκολλώνται από τους τοίχους και μπερδεύονται με τα πρόσωπα των προσκυνητών.

Αλοφρυμένοι ξαναθυγαίνουμε στο ύπαλθρο. Επιμελούμαστε, μια και η λερή ακαλουθία θ' αργήσει, για ένα περίγυρο στο Καστρό. Προσπερνάμε τα ερείπια των οικοδομημάτων με τις σιδερένιες σκουριασμένες σκάρες στα παράθυρα, ενώ η γύρω φωστή αρχίζει να συνέρχεται από το λιοπόρι και το κάμα της πιέρας. Στο σύδιμπο κοιτάζοντας τα χαλάσματα της κάποτε φημισμένης Ι. Μονής θαρρεύεις βλέπεις καλογερόστικες οιλουέτες να γιλιστράνει στα μισογκρεματωμένα λίθινα απομεινάρια, να σιγουρουμορίζουν προσευχές και βυζαντινούς μακρόσυρτους ώμουνος και να κουβαλούν στο "Καθιστερό" δροσερό νερό από τη σέρνα του Μοναστηριού. Προχωρούμε με τη φαντασία μας να οργιάζει. Κουκουβάγιες φέρει - κοπούν τρομαγμένες στο διάβα μας. Οτά-

νουμε στο Ν.Α. μέρος του τείχους. Κάτι, σα γαβάθα θεόρατη, ο κάμπος της Μαυρής. Στα ριζά του Καστριώτικου υψηλοτος ακούμητο ασημολούριδο το νερό της Πριάλας χάνεται βιαστικά σε κάποιους καλαμιάνες που έχουν απομείνει από την αποξήρανση, ενώ πιο κεν περιμετρικά φιδοσέρνεται ο ασφαλτοστριμένος δρόμος Ρωμίας-Θιλιππιάδας. Τουγάνι με όπληστα με τα μάτια μας την υπέροχη θέα. Σιγά σιγά οι ζακιοί απλώνονται και ο ήλιος που έχει δύσει για κάλα εξαιτίας τη λίθινη υπεράχη του Ποδογορίτικου Βουνού και την τραχύτητα των γύρω βουνών. Στιγμές σιωπής μυσταγγίας, λιτανείας και προσκυνήματος στη μητρική μας γη, που στα ξένα τόσο τη στερούμαστε και τόσο ονειροπολούμε...

Ανασαίνουμε τη βραδινή δροσούλα που αναδιωγενεί τη φρυγανιασμένη πλάστη. Επιστρέφουμε αφού ρίζουμε ένα τέλευτό βλέμμα στην "Τσερόπολη", στη "Ρύμιδ". Γυρίζουμε. Ανταμύνουμε στο δρόμο μας ποιδόπουλα με αγκαλιές ρίγανη που είχα μαζέψει. Μοσκοβιλάει ο τόπος.

Οι γρύλλοι τουρλίζουν το βραδινό τους ηκετήριο τραγούδι. Δε μιλάει κανένας μας. Η θύμιση (γλυκιά θεό της ξεχασμένης μας γιότης) μας αεργιανίζει βιαστικά και βασανιστικά στα περασμένα. Τότε που οι ποιδιάστικες ψυχές μας ήταν γεμάτες τρυφεράδα, αγάπη και ανεμελιά!

— Θυμάσαι Γιάργο, τότε που φορούσαμε κοντά παντελονάκια και μας έτρυγαν τα κουνούπια τη νύχτα του δεκαπενταύγου-

στου..., μίλησε αιγάλος ο θυμάς.

— Θυμάσαι. Και τα κουνούπια και το διτή έφαγε ο "σκαρπιάς" την αδερφή σου,

— "Λαχταρούμε φύς, λαχταρούμε αλή - θειά μα δεν έχουμε κουράγιο αρκετό να τα ζήσουμε", μακριά σου πατρίδα, πέταξε ο διανοούμενος της παρέας μας. Κι επειδή κανένας δεν του απάντησε, συμπλήρωσε ο ίδιος:

— Ής περιμένουμε να τελειώσουν τα ψέματα της ξενητελάς κι ζως βρεθεί η αλήθεια στον πόνο που δημιούργησε το ψέμα μας και στην επιστροφή μας, ας προλάβουμε!

Ο Εσπερινός μόλις άρχισε. Δίπλα στο μοναδικό σαρακοφαγισμένο φαλτήρι ακουμπιαμένα το "Μηνιαίο" και δύο τρία άλλα εκκλησιαστικά βιβλία. Γεμάτη η εκκλησιά μας. Παίρνουμε την άδεια από τους δύο μεσάκαπους, αλλά ευλαβείς τεροφάλτες και φάλλουμε με την ψυχή μας το υπέροχο οχτάρχη διδαστικό του Εσπερινού: "Θεαρχέων νεύματι..."

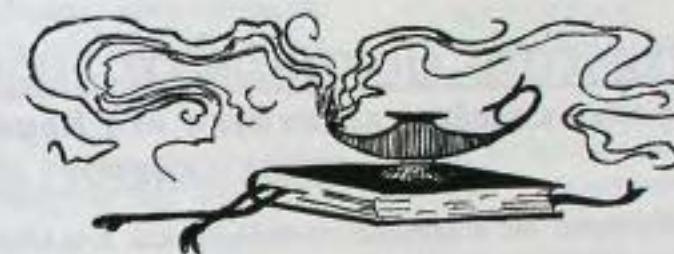
Μια Παπαδιαμάντελα κατανυκτική ατμόφαστρα απλώνεται παντού. Οι προσκυνητές γονατίζουν μεταφρασμένοι. 'Όλοι σιγοφάλλουν και προσεύχονται. Άυλακυνεται η εσωτερική ύπαρξη μας και πιερεύει. Γεθημανή η εκκλησιά. Και στη μέση η εικόνα της Κοίμησης της Θεοτόκου Παναγίας. Και σαν άλλοι Απόστολοι τριγύρω απλάζονται αμαρτιώλι. Άνθρωποι φάλλουμε κατανυκτικά: "Απόστολοι εκ περάτων συναθρούσθεντες ενθάδες". Γονατίζονται κηδεύουμε την ουράνια Μητέρα. Μακόριοι δασι από μας μπορούν να κηδέψουν, με τέτοιες ευκαιρίες, το γή-

νο εγκισιόν, τα χωματένια μας πόθη, για μια καλύτερη ζωή και ανετότερη διαβίωση!

Κάτι η νύχτα προχωρεί: Σε λίγο αρθρίζει. Οπωδήποτε κουρσοούντος αλλά καταγοπευμένος παίρνουμε το δρόμο του γυρισμού με τα πόδια, ακοτεύοντας και τότε τα πολιά καλά και αξέχαστα χρόνια, που ήμαστε σχολιαράπτιδα με τα κοντά παντελόνια. Ανάλαφροι ροβολάμε στον καρπερό κάμπο, πλένουμε τις

"λιόβδες" και φτάνοντας στο εικόνισμα της Λιάς Αικατερίνης δεχόμαστε τους πρώτους ασπασμούς του ήλιου, που μεγαλώπερα "σκάει" από το θουνό της "Ποδογόρας".

Ένας δεκαπενταύγουστος ακόμα πέσασε. Η ύψη μας είναι καταευχαριστημένη, νεανική και πρόσαχορη. Μόνο το σύμμα μας έχει "θαρύνει" από την αύγνια και το φόρτο της ζωής.

Πείνα

Χαρές ανείπωτες κ' ατίμητες
Κυνηγητή μου εσύ τις ελέες
καλοκαιριού το γλυκοχόραμα
κ' του χειμώναν αλκυονίδες

Και σαν γυρνάς τα μιλιχρά τ' απόβραδα
Θηρείς χαλάσματα των κάστρων
γροικός των βράχων τα φαντόσματα
κ' το περπάτημα των δασών.

Λογοθέτης Μιλτιάδης
Ιατρός

Πρέβεζα 10-3-1958

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Μια μεγάλη εκπαιδευτική ανάγκη στο Νομό μας

του κ. ΖΑΝΙΚΑ ΛΑΜΠΡΟΥ - Δάσκαλου

Χυμμετέχουμε: Με πληροφορίες - απόφεις οι κ.κ. 1. ΔΑΣΚΑΛΑΣ ΣΠΥΡ. Δ)ντής Δημ. Εκπαιδευσης. 2. ΜΠΛΕΤΣΑΣ ΒΑΣΙΛ., Σχολ. Σύμβουλος. 3. ΚΟΣΜΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ, γονέας παιδιών που φοιτούν σε συγχωνευμένο Σχολείο.

Εισαγωγή.

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, παλιότερα και σήμερα, στην προσπάθειά του να βελτώνει τις συνθήκες αποδοτικότερης λειτουργίας των Δημοτ. Σχολείων, δίνει εδώλατέρο βόρος στη δημιουργία μεγάλων σχολικών μονάδων συγχωνεύοντας ή καταργώντας ολιγοθέσια σχολεία μιας περιοχής, ίδιως ατροφικά, και εδρύοντας πολυθέσια.

Τέτοιες συγχωνεύσεις είδαμε κι εφέ-

τος να πραγματοποιούνται στο Νομό μας τόσο μέσα στο Δήμο της Πρέβεζας, όπου λειτουργούνται ακόμα ολιγοθέσια σχολεία (1/θέσια - 2/θέσια), όσο κι έω στην ύπαιθρο, όπου τα περισσότερα σχολεία είναι ολιγοθέσια.

Η ανάπτυξη του θέματος αυτού, της συγχωνεύσεως των ολιγοθέσιων σχολείων από σκοπια ψυχοπαιδαγωγική και πρακτική (λειτουργική) παίρνει μεγάλες διαστάσεις, γιατί και πολύπλευρο και

σπουδαίο είναι. Παρόμοια εργασία μας, που δημοσιεύτηκε κατά το παρελθόν σε παιδαγωγικό περιοδικό, πολύ χώρο είχε καταλάβει χωρίς να εξαντληθεί πλήρως το θέμα.

Εδώ κρίναμε σκόπιμο να θέσουμε αριθμένες μόνο πτυχές του θέματος, αφού πράττα παραθέσουμε αρκετές πληροφορίες και χρήσιμες απόφεις, που πρόθυμα μας έδικαν, σε συνέντευξη οι κ.κ. 1) Σπυρίδων Δασκάλας, προϊστάμενος Γραφ. Δ/νοσεώς Δ. Εκπ/σεως, 2) Βασίλειος Μπλέτσας, Σχολ. Σύμβουλος Δ. Εκπ/σεως και 3) Λάμπρος Κοσμάς, γονέας παιδιών, που φοιτούν σε πολυθέσιο Σχολείο, που λειτουργούνται από συγχώνευση ολιγοθέσιων.

Διατυχώς ο χώρος ενός περιοδικού παικίλης όλης, κι όχι αποκλειστικά παιδαγωγικού, όπως είναι τα "ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ", δεν επαρκεί να παρουσιάσουμε, δημιών ήταν αρχική μας πρόθεση, τις απόφεις και άλλων φορέων. Τέτοιοι φορείς είναι οι συνδικαλιστές εκπ/κοι (για την εργασιακή πλευρά), οι ούλλογοι γονέων συγχωνευθέντων σχολείων (για τις πρακτικές διακοπές, αν υπάρχουν), συνάδελφοι - δάσκαλος συγχωνευθέντων σχολείων κλπ. Οιτόσσο οι παρούσες πληροφορίες κι απόφεις είναι κατατοπιτικές, γιατί και ευχαριστούμε τους πιο πάνω παράγοντες για την προθυμία τους να πληροφορήσουν, απ' την πλευρά τους ο καθένας, τους αναγνώστες μας σχετικά με το καυτό και ενδιαφέρον αυτό εκπαιδευτικό πρόβλημα.

Ο κ. Σπυρίδων Δασκάλας, με διορκή -

τικός προϊστάμενος της Δημοτ. Εκπ/σεως του Νομού μας, αναφερόμενος στο Βέμα της συγχωνεύσεως των ολιγ. Σχολείων σε συσχετισμό με τις διαστάσεις, που παίρνει το εκπαιδευτικό αυτό πρόβλημα στο Ν. της Πρέβεζας, απαντώντες ως εξής στις σχετικές ερωτήσεις που του υποβάλλονται:

Ερώτηση:

Κατά το χρόνο της θητείας σας ως προϊσταμένου Δ/νοσης Δημοτ. Εκπ/σεως στο Νομό μας ποια ολιγοθέσια Δ. Σχολεία συγχωνεύτηκαν ή καταργήθηκαν.

Απάντηση:

Πρώτη απαντήσουμε στις ερωτήσεις σας, θα θέλαμε να περιγράψουμε, με λίγα λόγια, την κατάσταση των Δημ. Σχολείων του Νομού μας από όποιη οργανωτικής κατηγορίας και να εκθέσουμε τη γνώμη μας για το λεπτό και οξύ θέμα της συγχωνεύσης - κατάργησης σχολείων.

Απ' τα 113 Δημ. Σχολεία είναι: α) 53 1/8 (ποσοστό 47%), β) 25 2/8 (ποσοστό 22%), γ) 16 3/8 (ποσοστό 14%) και δ) 19 4/8 μέχρι και 12/8 (ποσοστό 17%).

Τα περισσότερα είναι ατροφικά και η λειτουργία τους, σύμφωνα με την οργανωτική τους, κρίνεται προβληματική. Ενδεκτικά αναφέρουμε ότι σε 26 1/8 ο αριθμός των μαθητών κυμαίνεται από 4 μέχρι 13 μαθητές. Ο καθένας μας αντιλαμβάνεται ότι η υπαρξη και πλειστούγει τέτοιων σχολικών μονόδων, εδώλατέρα 1/8 και 2/8, ελάχιστα βοηθά στην άρτια εκπ/απ των Ελληνόπουλων, παρόλας τις φτωχίες και ευσυνεργήτες προσπάθειες, που καταβάλλονται απ' τους εκπ/κούς μας.

Για λόγους παιδαγωγικούς, υγιολογ-

κούς, διδακτικούς και κοινωνικούς κρένταλ αναγκαία, κατά τη γνώμη μας, η συγχίνευση πολλών 1/θ, 2/θ, και 3/θ δημοτ. Σχολείων σε 6/θ και πάνω σχολικές μονάδες.

Η πολετεία με τους Νόμους που έχει ψηφίσει 309/76 και 1304/82) παρέχει τη δυνατότητα στη διοίκηση για την (δρυση, προσωγή, διαίρεση, συγχίνευση και κατάργηση Δημ. Σχολείων - Νηπιαγωγείων για την αρτιότερη και απόδοτικότερη εκπαίδευση των μαθητών.

Έχοντας υπόψη μας την κατάσταση των Σχολείων στο Νομό μας, τους παραπάνω Νόμους και σχετικές Δ/νές του ΥΠΕΠΘ, το οδικό δίκτυο και τη συγκοινωνία, τις αποστάσεις μεταξύ των σχολείων και τις στεγαστικές συνθήκες, και πιστεύοντας στη βελτίωση της εκπ/σης με την κατάργηση και συγχίνευση απροσικών Δημ. Σχολείων, πραγματοποίουμε, χάρι στο ενδιαφέρον του κ. Νομάρχη, στη συνεργασία της Τ.Α. και των συνδέσμων και στη συνεχή διαφύτηση των γονέων, την κατάργηση των 1/θ Δημ. Σχολείων Κ. Μυρούνης και Μάζης και τη συγχίνευση του 1/θ Ταξειδιού με το 2/θ Βουβοποτάμου, του 1/θ Κ. Σκαριδιώτης με το 1ο 7/θ Καναλακού, το 1/θ Εκκλησιών με το 1/θ Κ. Δεσποτικού, το 1/θ Παντοκράτορα με το 5ο 4/θ Πρέβεζας σε 5/θ και των 2/θ Μαργαράνας, Αγ. Θωμά και Αγ. Τριάδας σε 6/θ. Η συγχίνευση των τελευταίων τριών 2/θ έγινε με τον τρόπου που ορίζεται στη 1304/82, δηλ. καταμερισμός των τάξεων και λειτουργία τυπωμάτων σε κάθε οικλαμό. Μετά τον υποβιβασμό και την πρ-

αγωγή Σχολείων στη Φιλιππιάδα και στο Καναλάκι δημιουργήσαμε: στο Καναλάκι, δύο 6/θ Σχολεία και στη Φιλιππιάδα ένα 12/θ και ένα 6/θ.

Ερώτηση:

Δημιουργήθηκαν καθόλου ειδικά ή γενικά προβλήματα στα σχολεία που συγχίνευτηκαν ή καταργήθηκαν;

Απάντηση:

Τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε και αντιμετωπίζουμε μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

α) Η δρονήση των γονέων και κηδεμόνων. Για λόγους συναντθηματικούς, κυρίως, πολλοί γονείς αρνήθηκαν τη συγχίνευση - κατάργηση του σχολείου του οικλαμού τους, η οποία τελικά έγινε ύστερα από συνεχή διαφύτηση, υπομονή και επιμονή. Απαλείται από μέρος δύλων, εκπ/κύν και λοιπών οργανωμένων κοινωνικών φορέων, διαφύτηση τους, ώστε κάθε αλλαγή σχολείου και μετακίνηση μαθητή να γίνεται αποδεκτή από την πλειοψηφία των γονέων. Πιστεύουμε ότι η σωστή διαφύτηση θα παίξει αποφασιστικό ρόλο στην επιτυχία της συγχίνευσης - κατάργησης σχολείων.

β) Η μεταφορά των μαθητών. Η μεταφορά πραγματοποιείται με μισθωμένα ταξί ή με λεωφορεία του ΚΤΕΛ. Δε λεπτούν, δύμας, τα προβλήματα σχετικά με τις ώρες προσέλευσης και αποχώρησης των μαθητών, επειδή το ΚΤΕΛ δεν διαθέτει αρκετά λεωφορεία. Πιστεύουμε ότι το πρόβλημα της μεταφοράς και της συνδεσής των μαθητών πρέπει να αντιμετωπισθεί με τη διάθεση σχολικών λεωφορείων.

γ) Η μη υπαρξη κεντρικών διδ/ρίων.

Η συγχίνευση σχολείων με τη λειτουργία τάξεων - τημάτων στους διάφορους οικλαμούς, όπως έγινε με τα 2/θ Μαργαράνας, Αγ. Θωμά, Αγ. Τριάδας, είναι δυνατή και ενδείκνυται. Ως αντιδράσεις των γονέων είναι λιγότερες και ευκολότερα επιτυγχάνεται η συγχίνευση πολλών σχολείων. Η μορφή, δύμας, αυτή της συγχίνευσης παρουσιάζει μελοεκτήματα. όπως: 1) Δεν στεγάζονται σ' ένα διδ/ρίο οι μαθητές δύλων των τάξεων. 2) Δεν είναι εύκολη η διοίκηση του Σχολείου από τον υπεύθυνο Δ/ντή. 3) Δεν είναι εύκολος ο συντονισμός των διάφορων σχολικών δραστηριοτήτων και 4) Παραπρέπειται αναστάτωση με τις αλλαγές μετακίνησης των μαθητών. Για τους λόγους αυτούς επιβάλλεται η ύπαρξη διδ/ρίου σε κατάλληλη θέση, ώστε να φοιτούν σ' αυτό δύλοι οι μαθητές των Σχολείων.

Από τη μέχρι τώρα λειτουργία των συγχινευθέντων σχολείων διαπιστώνονται λίγα ικανοποιητικά αποτελέσματα και μηδενιστηκαν, σχεδόν, οι αντιδράσεις και των πλούσιων γονέων.

Ερώτηση:

Έχετε επισημάνει όλα ακόμα ολιγόθεσα σχολεία στο Νομό μας, που επιβάλλεται να συγχίνευτούν για να λειτουργήσουν αποδοτικότερα;

Στο Νομό μας υπάρχει καλό σύλλογο δίκτυο και τα χωρά μας εξενεργετούνται με λεωφορεία του ΚΤΕΛ, με ταξί και λοιπά μέσα μεταφοράς. Το γενονός αυτό μας οδηγεί σε τολμηρές ακένευς για συγχινεύσεις σχολείων σε ευρύτατους κλ

κλους.

Στις περιοχές Θαναρίου και Λάμαρης είναι δυνατή η συγχίνευση, της μορφής Μαργαράνας, πολλών Σχολείων. Ενδεκτικά αναφέρουμε ότι το 2/θ Βουβοποτάμου, το 1/θ Κλεισούρας, το 1/θ Μουζακαίων, και το 2/θ Αχερουσίας μπορούν να συγχινευθούν σε 6/θ σχολική μονάδα. Το 2/θ Αρχαγγέλου και το 3/θ Ν. Σινάπης μπορούν ν' αποτελέσουν μια 5/θ ή 6/θ σχολική μονάδα. Τέτοιοι συνδυασμοί, ύστερα από προεκτική μελέτη, μπορούν να γίνουν πολλοί, ίδια - αλλά στην περιοχή Θαναρίου. Ή απλιέζουμε τις συγχινεύσεις αυτές, αφού πρώτα εξασφαλίζουμε τη μεταφορά με λεωφορεία του ΚΤΕΛ. Κατά την άποψή μας, μπορεί και πρέπει να συγχινευτούν, με τη συναίνεση των γονέων και της Τ.Α., τα παρακάτω σχολεία:

1) Το 1/θ Γαλήνης με το 3/θ Λαπαδάνων, σε 3/θ.

2) Το 1/θ Ελαίας με το 2/θ Νικολαΐτου, σε 2/θ ή 3/θ.

3) Το 1/θ Κερασόβου-Άσσου με το 1/θ Άσσου, σε 2/θ.

4) Το 1/θ Κλεισούρας-Θαναρίου με το 1/θ Μουζακαίων, σε 2/θ.

5) Το 1/θ Σκεπαστού με το 7/θ Καναλακού, σε 7/θ.

6) Το 1/θ Πέντε Πηναδιών, Ξηροκύπρου και Τασγκαρόπουλου με το 2/θ Γοργούδου, σε 4/θ.

7) Το 1/θ Τζάρας με το 2/θ Καράνης σε 3/θ.

8) Το 1/θ Βράχου με το 1/θ Λυντάς, σε 2/θ.

9) Το 1/θ Φλαμπούριν με το 3/θ Ισι-

φούντας, σε 3/θ.

10) Το 1/θ Ηλιοβουνίν με το 3/θ Στεφάνης, σε 3/θ.

11) Το 1/θ Μεγαδένδρου με το 1/θ Μυρούνης, σε 2/θ.

12) Το 1/θ Γανιάς με το 1/θ Κλευσίδης Θελίδας, σε 2/θ.

13) Το 1/θ Ζερβού και Γαλατά με το 4/θ Ριζοβουνίου, σε 5/θ.

14) Το 1/θ Ταουκνίδας με το 3/θ Βαλανιδορράχης, σε 3/θ.

15) Το 1/θ Τρικόρφου με το 3/θ Ανθούσας, σε 3/θ.

16) Τα 1/θ 'Άννα και Κ. Δεσποτικού και Εκκλησιών με το 2/θ 'Άννα Ράχης, σε 3/θ ή 4/θ.

17) Τα 1/θ Αγδονιάς και Κορυφόδος με το 1/θ Βαλανιδούσας σε 2/θ.

18) Το 1/θ Βαθέος Γοργομύλου με το 3/θ Κερασώνας, σε 3/θ ή 4/θ.

19) Το 1/θ Καστρού-Γοργομύλου με το 3/θ Γυμνοτόπου, σε 3/θ.

20) Τα 1/θ Τρικάστρου, 'Άννα και Κάτι Ρευματιάς, 'Άννα και Κάτι Κοτσανοπόδου, Σκιαδά και Ν. Σφηνωτού, με το Βρισούλας, σε 5/θ ή 6/θ.

Επιτημάνουμε αρκετές και όχι όλες τις περιπτώσεις για να γνωρίσουμε την έκταση του προβλήματος των συγχιμεδεσμών, των οποίων η σταδιακή υλοποίηση θυτεύεται στόχο μας.

Η λύση αυτού του σεύτατου και λεπτότατου προβλήματος αποτελεί υπομονή, επιμονή και διαρκή διαφύλετην και θα εξαρτηθεί από τη θέληση των γονέων, τη διάθεση μέσων μεταφοράς και την ανέγερση διοδίων. Όσοι πιστεύουν στην αναγκαιότητα, την ανεξιλιμότητα των συγ-

χιμεδεσμών, πρέπει να βοηθήσουν την προσπάθεια που καταβάλλεται.

Ο Σχολικός Σύμβουλος κ. Βασίλειος Μπλέτσας, που υπηρετεί στην περιφέρεια του Γραφ. Δ/νσεως Δ. Εκπ/σεως Πρέβεζας, αφού εισαγωγικά μας δίνει μια παραστατική εικόνα της νέας μορφής του Δημ. Σχολείου, όπως προβλέπεται απ' τον υπό φήμην Νόμο για τη Γενική Εκπαίδευση, εστιάζει την απάντησή του πάνω στο φαινόμενο της διδ/λίσας στο αλιγοθέσιο, ιδιαίτερα, Δημ. Σχολείο και τη χρήση των νέων διδακτικών βιβλίων*

απαντάει, δε, στη συνέχεια ως εξής:

Ερώτηση:

Πώς βλέπετε την αποδοτικότητα του αλιγοθεσίου Δημ. Σχολείου στο διδακτικό τομέα και ειδικότερα στη χρήση των νέων διδακτικών βιβλίων;

Απάντηση:

Τα νέα διδακτικά βιβλία, που αποτελούν, θα έλεγα, ένα πρώτο "δείγμα γραφής" του προσανατολισμού που θα πάρει το Νέο Σχολείο με τον καινούργιο Νόμο για τη Γεν. Εκπ/ση, αποτελούν ένα ελπιδοφόρο ξεκίνημα, αν εφαρμοστούν σωστά, αν προηγηθεί προσεκτική μελέτη απ' τους εκπ/κούς στις οδηγίες "του βιβλίου για το δάσκαλο" και σωστή και σωστή διδακτική προσέγγιση στο βιβλίο του μαθητή, ιδιαίτερα στο πρώτο σάδιο της εφαρμογής, ώστου την αβεβαίότητα θα καθοδηγεί απαλλάσσεται η περία.

Το νέο βιβλίο του μαθητή (γενικό), που στην πραγματικότητα είναι ένα βιβλιοτετράδιο, γίνεται ένα πραγματικό εργαλείο στα χέρια του μαθητή, περισ-

σύτερο πρακτικό και σπάγκριτα ρεαλιτικό. Οι σελίδες του είναι διαποτισμένες με το κρτικό πνεύμα, γιατί με τα ερεθίσματά του φέρνει το παιδί σε συνεχή διαλεκτική σχέση με το περιβάλλον.

Τα βιβλία δύνανται αυτά στοχεύουν στο 6/θέσιο Σχολείο, που είναι σδιαφέλογκο καλύτερος τόπος σχολείου. Τα 1/θ σχολεία, αλλά και γενικότερα τα αλιγοθέσια είναι ομολογουμένως προβληματικοί τύποι σχολείων και σαν τέτοιοι πάντοτε θεωρούνται και αντιμετωπίζονται, χωρίς ίσως τώρα να παρθεύουν τα αναγκαία μέτρα. Γιατίδι σήμερα στόχος της Πολιτείας είναι αυτά να περιοριστούν στο ελάχιστο και στις περιπτώσεις όπου οι γεωγραφικές, οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες δεν το επιτρέπουν.

Την προσπάθεια δύνας αυτή, πέρα από τις όποιες δυσκολίες (οικονομικές, γεωγραφικές) αντιμέτωπε σθεναρά και η φεούδαρχική αντίληψη, περί σχολείων, των κατοίκων πολλών χωριών.

Η συντακτική επιτροπή των νέων βιβλίων έκφρασε την ευχή να προχωρήσει στο μέλλον στη συγγραφή ξεχωριστού τύπου βιβλίων για τα αλιγοθέσια σχολεία. Επειδή δύνας αυτό αποτελεί απότερο στόχο και μακρινή επιδίωξη, σήμερα οι συνάδελφοι αυτών των σχολείων φέρουν δυσβάστακτο φορτίο στους ασθενικούς υμους τους. Οφείλουν να μελετήσουν όλα τα βιβλία, μαθητή και διδασκαλία, μαθητή και διδασκαλία, μαθητή και διδασκαλία, για όλες τις τάξεις. Η επιλέγουν απ' αυτό μέσα από τις ομαδοποιημένες ασκήσεις κατ-

εργασίες, διλές εκείνες, ώστε ενώ θα περισσόργουν ποσοτικά να μην υποβαθμίζονται ποτατικά. Μια εργασία επίπονη και λεπτή, που προϋποθέτει ευχέρεια χρόνου, ακατόβλητη δέληση και εδιαίτερα επαινημένες γνώσεις, αποδημοτεί δυσανάλογες προς την πραγματικότητα.

Η αναγγελία ακόμη, με την κατάθεση του Νομοσχεδίου, διτι θα διδαχθούν στο Δημ. Σχολείο, από ειδικούς επιστημονες, τα μαθήματα της Φυσικής Αγωγής, τα καλλιτεχνικά, της Μουσικής, καθώς και οι ξένες γλώσσες, γεννά τις ακέφωτες, διτι το χώρα θα πλαταίνει περισσότερο, ποσοτικά και ποτατικά, ανάμεσα στους δύο τύπους σχολείων, τα πολυθέσια και μονοθέσια, σε βάρος αριθμός των δεύτερων. Και η αρχή: "Ισημερία και ισερία ευκαρπίες σ' όλα τα Ελληνόπουλα για την ανέλεξη τους και εξέλεξη τους", δι' αποτελελευτή χωρίς περιεχόμενο.

Ερώτηση:

Οι συνθήκες διδακτικής εργασίας σε μια μεγάλη σχολική μονάδα, που δημιουργήθηκε από συγχώνευση αλιγοθεσίων σχολείων, καίνετε διτι είναι ευνοϊκότερες, λαες ή χειρότερες;

Απάντηση:

Και η δεύτερη ερώτηση είναι δημοσιάρτηση με την πρώτη και ως ένα απομένο έχει απαντηθεί κατά τρόπο γενικό και προλεκτικό.

Οι αδυναμίες των αλιγοθεσών σχολείων, αργά ή γρήγορα θα έχουν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μεγαλύτερων σχολείων μονάδων με τη συγχώνευση σχολεί-

ΛΥ ΥΕΤΟΥΛΙΚΩΝ ΟΥΝΔΟΚΙΛΙΩΝ ή ΟΙΚΙΟΜÙΝ.
Ακλόνητη δε πεποίθησή μου είναι ότι
αυτό με μια αωτή ενημέρωση και δια-
φύλαξη θα έχει σαν αποτέλεσμα ν' αλ-
λάξουν καλ τις μοχλούς πίσως, με την
μετατόπιση τους από την κορυφή στη βά-
ση, σαν γονείς και κληρονόμες των
παιδιών.

Αν αποστημάθουμε τον οικονομικό πε-
ριοδότερο παράγοντα (νέα διδ/ριά, ε-
ξαπλωμάτικος, εμπλουτισμός, αυτοκίνητα,
συνδοσή, κτλ) εύλογα γίνεται αντιλη-
πτό, ότι τα σχολεία αυτά δεν επιδέχον-
ται καμιά απολύτως σύγκριση με τα 1/
θέσα και αλλογθέσα, γιατί και αν δεν
μηδενίζονται οι αδυναμίες, που περι-
ληπτικά έθιλα στην πρώτη ερώτηση, α-
πωδήποτε ελαχιστοποιούνται.

Σύγκριση βέβαια μπορεί να γίνει νε-
τα υπάρχοντα πολυθέατα σχολεία, ηδα-
φορά τους διμι χρόνο το χρόνο θα πε-
ριορίζεται και θα συρρικνύεται.

Τα παιδιά στα σχολεία αυτά θα έχουν
ισες ευκαρίστες με τ' άλλα. Ή υπάρχει
ευρύτερο πεδίο δράσης, με περισσότε-
ρες και πλουσιότερες παραστάσεις, με
την ελεύθερη και αίναν κίνηση των λ-
δών και τη μετάγγιση των γνώσεων. Η
δυναμική αλληλεπίδραση θα ενεργοποιεί¹
τους μοχλούς της φιλομθέλειας και θα
ενδυναμώνει τις αρετές της κοινωνικό-
τητικής του στήριξης.

Ο κ. Νάιμπρος Καούμας, πατέρας τριών
παιδιών, που φοιτούν σε Δημοτ. Σχο-
λείο, που προβλέψει από συγχώνευση των
τούν άλλων 2/8 Σχολείων απαντάει να ε-
ίπει στις ερωτήσεις μας.

Ερώτηση:

Είστε πατέρας τριών παιδιών που πέ-
ρυσαν φοιτούσαν στο 2/8 Δημ. Σχολείο
Μαργαρίνας. Θέτος τα παιδιά σας φοι-
τούν σε πολυθέσιο, γιατί το περούν
Σχολείο συμπτυχήκε με τα ΥΕΤΟΥΛΙΚΑ
2/8 Αγ. Τριάδας και Αγ. Θωμά. Σα γο-
νέας πώς κρίνετε φέτος τις συνθήκες
φοίτησης των παιδιών σας και την επί-
δοσή τους γενικά;

Απάντηση:

Ως απόφεις μου, κ. Ζιανίκα, παρότι
είναι πρωτηκές, πιστεύω ότι θέτει βράσουν
σύμμανους και πολλούς άλλους γονείς.
Θέλω να με πιστέψετε ότι η συζητήση μου
κι εγώ, όταν τα παιδιά μας φοιτούσαν
στο 2/8 σχολείο, τα θεωρούσαμε παιδιά
αδικημένα έναντι των άλλων συμμαθητών
τους των πολυθεσίων Σχολείων της Πρέ-
βεζας, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν
είχαν ισες ευκαρίστες μάθησης: Δε δια-
τίθενται τότε πολλές ώρες διδ/λίσας για
κάθε τάξη. Τώρα διατίθενται. Σε μια
αίθουσα φοιτούσαν ταυτόχρονα τρεις τά-
ξεις. Ιδίμερα μία. Ευκαρίστες ευρύτερης
συνεργασίας ή συναγυννιασμού δεν υπή-
ρχαν. Ιδίμερα υπάρχουν. Νομίζω πως με
τις νέες συνθήκες φοίτησης οι μάθητες
μαρφώνονται πληρέστερα. Σα γονέας θα
θέλω, με την ευκαρίδια αυτή, να ευχα-
ριστήσω όλους δύοντας συνέλαβαν την ι-
δέα αυτή και συνέβαλαν στην υλοποίησή
της.

Ερώτηση:

Με τη συγχώνευση των σχολείων οις,
αντιμετωπίζετε δισκολίες φοίτησης των
παιδιών οις;

Απάντηση:

Δισκολίες αντιμετωπίζω. Τα παιδιά

μου καταρχήν δε φοιτούν σ' ένα κτίριο.
Ενώ είναι αδέρφια-μαθητές του ίδιου
σχολείου-ξεχωρίζουν απ' το πρώτο, γιατί
το φοιτούν σε διαφορετικό κτίριο, που
απέχουν αρκετά το ένα απ' το άλλο. Η
καθημερινή αυτή μετακίνηση συκυρούεται
και αρκετούς κινδύνους, όπως π.χ. κά-
ποιου ατυχήματος, γιατί τα παιδιά εί-
ναι μικρά. Βέβαια οι δισκολίες κατα-
βάλλουν φλότιμες προπτήσεις, πέραν
των καθηκόντων τους στο θέμα αυτό και
τους ευχαριστούμε θερμά: διμι το πρό-
βλημα υπάρχει.

Επίσης είναι αναγκασμένα τα παιδιά
να ξυπνούν πιο πρώτο για να παραληφθούν
απ' το λεωφορείο, ενώ το μεσημέρι έρ-
χονται κάπως καθυστερημένα. Στο ση-
μείο αυτό θα υπογραμίζω το μεγάλο
πρόβλημα που δημιουργείται με τις συχ-
νές καθυστερήσεις του λεωφορείου, τό-
σο το πρώτο δισ και το μεσημέρι, με α-
ποτέλεσμα εμείς οι γονείς ν' ανησυχού-
με. Πέραν αυτού υπάρχει και ο κίνδυ-
νος κάποιου πιθανού κρυολογήματος. Α-

φήνουμε το τι γίνεται όταν ακλνητοπο-
ύνται τα λεωφορεία λόγω απεργίας.
Μετατρέπουμε τα I.Χ. αυτοκίνητα (δ/λιν
ή γονέων) σε ΤΑΞΙ.

Πάντως πιστεύω ότι οι δισκολίες αυ-
τές θα είναι πρωταρνές και μικρές σε
ασχέση με το κέρδος των παιδιών μπρο-
στά στις νέες συνθήκες μαρφώσης τους.

Ας ελπίσουμε ότι όσο δισ οι γονείς
που διαμένουν στις περιοχές Μαργαρύ-
νας-Αγ. Τριάδας-Αγ. Θωμά ότι γρήγορα
η Πολιτεία θα προχωρήσει στην ανέγερ-
ση σύγχρονου διδ/ριου, σε σημείο που
προβλέπεται μεγαλύτερη οικοτεκνή ανά-

πτυξη και συνεπής μεγαλύτερος αριθμός
μαθητών, όπότε αυτόματα θα εκλεφουν
και δια τα προβλήματα, που σύντομα
προηγουμένως αναφέρθηκαν.

Η αρχή έγινε και είναι μια καλή αρ-
χή. Καλό θα είναι διμι να υπάρξει και
γρήγορη συνέχεια, προκειμένου σύντομα
να επιτευχθεί αυτό που διλού ποθούμε:
ανθρώπινες και ισες συνθήκες εκπαίδευ-
σης, όπως ακριβώς στ' άλλα σχολεία της
πόλης μας. Γιατό ελπίζουμε και περ-
μένωνται ότι η Πολιτεία θα κάνει το
χρέος της.

Ακούσαμε τις απόψεις, τις οποίες
σύντομα εξέθεσαν υπεραιωνάκι παράγον-
τες ή γονείς, δηλαδή πρόσωπα που ζουν
καθημερινά τα μαρφωτικά προβλήματα των
παιδιών μας και προσπαθούν να δύσουν
λύσεις, στα μέτρα των δυνατοτήτων τους
ο καθένας. Με βάση τις παραπάνω δια-
φυτιστικές συνεντεύξεις, την δον Βε-
βλιογράφα έχουμε υπόψη μας πάνω σι
θέματα υποχωρισμάτων και διδακτι-
κής και την εικοδόχρονη εκπαίδευση:
μας πείρα κυρίως σε αλλογθέσια σχ-
λεία, μπορούμε με βεβαιότητα να δια-
τυπώσουμε τα εξής:

Τα αλλογθέσια διμι. Σχολεία, παρόλο
που πρωτοκαθεσώθηκαν επίσημα με διά-
ταγμα της 3ης Σεπτεμβρίου 1920 και π
λειτουργία τους πέρασε από διαδοχικά
στάδια με άλλα νομοθετήματα, όπως το
Δ/τα ΓΣΗ του 1905, 2058 του 1921, το
N. 4397/1929, το N.δ. 1461/1932 κλπ.,
εξακολουθούν να λόγουν δικαιολογημέ-
νους και αδικαιολόγητους να λειτουρ-
γούν ως αήμερα. Νοτικά βέβαια είναι
σχολεία ισότιμα με τα υπόλοιπα πακυ-

θέσια σχολεία του κράτους, αφού εφαρμόζονται τα (δια αναλυτικά προγράμματα, διδάσκεται η ίδια "διδακτικά ύλη", χορηγούνται λαθτιμοί τίτλοι σπουδών.

Τα παιδιά όμως των ολγυθέσιων σχολείων με τις σημερινές κολυντικές συνθήκες (εργασιακές, οικογενειακές, δημογραφικές κλπ) αδικούνται κατά τη διαδικασία της εκπαίδευσής τους. Και για ν' αρθεί αυτή η αδικία, θα πρέπει να λειτουργήσουν μεγάλες σχολικές μονάδες ώστερα από σύμπτυξη των μικρών.

Οι συγχυνέοντες αυτές υπαγορεύονται α) από λόγους ψυχοπαθογνωματικούς και β) λόγους αφελλόμενους στις σύγχρονες κολυντικές συνθήκες.

A. Λόγοι ψυχοπαθογνωματικοί

1) Ο δάσκαλος ως παιδαγωγός έχοντας μπροστά του τους μαθητές ενός σχολικού έτους, της (διας περίπου ηλικίας, υπαίνει ευκολότερα στην ψυχή τους, τη μελετέσι, εννοεί καλύτερα τις διαρρέες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του, ρυθμίζει προσφορότερα τη διδ/λία του και πετυχαίνει το μεγαλύτερο δυνατό διδακτικό αποτέλεσμα.

Η χαρακτηρολογία εξ άλλου μας λέγει ότι πρακτικά η διάγνωση του χαρακτήρα κάθε ανθρώπου (επομένως και των μαθητών) γίνεται ευχερέστερα κατά τη συνεκτίμηση της συμπεριφοράς του με τη συμπεριφορά άλλων συνανθρώπων του, παρά με τη μεμονωμένη παρατήρησή του. Κατό πανέπεια, το μαθητή μας τον γνωρίζουμε πολύ καλύτερα στη συνανθρωσή του με άλλους συμμαθητές του του (διου σχολικού τμήματος, όπου εργάζεται και παίζει (πολυθέσιο σχολείο),

παρά μόνο του ή με τους ελάχιστους συμμαθητές του διαφορετικής ηλικίας και σχολ. τάξης (ολγυθέσιο σχολείο).

2) Ο χρόνος, τον οποίο έχει στη διάθεσή του ο δάσκαλος του 1/θ ή 2/θ σχολείου είναι ανεπαρκέστατος. Ειδικότερα ο 1/θεστης δ/λος είναι υποχρεωμένος να κατανείμει το χρόνο των 5 ωρών ημερησίως σε τόσα μέρη δύο και τα τμήματα, που συνδιδάσκονται μέσα στην διαστολή της ημέρας. "Έτσι πολλά μαθήματα διδάσκονται σε "διδακτικά πιάνα", αντί σε διδακτικές ώρες. Αντίθετα, ο συνδελόφος του του πολυθέσιου τις πέντε ημερήσιες διδ/κές ώρες τις διαθέτει όλες για τη μία, τη μοναδική τάξη δημόσιου διδάσκεται.

3) Ο δάσκαλος ως παιδ/γός δυσκολεύεται να συμβάλει στην κολυντικοποίηση των μικρών του μαθητών, όταν εργάζεται σε σχολείο με μία 5/θ ή και ένα μαθητή ανά τάξη καμιά φορά, όπως παρατηρείται στο ατροφικό 1/θεστο. Κολυντικές αρετές όπως η συνέργασια, η ονόματη, η αλληλοδοθεία, η ευγένεια, η ανεκτικότητα, η πειθαρχία, το θάρρος, η υπομονή δε διδάσκονται θεωρητικά, αλλά βελώνονται έμπρακτα. Και η Βίωσή τους σε πράξη γίνεται εκεί που υπάρχει μικρή κολυντικά μαθητών. Τέτοια κολυντικά βούλευτες στην αίθουσα του πολυθέσιου σχολείου.

4) Η ομαδική εργασία σε μία πλήρη τάξη των 20-30 παιδιών βρίσκεται κατάλληλο έδαφος για να πάρει τον παιδαγωγικό της χαρακτήρα, που της ανήκει. Αντίθετα στο ολγυθέσιο σχολείο ο μικρός αριθμός μαθητών και η στενότητα

χρόνου δεν επιτρέπουν τον ομαδικό τρόπο δραστηριοτήτων είτε με βάση κοινωνικόγραμμα του δ/λου είτε με βάση την πρασιτική του εκτίμηση.

5) Η οργάνωση σχολικής ζωής και ο προγραμματισμός, με τους μαθητές του, διαφόρων μορφωτικών και ψυχανατικών δραστηριοτήτων, μέσα και έξω απ' το σχολείο, δυσχεραίνονται, όπως είναι φυσικό, στο ολγυθέσιο σχολείο λόγω της λειτουργικής του ειδικομορφίας.

6) Πολλά απ' τα παιδαγωγικά μέσα, που χρησιμοποιεί ο δ/λος-παιδ/γός, μένουν σχεδόν αχρησιμοποίητα στο ολγυθέσιο σχολείο. Ενδεκτικά αναφέρουμε:

a) Το παιγνύδι (ιδίως το ομαδικό), δριστό μορφωτικό και ψυχαγωγικό μέσο, δε μπορεί άνετα να παίχτεται στο ολγυθέσιο σχολείο με τους λιγοστούς μαθητές.

b) Η παιδαγωγική αξία του παραδείγματος γίνεται πιο φανερή στην αίθουσα πολυθέσιου σχολείου, αν υποθέσουμε ότι μεταξύ περισσοτέρων μαθητών υπάρχουν και περισσότερες πλεονότητες φοίτησης μαθητών, ικανών να παραδειγματίζουν τους ουμαδικές τους στη σωστή προφορά, επιμέλεια, συμπεριφορά.

c) Η ευγενής άνιλλα ως παιδαγωγικό μέσο αποδυναμώνεται εκεί που δεν υπάρχει αρκετός αριθμός μαθητών, ενώ στο πολυθέσιο σχολείο ο καλώς νοούμενος "συναγωνισμός" υφίσταται και φέρει καλά αποτελέσματα.

d) Ο έμαλνος χρησιμοποιείται στο διάλογο τους τύπους των σχολείων. Υπάρχει εκπαιδευτές την επανούμενο μαθητή και του κεντρίζεται το θελτικό γέλος φιλότε-

ρες επιβδοεις. Ο έμαλνος όμως δεν έχει σα σκοπό να βελτιώσει αυτόν που επονεύεται. Άλλα και αυτούς που είναι γύρω του. Άλλοι είναι αυτοί που είναι γύρω του στο ολγυθέσιο σχολείο. Πολλοί στο πολυθέσιο.

e) Η διδασκαλία ως μέσο αγωγής και ως διαδικασία μάθησης συναντάει δυσκολίες στο ολγυθέσιο σχολείο. Οι απόψεις του κ. Σ. Συμβούλου, που προεκτέθηκαν, είναι σαφείς σε τόπο που να περιτείνει η σπουδαίατας αναφορά στο θέμα αυτό.

B. Λόγοι αναγόμενοι στις σύγχρονες κολυντικές συνθήκες.

Οι κολυντικές συνθήκες της σύγχρονης εποχής (πληθυσμιακές, εργασιακές, οικονομικές κλπ) επηβάλλουν την συγένωση των αναλυτικών σχολικών μονάδων και το σχηματισμό μεγαλύτερων. Σαν τέτοιες αναφέρουμε περιπλανικά τις εξής:

1) Η πληθυσμιακή ελκόνα του σημερινού χιρού.

"Ενα ατροφικό 1/θ σχολείο ενός μικρού χιρού δεν είναι ικανό "να κρατήσει" τους κατοίκους στον τόπο της καταγωγής τους. Αντίθετα ο πληθυσμός κρατεί στο γειτονιό του τόπο που προτίθουμε και σήμερα υπολειτουργεί. Μπορεί να έχουν κάποιο δίκλιο σε επανομέναντες κάτοικους διαμαρτυρόμενοι ότι χάνουν "το σχολείο τους", το στολίδι της γειτονιάς τους". Βαθιστισμούς δεν υπάρχουν κατόπικα αυτοί, αν διαφύλαξτούν κατάλληλα, ότι σήμερα, που το σχολείο τους υποβιβάστηκε και λειτουργεί σαν ένα ατροφικό 1/θ, δεν παρέχει ίσες ευκαιρίες αγωγής και μόρ

φωσης, πρόγμα που θα πετάχει με τη συγχώνευσή του με άλλα γειτονικά σχολεία.

2) Η βελτίωση των συγκονυνιακών μέσων, τόσο στο Νομό μας όσο και σ' ο - λόκηρη τη χώρα, είναι αποφασιστικός παράγοντας που συνηγορεί στις συμπτύξεις αλιγοθεσίας, γιατί κάνει εύκολη τη μετάβοση των μαθητών απ' το σπίτι στο σχολείο, που συγχωνεύεται, και αντέστροφα.

3) Η νέα μορφή σχολικής εργασίας. Παλιότερα τα αλιγοθεσιακά σχολεία εργάζονταν πρωί - απόγευμα εκτός απ' το Σάββατο που εργάζονταν μέχρι τα μεσημέρια. Για να μπορέσει ο αλιγοθεσίτης δ/λος να εξαντλήσει τη διδακτέα ώρα και για να ανταποκριθεί στις τότε εκπαιδευτικές απαιτήσεις (εξετάσεις στο Γυμνάσιο - βαρύτητα στα πρωτεύοντα Ελληνικά - Μαθηματικά κλπ) εξαναγκαζόνταν να παρανομήσει: "Έκοβε" μερικά "δευτερεύοντα" απαγευματικά μαθήματα, όπως τα καλλιτεχνικά, και δίδασκε μαθηματικά - Ελληνικά. Το έκανε αυτό αφολίς από λόγους διδασκαλικής ευνεύλησης παρόλο που δεν έλειπε ο φόβος του ελέγχου. Με τον τρόπο αυτό ανταποκρινόταν στις μαθησιακές υποχρεώσεις των μαθητών του.

Στις μέρες όμως που ζούμε, βελτιώθηκαν οι εργασιακές συνθήκες στο κοινωνικό σύνολο, επομένως και στο χώρο του σχολείου. Με την καθιέρωση συνεούς μαρτσιού εργασίας, εδώ και 12 χρόνια, και 5/νυχτερινή εβδομαδιαίας εργασίας, εδώ κι 7 χρόνια, δια τα αλιγοθεσιακά σχολεία κλείνουν γύρω στις 1.

30' μ.μ. Ο δάσκαλος με τους μαθητές του εκμεταλλεύονται και το τελευταίο λεπτό, πράκτειμένου να πάρουν μια γεύση των ενοικιώτων όλων των μαθημάτων κάθε τάξης. Παρόλο το κυνηγυπτό της ώρας, την προετοιμασία και την ορθή μεθόδευση απ' το δ/λο, πολλές φορές η πράξη δείχνει ότι παραμένουν ενότητες αδιδακτες για να διδαχτούν την επόμενη μέρα. Κάτι τέτοιο απάντια συμβαίνει σε πολυθέσιο σχολείο.

4) Η θέση του δ/λου, παλιότερα και σήμερα, ως μορφωτικό παρδύγοντος.

Σε παλιότερες 10/τίες, π.χ. στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, ο δάσκαλος της υπαίθρου ήταν σχεδόν ο μοναδικός μορφωτικός παράγοντας της περιοχής. Ιανς αυτός να ήταν κι ο λόγος που αναγκάζοταν ο αλιγοθεσίτης δ/λος του αγροτικού σχολείου να βρίσκεται πρωί - απόγευμα στην έδρα του. Οι σημερινοί συνταξιούχοι δ/λοι ίσως να θυμούνται ότι για ν' απομακρυνθούν κάποιο ζαθοκύριακο απ' την έδρα τους, έπρεπε να ζητήσουν δέσια. Στη σημερινή εποχή ο εκπ/κδς της Δημοτ. Εκπ/σης δεν είναι ο μοναδικός μορφωτικός παράγοντας του αγροτικού πληθυσμού. Ο αγροτικός γιατρός, ο γεωπόνος, ο κετηνίατρος, οι διδαφοροί συνεταιριστικοί και εκπολιτιστικοί φορείς, η τηλεόραση, το διντύο, η αυξημένη υποχρεωτική φοίτηση κ.λ.π. είναι μερικοί απ' τους μορφωτικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρέασαν τη ζωή του λαού της υπαίθρου και συνεχώς συμπαραστέκονται στον καθημερινό του βιοτικό αγώνα.

Ο δάσκαλος σαν ένας υπάλληλος κι

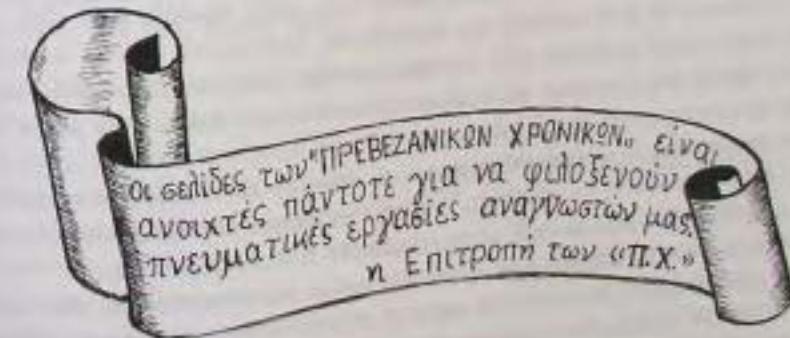
αυτός, σαν ένας πνευματικός εργάτης στην Ελληνική κοινωνία, έχει δικαίωμα κατά τον ελεύθερο, τον εκτός υπηρεσίας, χρόνο ν' απομακρυνθεί απ' τον τόπο της εργασίας του, να συνοικήσει με την οικογένειά του, να φροντίσει για την επίλυση των οικογενειακών και ατομικών προβλημάτων του. Έχει δικαίωμα σαν εργαζόμενος ή σα οιλλογικό δρυγανό να εισηγείται ή καταδικείται ακόμα τη βελτίωση των συνθηκών μορφωσης των Ελληνόπουλων και παράλληλα τη βελτίωση των δραστηριοτήτων τους. Ένα σημαντικό θήμα τέτοιας βελτίωσης είναι και η δημιουργία μεγάλων σχολ. μονάδων. Κανονικών σχολ. μονάδων, δικέ μονάδων "μαμούθ".

Συμπέρασμα.

Η προσπάθεια του ΥΠΕΠΘ για δημιουρ-

γία μεγάλων και βιώσιμων σχολ. μονάδων, ύστερα από αυγχάνεση των μεταρρυθμίσεων, αποθέτει στη βελτίωση και στην κατά το δυνατόν, εξόλωπη των ευρετήριών αγωγής και μόρφωσης των παιδιών. Είναι χρέος κάθε σχετικού φορέα, κάθε εκπ/κδς, κάθε γονέα, δημοκρατικούς και διαμένεις, να βοηθήσει την προσπάθεια αυτή, που και κόπο απαιτεί και χρήματα χρειάζεται. Αν υπάρχουν και λέγοι γονείς που δε μπορείν να κατανόσουν το μορφωτικό κέρδος των παιδιών τους, θα πρέπει να τους ενημερώσουμε. Μα αν και μετά την ενημέρωσή τους απομείνουν ελάχιστοι χωρίς να πειστούν, η Πολιτεία οι κάνει το χρέος της. Οι μετέπειτα γενεές, ιστούς των αγροτών, θα έχουν πολλά να μελεπθούν.

σαρτούρας

ΟΙ ΓΕΛΙΔΕΣ ΤΩΝ "ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ" είναι
ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΠΑΝΤΟΤΕ για να φιλοξενούν
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ εργασίες αναγνωστών μας.
η Επιτροπή των «Π.Χ.»

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ - ΖΑΛΟΓΓΟ

του κ. ΣΠΥΡΟΥ ΝΤΟΥΣΙΑ

Κάθε δημιούργημα της ιστορίας και στη μορφή και στην ουσία, αλληλουσυνθέτον - τας τα διάφορα στοιχεία, άλλα ασύμφωνα μεταξύ τους, άλλα παράδοξα στην εξέλιξη τους κι ασύμφωνα κι άλλα προσφορά στη ακοπιμότητα. Ξεμακραίνει απ' την αλήθεια πολλές φορές, γιατί κι αυτή η ίδια η αλήθεια χάνεται μέσα στην εντυπωσιακή και ακόπιμη προβολή των γεγονότων και διολισθαίνει στον αγύνα δρόμου, που κάνει ο χρόνος, για να προτάσει τα γεγονότα.

Είναι αυτό πως μια χρονική απόσταση απ' τα γεγονότα είναι αναγκαία προϋπόθεση για την εξακρίβωση της αλήθειας, για το κοσκίνιομα των συμβάντων, για την πρεμη κι ορθή κρίση, που κι αυτή έχει απωδήποτε τους κενδύνους της.

Αν φάξουμε τα ιστορικά γεγονότα, όπως τα "γράφων οι ιστορικοί μας, που από πολλούς ίσως νό 'λειπε η απαραίτητη ιστορική πείρα, βα δύομε πως για τα ίδια αυτά, πολλοί απ' αυτούς έχουν διαφορετικές απόψεις, όχι μόνο στο θέμα της κρίσης, που εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που έχουν σχέση με την δήλη προσωπι-

κότητα του ιστορικού, επηρεασμένη ή όχι, αν είναι δυνατό αλλιώτικα, απ' τα ιδεολογικά, κοινωνικά και πολιτικά ρεύματα της κάθε εποχής, από προσωπικές αδυνατίες των ίδιων ν' απαλλοτριώσουν τις προσωπικές τους σχέσεις εξότησης, ακόμα κι άλλων ανθρώπινων αδυνατιών, αλλά και στο θέμα εξιστόρησης των πραγματικών συμβάντων, κι έτσι οι περισσότεροι ακοντάζουν υπρός στην αλήθεια και μας δημιουργούν πιηγές αμφιβολίας.

Άλλα ιστορία, δεν είναι μόνο τα γραφτά κείμενα. Είναι κι η παράδοση, ποιτρέχει κι αυτή πίσω απ' τα γεγονότα. Τη δύναμή της την έρουμε δλοι και πολλές φορές, συμπληρώνει την ακρίβεια των γεγονότων και βοηθάει την ιστορική αλήθεια.

Ζωντανές πηγές του κάθε τόπου, μια αλυσίδα από προγόνους μας, αρχίζοντας απ' τους παπούδες, γιαγιές και πιο πέρα, που ζηρούν τα ορισμένα γεγονότα και που διηγώνται τα, τά "δεσμον οφιχτά και με σιγουρία με τους απογόνους των, μας διλούντων πειστικές λεπτομέρειες, που θεμελιώνουν την αλήθεια για το πώς και γιατί έγινε το ένα, γιατί τ' άλλο και πολλές φορές σημειώνουν κάποια παραλλαγή αναφορικά με την αιτία και την αφοριή που ξετυλίχτηκαν αυτό.

Πέρια αφορμή να γράψω αυτά που γράψω, για να παρουσιάσω ακριβές διαφορετικές απόψεις και κάποιες ανακρίβειες ιστορικών πάνω στο θέμα μας "Σουλιώτες-Ζαλογγό" για να κρίνεται ο καθένας, να κάνει τις εκτιμήσεις του και να βρεθεί κοντά στην αλήθεια.

Ακόμα και για διατάξεις της παράδοσης, που ζωντανεύει στοιχεικά τους μεγάλους και μικρούς σταθμούς της ιστορίας στ' αυθεντικά τους πλαίσια, για ορισμένα γεγονότα που συνέβηκαν και στον τόπο μας γύρω απ' το Ζαλογγό.

Αναφέροματ θέβατα και σε λεπτομέρειες, που ίσως να μη δημιουργούν ασφαλή αμφισθήτηρη του ουσιαστικού γεγονότος, δύος μπορεί να υπάρξει κάποια αμφισθήτηρη.

Αρχίζουμε με μια δοσ μπορούμε σύντομη αναδρομή με λίγα για τον Άλι, για τους Σουλιώτες και τους αγύνες τους.

Λίγο πολύ, αυτά μπορεί να τα θυμόδευστε απ' τις τάξεις του δημοτικού, αλλά πρέπει να γραφτούν, για να συνδεθούν στη συνέχεια τα κατοπινά γεγονότα.

Ο Άλις: Η Χάκικω, η δεύτερη γυναικα κάποιου τυχοδιώκτη τούρκου Βελή απ' την Ανατολή, τρομερό κλέφτη, που ήρθε στην Αλβανία "πλάνης κατ' τύχην θηρεύειν" αυτή τον γένησε στο Τεπελένι ύψω στο 1744. (1)

Αφού μαζί με την τρομερή κι αδισταχτη μπέρδα του ξέκαμψε τ' αδέρφια του, συνεγείς και φίλους, κατάφερε να επικρατήσει με την αυτή θίλα και να διαριτεί απ' την Πόλη δερβέναγας στη Θεσσαλία κι' ώστερα απ' ένα χρόνο, πήρε το πασαλίκι των Τρικάλων και το αξίωμα του Λαού με δυό αύτις τοντού (αλογοσουρές).

Τρεις ήταν οι βαθμοί των Πασάδων, που ξεχώριζαν απ' τις αλογοσουρές που κρά-

ταγε ο προπορευόμενος του στρατού μπάραχτάρης (σηματοφόρος) και που δήλωνε καὶ τ' αξιώμα τ' αρχηγού.

Ο μεκρότερος βαθμός ήταν με μια αλογοσυρά, κι ο μεγαλύτερος, ο Βεζύρης με τρεις.

Αργότερα η Πύλη τον αντέμειψε, τον έκανε Πασά με τρεις αλογοσυρές και τούς στείλε το Κιλίτζ Καφτάν, δηλαδή τη φορεσιά του Βεζύρη.

Με πονηριά, και ψεύτικο φερμάνι τάχα πις τόδωσε η Πύλη, κι αφού παντρεύτηκε κρυφά τη Ζιλχάκι θυγατέρα του Ζαχάρ, σπουδάζας τούρκικης φαμελιάς στα Γιάννενα, χώρις τους μπέηδες πού 'ταν ενάντιά του καὶ με το λέγο στρατό του κατάφερε, λύγισε τον Αληζότ καὶ μηκέ Πασάς, σατράπης στα Γιάννενα, το 1789 πού 'ταν καὶ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΤΟΥ ΑΛΗΖΟΤΑ, Διάν της Louis Dupré (1819).

τ' άνειρό του.

Απ' εδώ καὶ πέρα καὶ για "τοιλαντατέσσερα χρόνια τα Γιάννενα θα γνωρίσουν τον πλούτο, τον τρόμο καὶ τη δόξα του νέου αρένη τους". (Δ. Φυτιόδης "Επ. 21" σ. 320).

- Οι Ιστορικοί ξένοι καὶ δικοί μας, που έγραψαν για τον Άλη καὶ την Πολιτεία του εκφράζουν διαφορετικές γνώμες.

Ο Γιαννιώτης ποιητής καὶ προσδευτικός δάσκαλος Βηλαράς έγραψε συγκάσια για τον Άλη:

"Πέντε μυριάδες στράτευμα, κρατεῖ στον οριανό του
δύρυπνα πάντα κι ὄφα ενάντια στον εχθρό του,
στα Γιάννεν· αναπούσται τ' ανδρείο παλληκάρε,
της Αθηνάς το γέννημα, τ' ανάθρευμα του 'Αρη"

Κι ίστον πάρθηκε το Σούλι, έγραψε ωδή, που σ' αυτήν παίνει τον Άλη για το κατόρθωμά του.

Ο Κοραής τον ονομάζει "τέρας" για τις "ανήκουστες ψρότητές" του, στο υπόμνημα περὶ Ελλάδας" ("Άπαντα" εκδ. Βαλέτα, τ. Α' σ. 155).

Η Ελληνική Νομαρχία που γράφηκε από ανώνυμο Ηπειρώτη γράφει: ""Εμεπε Βέβαια να έζει ο Βουκουρίδης ή ο Ξενοφόν, δια να γράψει την ιστορίαν αυτών των πολέμων (των σουλιώτικων) καὶ τας κακίας αυτού του αιμοδόρου τέρατος, οπού, ένως από του 1787 μέχρι της σήμερον (1806) δεν έπαυσεν από του να τυράννει τους ταλαιπωρούς Ηπειρώτας καὶ θετταλούς, ακληρούς καὶ ασπλάχνως... Αυτός έχει δύλα τα ελαττώματα δύλων των τυράννων: χωρίς θοησκείαν, χωρίς συνείδησιν, άρπαξ, φονεύς, θηλυμανής, αρσενοκότης, δαπλαχνός, ακληρός τη καρδία, κλέπτης φοβερός, αιμοδόρος, άδικος τέλος πάντων, καὶ αναιδέστατος ως ουδείς άλλος..." ("Ελληνική Νομαρχία" εκδ. Γ. Βαλέτα, σελ. 80-81).

Ο Παπαρογύαπουλας: "ο άνθρωπος ήτο μικρός, μέγα δε ουδέν άλλο εκέκπετο, εἰωθ την θηριωδίαν καὶ τον δόλον" (Τ. ΕΒ. σελ. 217).

Ο Γ. Κορδάτος τον εγκωμιάζει: "δεν ήταν λοιπόν ο Άλης ένας τυχαίος Πασάς, τέτοιον που τον παρουσιάζει η παράδοση... Όσοι λοιπόν, δικοί μας καὶ ξένοι, τον χαρακτηρίζουν αιμοδόρο, τύραννο καὶ δύλκητη των Ελλήνων, δεν έχουν ειδωθείν στα γεγονότα καὶ δεν ξέρουν τη δράση του Άλη ή παραποτών - κι αυτοί είναι οι πιο πολλοί - την ιστορία. Θα αυτήσει κανείς: δεν είναι ουσιώδει ο Άλης χτύπησε τους Σουλιώτες, με τον πιο ακληρό τρόπο; Σιωτό είναι, αλλά τι ήτων οι Σουλιώτες; Η απάντηση είναι ότι ήτων κλέφτες καὶ ρήμαζαν τα γύρω χωριά. [Κορδάτος: "Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας", Τ. Α' σ. 405, 407, 410].

Μ' αυτά ο Κορδάτος δέχεται τις ποδεσίες του Άλη σαν ωστές καὶ χαρακτηρίζει τους Σουλιώτες ληστές...θα πούμε πάρα κάτω νι" αυτό. 'Ωμς ο Γ. Βαλέτας γράφει νι" αυτόν (πρόλογος στην Ελληνική Νομαρχία σελ. 18' καὶ 19') "δεν μπορεῖ κα-

νέο τρόπο να συμφωνήσει με τη γνώμη του Κορδάτου, σε δύο, θέλοντας ότι αντικρούει το συγγραφέα της Νομαρχίας και εμένα, και να υπερασπιστεί ιστορικά τον Άλη αραδίζει στο έργο του για την Αμπελάκια (σ. 105) (.....).

Αν η τυραννία του Άλη είχε από μια πλευρά αγαθές συνέπειες για την 'Ημέρα και για τον Ελληνισμό, αυτό στέκεται περ' απ' τις προβέσεις του Άλη και χρησιμεύει σε ιστορικούς λόγους, όπως κι αν έχει δώμας με κανένα τρόπο δεν μπορεί να γίνει αφετηρία και βάση δικαιώσης της τυραννίας και ιστορικής αποκατάστασης του τυράννου.

Ο Περραϊβάς, που τον έζησε χρόνια, στον τόπο μας και γνώρισε καλά τον Άλη ("Ιστορία Πάργας και Σουλίου" έκδ. δ' σελ. 110, 113) γράφει:

"...διόξιμανής, δρπος, ακρόστος, φιλέκδικος, ύποπτος, αλλοπρόσαλος, μηνσίκα-κος, φιλοπόλεμος, υποκριτής εἰς τους αλλοεθνεῖς, κριψίνους πολλάκις καὶ εἰς τους ευνοϊκοὺς του, φιλάργυρος, αλλά δια να κερδίσει τον ακοπόν του εσκόπιζεν αφειδῶς τα χρήματα, δταν εφόνευσε τίνα εχθρόν του, εφαίνετο περιχαρής καὶ γαυρών δια την εκδίκησιν."

Ο Θέλκευ γράφει: "...πραγματικά, η σταδιοδρομία αυτού του φημισμένου ανδρὸς μὲ δῆμη τη δύναμη καὶ την κακία, μᾶλις θα δέξει μια θέση στην Ιστορία, ανταπειστατικά δεν τον αναδείχνανε κάρικα της Ελληνικής Επαναστάσεως..." ("Ιστορία της Ελλ. Επ. ελλ. μεταφ. Τ. Α' σ. 100).

Σι ο Μένδελον Βαρθόλης: "...Ο Άλης δώμας επέφερε πλήρη την από του μεσοίων καὶ του τιμωριωτικού ρήξειν καὶ ήνοιξε την οδόν εἰς τον πολιτισμόν καὶ την μορφήν της νεωτέρας πολιτοκρατίας..." ("Ιστορία της Ελλ. Επαναστάσεως, μεταφ. Ηλ. Οικονόμου Τ. Α' σ. 176).

Τέλος ο Γερβίνος "...Εν τη δεσποτική καὶ τυραννική αυτού φύση συνεκεντρούοταν η θηριωδεστέρα απλησία καὶ ακόλασία, η τρομερότερα ραδιουργία καὶ πανουργία καὶ η αιμοδορεστέρα καὶ φοικτοτέρα ασυνείδησία περὶ τε ακοπούς καὶ μέσω....". ("Ιστορία της Επαναστ. καὶ αναγεννήσιμης της Ελλάδος" Ελλ. μετ. Ι. Περβάνογλου, Τ. Α' σ. 49).

Άνάρτερ λέγους δικπός μας καὶ ξένους καὶ τις γνίσεις τους για τον Άλη, δύο υπορόδια περιληπτικά. Ο αναγνώστης ας κάνει τις εκτιμήσεις του.

'Ωμας εκεί που συμφωνούν σχεδόν όλοι οι ιστορικοί καὶ περιηγητές είναι πια πέτυχε στη δημόσια ασφάλεια, δυστά με πολό τρόπο, σε σημείο, που μπορούσε να γυρίσει κανένας δήλη τη χώρα με κλειστά τα μάτια.

Χτύπησε την τοπική αυθαρεσία καὶ εμπέδωσε υποδειγματική ασφάλεια σ' όλο το διάδει του, πρωτοράνες κατόρθων για τις αυνθήκες διαθίσισης της εποχής του.

'Ετοι τραγούδησε το επίτευγμά του ο λαϊκός ποιητής απ' το Ντέλβιλο Χατζησούς - χρέτης: "Κύττα τὰς τόφες" ο καύρδας πώς τύφεραν αι χρόνοι, να ποιέσει ο λύκος με τ' αρνί κι ο γκιώνης με τ' απόνι!

Κατ' πραγματικά κι αυτός, όπως δύοι οι τύραννοι πρόσφερε "τάξη καὶ ασφάλεια". Ήταν επι διαφορά δώμας πιας κανενός το κεφάλι δε στεκάτων σίγουρο στους δώμας των, δέχως τη δική του συγκατάθεσην. Μάλιστα, ο Ibrahim Μαστούς που τόσα χρόνια υπηρέτησε στην αυλή του Άλη πασα γνάφει, πως ο ίδιος με υπερηφάνεια ονόμαζε τύραννο τον εαυτό του, (αυτόθι θυτιδόθ σ. 321).

Ο Βύρων μάλιστα σ' ένα γράμμα πού γραψε στη μητέρα του, της έλεγε, πως είναι κανένας περισσότερο ασφαλισμένος στο κράτος του Άλη, παρά στους δρόμους του λογδίνουν. (Atchley "Βίος καὶ δοθη του Βύρωνα στην Ελλάδα" υπο. Η. Ζιάγκου στο Βιβλίο του "Αντίσταση των Σουλιωτών κ.λ.π." σ. 42).

Ο γιατρός Holland μας λέει πως ο Άλης στις υποθέσεις που του παρουσιασόνται είχε καλή κρίση, προσοχή καὶ φροντίδα κι απέδιδε δικαιοσύνη. Μάλιστα ο Χριστο-Βασίλης αναφέρει πολλά δικαιοτικά ανέκδοτα για να δείξει τη μεγάλη ανεξιλόφη, την ευσύνη καὶ την αμεροληψία του Άλη σαν δικαιοτή. (αναφέρει λίγα στη σελ. 45 ο Η. Ζιάγκας, υποσημ. αυτόθι: Ασπιών, "Αττικόν πηρολόγιον", 1899, σ. 201-212).

Στην Ευρώπη πολλοί θαύμαζαν τον Άλη. Τον επισκέφτεονταν συχνά σημαίνοντα πρόσωπα, να τον γνωρίσουν από κοντά καὶ να διαπιστώσουν αυτά που άκουγαν για το πρόσωπό του.

Ο Βασιλιάς της Σουηδίας μάλιστα του χάριε δύρο το σπαθί του Κάρολου του 12^{ου} για να δείξει την εχτίμησή του, αλλά συνάμα του πούλησε ἔνα διαμάντι, δύσκολες στιγμές περνώντας ο άνθρωπος, για 325.000 χρυσά φράγκα, που με κάποια κρυφή δυσφορία τα πλήρωσε ο Άλης.

Οι Σουλιώτες.

"Κατά το δεύτερον ήμισυ της επτακατεκάτης εκατονταστερίδος, χριστιανοί τινές ποιμένες ψεύγοντες την οαμανικήν κατάθλιψην ανέβησαν εἰς τα δύρια των πάλαι Κασσωπαίων όρη, όπου έμελλε να αντηχήσει βραδύτερον το πολυθρόλητον του Σουλίου δύναμα". (Κ. Παπαρρηγόπουλος...Ιστορία του).

"Εκαθότουνε εἰς τα δύρη
ο Σουλιώτης ξακουστός,
να τον διώξει δεν πιπόρει
πείνα, δίδα καὶ αριθμός.
Δ. Σολιώτος.

Ο Χρ. Περραϊβάς μας λέει πως κατοικήθηκε το Σουλί απ' το 1500-1600 μέντοι από 5 οικογένειες (φάρες) που έμειναν καὶ πήγαν εκεί απ' τα χωριά τους:

Η των Ζερβάτων (Ζερβαίων) από το Ζερβό 'Αστας.
Η των Μποτσαράτων (Μποτσαραίων) από Δράγανον Παραμυθιάς.

Η των Δρακάτων (Δρακαίων) από Νάρτανην επαρχίας Λάμπρων.

Η των Δανκλλάτων (Δανκλλαίων) από τα Θανάρων (Κανελλάκι Θαναρίου "Μνήμη Σουλίου" Τ. Α' Β. Κραψίτης) κι άλλες πολλές αριθτέρα με συνολικό αριθμό 5.000 άτομους.

Οι Σουλιώτες πολλές φορές έχοντας πολεμήσας με τοις δυτικές τους ήδητια από σχετικότερο τον Αλβανό. Πίνακας τοῦ Denouville. ("Αὐτὸς τῇ σύλλογῃ τοῦ Τάσου Χατζῆ").

"Όλη δε η αυμπολίτεια γύρω στα 1760 είχε φτάσει τους 12.000 περίπου κατοίκους, με στρατό 2.000-2.500 όντρες.

Πολλοί Ιστορικοί, λένε περίπου τα ίδια για την καταγωγή τους. Ήπις οι Σουλιώτες ήταν Αρβανίτες χροτιστανοί και πώς καταγόντων απ' το Γιώργη Καστούπη (Σκευτέρημεν 1403-1486 Αρβανίτη χροτιστανός ελληνικής καταγωγής που μετά την καταστροφή του, απόσπασμα του κατέβηκε στην Ηπείρο κι εγκατεστάθηκε).

Αλλά, "την ιστορίαν της χώρας ταύτης, δύον αφορά την κυρίαν παραγωγήν του ονόματος, την καταγωγήν των πρώτων αυτής κατοίκων, την εποχήν καθ' ην κατακήθη, και άλλα ιστορικά γεγονότα, βαθύτατον επικαλύπτει ακότος..." ("Τα πρωκτά θαύματα των Σουλιώτων" από Ε.Δ.Μ. Έκδ. 2α Λονδίνο 1886 σελ. 1). Πλο κάτι στη σ. 6: "Το Βέβαλον είναι δε την χώρα αύτη είναι νευτάπτη, διότι άλλως και οι αρχαίοι γεωγράφοι φέρειν τον αναφέρουν περὶ Σουλίου, ως αναφέρουνταν τολούτα και την αίμερον ακόμη εἰς ἄπαντα των αρχαίων χρόνων καταστρέψαντα μέρη. Οι γεωγράφοι καν μνεῖσαν δεν κάμνουσαν περὶ Σουλίου και εν αυτῷ ούτε ξνοι αρχαίστην ευρέθη ποτέ".

— "Κανένας καμίαν τέχνην ή πραγματελαν δεν μεταχειρίζεται, παρὰ όλη τους η γύμναση παιδιόθεν είναι τα δραματα. Με αυτά τρέγουν, με αυτά κοιλιούνται και με αυτά ξυπνούν". (Χρ. Περραϊβός αυτόθι)

Ζόύσαν συνεπώς απ' τους φόρους που πλήρωναν τα παρασουλιωτοχώρια κατ' Τούρο - ποτάμι του Λούρου, τα Γιάννενα, Παραμυθιά, Ναργαρέτη, Πάργα κατ' στην περιφέ - τειανή (Σκαριώντη) Ναυκάτες (Καφυρούλα) 'Αννα κατ' Κάτιο Κοτσανόπουλο, Κορδοφορη (Άννα Ράχη) Σεντεκλιά (Μεραίνη) Μέγα Δέντρο, Λυγιδό, Καστρουκιά, Φίνα (Ανδανιά) (Σκεπαστό) Τοπόλα (Χειμαδιό) Λούτσα.

Θα τραβούσε πολὺ σε μάκρος η προσπάθειά μας, αν αναφέρομε με κάθε λεπτομέ - ρεια δύος αμφισβήτησαν την ελληνικότητα των Σουλιώτων ακόμα κι δύος τους ονόμαζαν κλέφτες, όχι Βέβαλα με την καλή σημασία της λέξης.

Ηια περίπτωση που αναφέρεται στην εποχή που οι Γάλλοι ανακατέλαβαν τα Επτάνησα και που ανασυγκρότωντας τα ακόρτια σύματα των Σουλιώτων σχημάτισαν ένα ζύμα μ' αρχηγό το συνταγματάρχη Μινώ ονομάζοντάς το "Αλβανικόν σύνταγμα" δε λέει τίποτε.

"Η προσωνυμία αυτή που ήταν ξένη προς την πραγματικότητα, μετέλετο εἰς πολιτικούς λόγους". (Δ. Κόκκινος "Ιστορ. της Ελλ. Επαν." Τ. Α' σ. 57).

Πλο πολλοί ξένοι Ιστορικοί και περιηγητές, μάλλον εχθροί των Ελλήνων, τους γεναίσιους αυτούς υπέρμαχους της θρησκείας, της ελευθερίας και του εθνισμού, τους κήρυξαν ληστές και κακούργους, γιατί έκριναν απ' τ' αποτέλεσμα κι όχι απ' την αιτία.

"Οι κλέφται" λέει ο σοφός Βιλλεμάιν, "οίτινες έμελλον να είναι οι πρώτοι ελευθερωταί της πατρίδος των, αναφέροντας παρ' όλην των περιηγητών με άδειο λησταί".

Αν οι Σουλιώτες ήταν κλέφτες, τότε οι κλέφτες είναι η πεμπτουσά της λευτε - ρίας στον κόσμο μας" ("Ηρωικά θαύματα των Σουλιώτων..." (ιπδ Ε.Δ.Μ. έκδοση 13η Λονδίνο 1886 σ. 336).

Κι ο Κορδάτος, όπως είδαμε πλο πάνω, έτοι τους λέει: "κλέφτες που σήμαζαν τα γύρω χωριά" αλλά ο Δ. Θυτερός γράφει γι' αυτόν: "αποκρύψαμε με τον πλο έντονο αρδόπο το χαρακτηρισμό που κάνει ο Κορδάτος για τους Σουλιώτες που οι επικοί αγύνες τους στάθηκαν προάγγελος του Εικοσιένα (Η Επαν. του 21, Β' έκδ. Τ.Α. σ. 316).

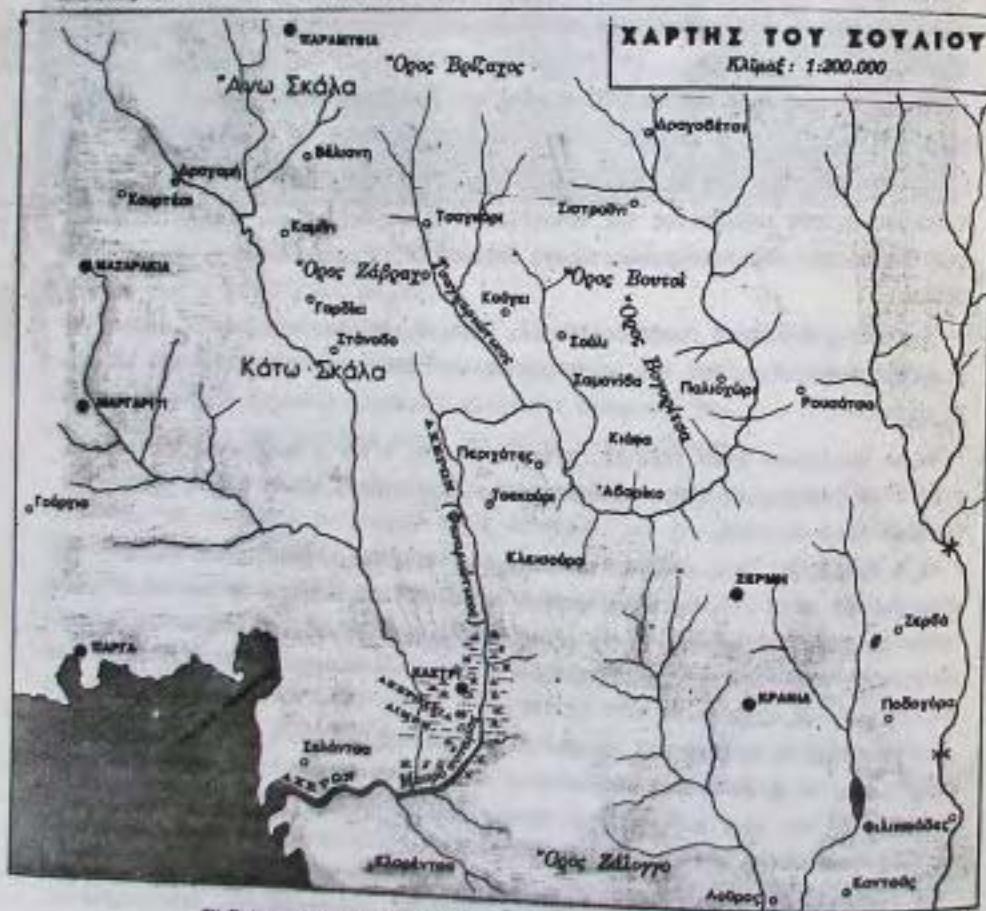
Δεν αρνούμαστε βέβαλα πως και ληστρικές πράξεις έκαμπαν οι Σουλιώτες και κακουργήματα, αλλά αν αναλογιστούμε τους καιρούς που έζησαν, τους σκοπούς και τις περιστάσεις που τους ανάγκασαν να κάνουν τέτοιες πράξεις, τότε οίγουρα πρέπει να τους αποδοθεί η αληθινή δικαίωσήν τους.

Οι καλύέντων οι Σουλιώτες δεν ήταν σίγουροι για τίποτε, δεν είχαν ποτέ ηγετά, ούτε ασφάλεια, σχεδόν δύστενοι και πειναλέοι, καταδικώντεν και περπλα - χία, αντί ασφάλεια, σχεδόν δύστενοι και πειναλέοι, καταδικώντεν και περπλα -

νάμενοι, με συνεργεία μόνο το ντουφέκι, εγγύηση μοναδική της ελευθερίας της τελείωσης και της ώπαρξης των, επόμενο ήταν να συκοφαντηθούν.

Κυκλωμένοι από παντού από εχτρούς, έδιναν αγώνα ύπαρξης μ' όλα τα μέσα, αν σκεφτούμε πως οι αντίπαλοί τους χρηματοποιούσαν τα πιο δύτιμα μέσα για να τους εξοντώσουν και να τους στερήσουν το πολύτιμο αγαθό της πολιτικής τους ελευθερίας, που τη δικαιούσται ο κάθε ελεύθερος άνθρωπος και που γι' αυτή λέει ο Μοντέακος: "Η πολιτική ελευθερία, συνίσταται εις την πουχίαν του πνεύματος, ήτις αναντερρήτως πηγάδεις εκ της ιδέας, την οποίαν σχηματίζει έκαστος πολίτης περί της φωναλέας της ζωής του, της τιμής του, της περιουσίας του".

Όύτε μπορούμε να τους κατηγορήσουμε γιατί συνεργάστηκαν αργότερα με τον Αλή ενάντια των σουλτανικών γιατί "....Αλή" δήλωσε αυτάι αι νίκαι των Σουλιών εγίνοντο εν ανδραστι του Αλή, προς επανάκτησην των τόπων των, δταν θα υπερίσχουεν εκείνος απέναντι των σουλτανικών στρατευμάτων. (Δ. Κόκκινος αυτόδιοι Εκδ. Μέλισσα).

Τι Σοδία και διαρροή των, δικον γερμότημα δικαιός πρέπειος των *Elaeocarya*.

σα Τ. B' σ. 302). Κι α ίδιος συνεχίζει: "Κατ' οιαίαν δηλαδή καὶ τότε οι ζουλώται δεν ήσαν παρό μισθυτοί του τυράννου, που τους υπέβοχε τα πάντα μόνον εξ ανάγκης. Οι αγώνες των δεν είχαν ακόμα χαρακτήρα εθνικόν. Εις τας εκπρεπείας των εκείνας δεν άκμαναν καν ειδίαν σημαίαν διὰ να μη θίξουν το αίσθημα των Αλβανών, με τους οποίους συνεπόλεμουν υπέρ του Αλλή".

Πάντα είχαν εθνικό χαρακτήρα με την πάρα πολὺ έννοια οι αγώνες τους, όπου μέχρι τότε κανένας σουλιώτης δεν ήταν μυημένος στην Θελκή Εταιρεία κι έτσι απομονωμένοι έμεναν έξω από κάθε εθνική Κίνηση:

Η πρώτη "παραίνεσις" που τους έγινε για εξέγερση και απελευθέρωση του Έθνους, τους έγινε απ' το Χριστ. Περραιβό στον πήγε στο Σαύλο, μ' εντολή απ' τον Υψηλάντη να κινητοποιήσει την Ήμερο.

Αλλά σήμως και Ἑλληνες δε συμάχησαν με τον Αλῆ ενάντια στους Σουκλύτες ; Αυτό δεν είναι το χειρότερο ;

— "Εστρεψέν (ο Αλῆς) τα βλέμματά του προς τους Έλληνας μισθιστόφορους αρμάτων, των οποίων η ανδρεία δεν ήταν πολύ υποδεεστέρα των αντιπάλων του Αλή, και εστρατολόγησεν επί αδροτάτων μισθίων εκ διαφόρων επαρχιών Ήπειρου και θεσσαλίας χιλίους διακοσίους Έλληνας υπό τους απλαρχηγούς, καπεταναίους καλούμενους, Ισακον Δουπιντζιώτην, Ζύγκων Ξηρομερίτην, Γεώργιον Βαρνακιώτην, Σκυλοδήμου και άλλους. Συναθροισθέντες δε σύτοι εις Ιωάννινα, και αδροτάτους μισθίων λαβόντες ητοιμάσθησαν (να εκστρατεύσωνται κατά του Σουλτάνου μετά των άλλων στρατευμάτων... (Τα "Ηομικά Θαύματα κ.λ.π., Ε.Δ.Μ., Λονδίνο 1886 σ. 163).

Τη μόνη χάρη που ζήτησαν οι Έλληνες αυτοί ήταν, να πολεμίσουν χώρα απ' τους Οθωμανούς, λόγου παλαιού μέσους, αλλά πιθανόν και για να βοηθήσουν κατά κάποιο τρόπο τους ομδηροκούς σουλιώτες ελαστάνοντας ίσως την αγωνιστικότητά τους, κι αφού πέτυχαν αυτή τη χάρη ξεκίνησαν στα μέσα Ιουλίου του 1803 με επί κεφαλή το Βελέ Ποράδ και με 9.000 στρατό ενάντια στο Σούλι, (βλ. αυτόθι).

Κακώς λοιπόν τό "καναν δύοι αμφισβήτησαν ή ἐσπειραν κάποια υποφία, αναφορικά με την Ελληνικότητα των Σουλιώτων, γιατί οι Σουλιώτες απ' την αρχή της εγκατάστασής των στο Σούλι ήταν και ἔμειναν γνήσιοι Έλληνες καὶ τό 'δειξαν σ' ὅλη τη διαδρομή τους καὶ την προφορά τους στους Εθνικούς σημύνες καὶ το Σούλι ἔμεινε μια ανυπόταχτη νησίδα ελευθερίας, ἔμεινε το "Αστέρι Βλαστή" η ανυπόταχτη επαρχία.

"Η πιστούνη ολάκοιρη εκεί πάνω, στα βράχια τους, έχει σπρώψει το μέττον
απ' εκεί καρτερεί το ποθούμενο, γ' αναστήθει το γένος ολάκοιρο. Κι η Βενετίδ,
ο' όπου χρέα, τους Σουλιώτες στέλνει και κράζει να βοηθάουν. Κι η Ρωσία η Ι-
δια, κάθε που αναίγει πόλεμο με το Σουλιάνο, τους Σουλιώτες βάνει να ξεσκω-
θούν, νά 'χει ο Τούρκος τις πλάτες του αφύλακτες. Τους Σουλιώτες ποέμει ο Αλή-
πασας να χαλάσει, αν θέλει να νιώσει VOLKOKŪRŌΣ στο σπίτι του. (Mix. Περάνω

"Στον ζακίρ σου αρματώνοντας
Βριλιμβευταί κι ός δούλος"
εσύ "σαι σωτά ελεύθερος
γιατί" είσαι από το Σούλι.
Κ. Παλαμάς.

Οι πόλεμοι πρό και με τον Άλη συνοπτικά. α' πρό του Άλη:

Από την εγκατάσταση των Σουλιώτων στο Σούλι μέχρι την εγκατάσταση του Αλήπασι

Οι πόλεμοι πρό και με τον Άλη συνοπτικά. α' πρό του Άλη:

"Από την εγκατάσταση των Σουλιώτων στο Σούλι μέχρι την εγκατάσταση του Αλήπασι στα Γιάννενα "μνημονεύονται εξ αχρονολόγητοι και δύο χρονολογούμενα εκστρα - τείας των Θεμανών εναντίον των, αλλ' αποσύν άγνωστοι αι εκβάσεις, πλην κατά πάσας πρικές θαύματα εποίησαν οι Σουλιώταις και μεγίστας βλάβας υπέστησαν οι εχθροί. Το αυμπέρασμά μας υποστηρίζει, συχλή η παράδοσης αγραμμάτων ανθρώπων, ρε- πόντων, με αρθρότατα λέγεται ο Περραϊβός, εις το να μεγαλύνωσι τους Ηραίς των, εφευρίσκοντες συμβεβικότα, όπως καταστήσωσι περίεργον την διήγησί των, αλλ' αυτή η διατήρησης και αύξησης της Χριστιανικής του Σουλίου Κοινότητος.

Αι ρηθέναις αρχονολόγητοι εκστρατείαι εισίνι αι εξής:

- 1) Η του Διοικητού Δελβίνου δυστιμένη Γαρδικιάτου εξ οκτώ χιλιάδων μαχητών.
- 2) Η του Μαξούτ Αγά Μαργαρίτιτου εκ χιλιάδων εξ Τσάμηδουν.
- 3) Η του Μουσταφά Κόκκα εκ τεσσάρων χιλιάδων.
- 4) Η του Μπεκήρ πασά εκ πέντε χιλιάδων.
- 5) Η του Σουλεύμαν Τσαπάρη Μαργαρίτιτου εκ χιλιάδων εννέα και
- 6) Η του υιού τούτου Χασάν Τσαπάρη εκ πέντε χιλιάδων.

Οι δύο χρονολογούμενες:

- 1) Η κατά διαταγή του Διβανίου εκστρατεία του Χατζή πασά Ιωαννίνων το 1732.
- 2) Η κατά το 1754 εκστρατεία του Μουσταφά - πασά. ("Περί Σουλιώτών" εις τους εν Αιγύπτω ΕΜΗΝΑΣ τους ακαμάτους υπέρ των πατρίων εργαζομένους, ελευθερίας υ- πέρ πατρίδος αείποτε προσφέρονται υπό Ε.Δ.Μ. Εκδ. 2^ο Λονδίνο 1886 σ. 17-18).

Ο Κ. Πανταζής στην ιστορική πραγματεία του "Οι Σουλιώτες σ. 45-54" γράφει για πέντε χρονολογημένους πολέμους και τρεις αχρονολόγητους, δηλαδή σύνολο α- χώ κι αυτός.

- Για τον πρώτο μονάχα αναφέρει "πως η ιστορική έρευνα δεν έχει εξακριβώσει την ακριβή χρονολογία".

Μερικοί έλουν γράψει πως έγινε το 1700, άλλος το 1732. Ο γιατρός Ι. Λαμπρίδης γράφει για το 1721.

Το αίγυπτο όμως είναι πως ο Χατζή Πασάς με τις οχτά χιλιάδες ταχτικού στρα - τού νικήθηκε και γύρισε ταπεινωμένος στα Γιάννενα.

Πολέμαρχος των Σουλιώτων, ο Λάμπρος Γαύσης, απ' το χωριό Κορύτανη που είναι κοντά στο Σούλι.

- Ο δεύτερος το 1760, μ' αρχηγό το Μουσταφά Πασά, μ' αφορμή την απελευθέρωση του ζακουνιστού αρματαλού των Αγράφων - λούσου Λάπα, που 'χε πιστεῖ αιχμάλωτος ώστερ' από προδοσία, και που κυριάρχησε τη συνοδεία των Τουρκαλβανών σ' ενέδρα στη θέση "Μημουρέλεσα" ψηλά στη γέφυρα στο δρόμο, Παραμυθιά - Γιάννενα, τους τον πήραν απ' τα χέρια τους ελαφρά τραυματίσαντας και τουν ανέβασαν στο Σούλι.

Ο τρίτος έγινε το 1761, με το δύσμηπη πασά του Δελβίνου απ' το Γαρδίκι της Παραμυθιάς, ο τέταρτος το 1762 με το Μαξούτ Αγά απ' το Μαργαρίτη, βοεύδος της Άρτας, και ο πέμπτος από 9-11 Μάρτη του 1772 με τουρκαλβανό αρχηγό τον Αγά της Τσαμουριγιάς Μαργαρίτιτη Σουλεύμαν Τσαπάρη, που οι ιστορικοί την αναφέρουν παν "εκστρατεία του Σουλεύμαν Αγά" και τη σημάδεψε το δημοτικό μας τραγούδι:

"Τι έχουν του Σούλι τα βουνά και στέκουν μαραμένα;
Μήνα τα χιόνια τα βαρούν, μήνα και το χαλάζι;
Ουδέ τα χιόνια τα βαρούν, μήνα και το χαλάζι.
Ο Σουλεύμανης τα βαρεί με εννιά χιλιάδες Τσόρκους".

Στη μάχη αυτή οι Σουλιώτες έπιασαν αιχμάλωτους τον ίδιο το Σουλεύμαν, τέσσερους προύχοντες Μαργαρίτιτες κι όλο το επιτελείο του.

Σώμηκε ώστερ" από μεσολάβηση μιανού Γιαννιώτη και καλόψυχος κι ανεξίκακος οι Σουλιώτες, όπως ταυτίζεται σε γενναίους τους χάρισαν τη ζωή. "Όλα τα ντουφέρια των σκοτιώμενών και τα πολεμοφόδια έμειναν στους Σουλιώτες. Του Σουλεύμαν του πήραν τα αστραφτερά ρούχα και του φόρεσαν ένα παλιό καπότο. Τον δύιων ταπει- νιμένο, αφού πλήρωσε στους Σουλιώτες τρεις χιλιάδες οιλυριά που οι τασδυναμούσαν με 2 1/2 γράδια το καθένα (Κ. Πανταζή αυτόθι σ. 53).

Οι άλλοι 40 εξαγόρασαν τα κεφάλια τους με άλλα χέλια πεντακόδια φλυριά.

Κι ο Ενετός Διοικητής Κέρκυρας έγραψε σε έκθεσή του: "Οι Σουλιώτες κατήγαγον μέλαν περιφανεστάτην νίκην. Επήραν δέκα αηματες, εκατό φορτιώμενα ζώα με πολεμο- φόδια και ουδόντα φορτώματα άλευρα. Κάθε κίνδυνος για την Πρέβεζα εξέλιπε επί του παρόντος".

Ανάφερα διύτο πηγές ιστορικών απόψεων, για τις εκστρατείες των Τουρκαλβανών ε- νάντια στους Σουλιώτες μποστά απ' τον Άληπασι.

Ο αναγνώστης θα πρόσεξε πως υπάρχει διαφορά απόψεων σύμφωνα στις δύο αυτές ιστορικές πηγές, πρώτα για το αποτέλεσμα των μαχών:

Ο πρώτος ιστορικός γράφει: ".....αλλ' αποσύν άγνωστοι αι εκβάσεις....", κι ο δεύτερος: "...Η ακριβής χρονολογία των πολέμων αυτών δεν έχει εξακριβωθεί, πάντα.....οι Τουρκαλβανοί πτήθησαν κατό κράτος". Ο πρώτος έχει αμφιβολίες. Ο δεύτερος καμιά αμφιβολία. Νομίζω πως αυτή η άποψη του δεύτερου, γιατί βέβαια είναι πως αι Σουλιώτες είχαν νικηθεί, τότε δε ως υπήρχε Σούλι.

Αλλά αναφορικά κατ' ςε τα σύμματα των αρχηγών των Τουρκοβανών στην κάθε εκστρατεία έχουμε μεγάλες διαφορές.

Αυτή την ασυμμόνια βα την παρακολουθήσουμε στη συνέχεια της προσπόθετάς μας, χωρίς βέβαια να μπούνομε σε λεπτομέρειες κατ' ςε επικαλούμαστε τη μαρτυρία πολλών ιστορικών απ' αυτούς που θ' αναφέρουμε για το κάθε ορισμένο γεγονός.

Το λόιο αποτέλεσμα θά "χαμε αν κάμωμε τ'" αντίθετο. Ασυμμόνιες κατ' πάλι ασυμμόνιες.

Με τον Αλή:

Ο πρώτος πόλεμος έγινε το 1791 με 3.000 Τουρκοβανούς κατ' ςε αφροδιτή, επειδή οι Σουλιώτες πήραν μέρος στην δίμινα της Πρέβεζας.

Απέτυχε κατ' ο στρατός του κατανικήση.

Κι εδώ έχουμε αντίθετες απόψεις κι ανακρίβειες ανάμεσα στους ιστορικούς, που όλοι γράφει ότι ο πρώτος πόλεμος έγινε το 1791 άλλος το 1792 άλλος το 1788. Αναφέρουμε μόνο μια αφροδιτή που στην υποσημείωση α': (Ιστ. Σουλιώτων..πό Ε.Δ.Μ. Νοβέμβριο 1886 σ. 57).

"Εσφαλμένας" λέγει ο Βιλμαΐν "πτηνούς μπό των Σουλιώτων κατά το 1788 ο Αλή Πασάς έμελνεν ακίνητος επί δύο έτη". Ο Αλής μάλις κατά την ρηβείσαν εποχήν είχε διορισθεί σατράπης των Ιωαννίνων, κατ' ςε εξεστράτευσε κατά του Σουλιού, είλι το 1792. Το δε 1789 απέστελνε Τολοχιλίους Λβανούς ουχί να προσθάλμων τους Σουλιώτες, αλλά ει δυνατόν, να περιστείλων τας επιδρομάς των.

Ο δεύτερος το 1792 με 10.000 στρατό, με τη γνωστή δολιότητα κι αυτός απέτυχε. Οι Σουλιώτες πάντα με την παρτιζιδινή ταχτική των θρίαμβευαν.

"Άλλωστε πολλοί καπεταναίοι απ' αυτούς, κι άλλοι καποπινοί ήρωες της επανάστασης, ουν το Μάρκο Μπότσαρη, Καραϊσκάκη, Βαλτινό, Βαρνακιώτη, Ιακώ. Γρίβα. Β. Μπούγα, Ταύγκα, Γάγο Μπακάλα, Αθ. Διάκο, Άγγελή Γκοβίνα, Γκούρα κ.ά. είχαν υπέβη την τέχνη του πολέμου, στην Ακαδημία πολέμου της Αιγαίης του Αλήπασα, που σταθήκαν μαζί με το Σούλι, η πραγματική Σχολή Ευελπίδων της τότε εποχής. Γιαυτό κατ' η πολεμική ταχτική των με τη χαρισματική τους παλλεκαριά, γένονταν οι οι γυναίκες μ' αρχηγό τη Μάσκη Τζαβέλαινα τη γυναικά του Λάμπρου.

"....έγινε γυναικοντρομάχη κι όχι αντρομάχη", λέει ο Περραϊβός (αυτόθι σ. 54). Ήσαν τέτοια η πανηλεθρία των Τούρκων, που ακορτολαμένοι εδώ κι εκεί, κατ' κυνηγητικούς κυριολεκτικά. Κι ο Αλήπασας, που παρακολουθούσε τη μάχη από μακριά, συνέπιπτο με αναγνώμένα τα χέρια του, φύναζε μ' απελπισία κατ' τρόπο:

— Μπα, μπα, Μεντέτ, Άλλαχ! (Αλλωνο, αλλιμονο, 'Ελεος, θεέ μου!'.
κι κινδαλόντας τ' άλογο του, φεύγει για τα Γιάννενα με την φυχή στο στόμα ακρού

παρόπτος στην τύχη τους τα νεροπλακένα φυσαότα του.

Χαρακτηριστικό το ποίημα του Βαλαντίτη "Θαγή":

Τ' άλογο, τ' άλογο Θρέπ Βριάνη
το Σούλι εχούμπος κατ' μας πλακάνελ

Η καταστροφή των Τούρκων απ' αυτή τη μάχη ήταν τραυματική, αφού οι σφραγίδες και τραυματισμένοι έφτασαν τις τρεις χιλιάδες, ενώ απ' τους Σουλιώτες σκοτώθηκαν αυδόντα κι ας εκατόν εξήντα λαθαθηκαν.

Ο Περραϊβός γράφει: "Μόλις το εν τρίτον των στρατιωτών εποήθηεν εκ διαλειμμάτων εις Ιωάννινα, ένοπλοι μεν, καποχουμένοι άνως".

Κι ο Θρίαμβος των λίγων, ενάντια στους πολλούς, γίνεται τραγούδι στα χείλια των ραγιάδων:

"Τρία μπατράκια φαίνονται κάτια από το Σούλι.

Τό 'να 'να του Μουχτάρ Πασά, τ' άλλο του Σελεχτάρη
το τρίτο το καλύτερο είναν του Μετζούμπονου.

Ο δήμος Δράκος φώναξε, 'πο παν' από το Σούλι:

— Πού πας Μουχτάρη σκοταρά κατ' ακύλε Σελεχτάρη;

Δεν είν' εδύ το Χόρμοβο, δεν είν' η Λαμποβίτσα,
να πάρτε σκλάβους τα παιδιά, γυναίκες δίχις άντρες.

Εδώ 'ν το Σούλι το κακό, εδύ 'ν το Κακοσούλι,

που πολεμάει Τζαβέλαινα σαν τ' άξιο παλικάρι.

Τα πράματα πήγανταν απ' το κακό στο χειρότερο για τον Αλή. Βραδύτες ολάκαρες έμενε άπνοιας, καταστρώντας σχέδιο εξόντωσης των Σουλιώτων. Κι πάντα με χαρακτηριστικό γνώρισμα την πονηρά του κατ' την υπεροβουλία του.

Χαρακτηριστικές προτάσεις του, με το πρόσδομα τάχα της φιλανθρωπίας και του οίκτου, αναφέρονται α' απόστασμα από γράμμα του στους Σουλιώτες:

"...φειδόμενος της χύσεως του αίματος,...αγυκατατίθεται να τους χαρηγήσει επαρκώσαν δια τας ανάγκας των χρηματικήν ποσότητα κατ' ςε ολόφποτε ίδειον εκλέξει, μακράν άνως του Σουλιού, ίνα κατοικήσωσ ουν γυναίξι κατ' τέκνοις".

Κι απαντάνε οι Σουλιώτες:

Προς εσένα Αλή Πασά

σε χαρετούμεν.

"Οι Βράχοι του Σουλιού είναν πλέον γλυκύτεροι εις πάσα από τα πουγκιά σου κατ' από όλους τους καλούς τόπους του κόσμου" μάθε διτ μάταια καπιάζεις, γιατί η ελευθερία μας ούτε πουλιέται, ούτε αγοράζεται με όλους τους θησαυρούς της γης. παρά με αίμα κατ' ςε θάνατο κατ' του τελευταίου Σουλιώτου.

Βέλεις το Σούλι: 'Ελα να το πάρεις'.

"Οι Σουλιώται μεγάλοι κατ' μεκροί"

Σούλι 11 Νοεμβρίου 1801.

Κι έτσι η Σπαρτιατική φράση: "μολύν λαβέ" πέφασε απ' τις θερμοπόλες στο Σούλι, έφτασε στους Παλαιμυκούς στίχους και συνεχίζει να υλογίζει μάντα, κάθε ελληνική καρδιά.

Η τρίτη και τελευταία εκστρατεία έγινε το 1802. Χρόνια την προστίμαζε ο Αλής. Οι Σουλιώτες πολέμαναν πρωκτά, αλλά κάθε μέρα λιγόστευε η πολεμική αντοχή τους, όχι βέβαια από κάποια διάθεση ηττοπάθειας, αλλά γιατί έμειναν απομονωμένοι, πενιασμένοι και διψασμένοι κι ακόμα, γιατί η γνωστή φιλαρχία που δέρνει την ομόνοια και δημιουργεί καταστροφικά χάσματα, έπαιξε και στο Σούλι το γνωστό καταστροφικό ρόλο της, ανάμεσα στις ηγετικές Σουλιώτικες φάρες, με τη γνωστή...ευλογία και των Αλή, κι έφεραν την τελική καταστροφή.

Δεν έχαναν όμως ποτέ την ελπίδα τους, πως κάποια θείκη εύνοια (Σαμουήλ) θα τους χάριζε τελικά τη νίκη, όπως μάντετε.

Τον Απρίλη του 1802 έστειλαν το Χρ. Περραϊβό στο Παρίσι, να διαβιβάσει μέσω του Κοραή "Ικετικήν αναφοράν" στο Ναπολέοντα για βοήθεια που πραγματοποιήθηκε κι έφεσαν πολεμοφόδια στο Σούλι στα τέλη Μάη. Αυτή μάλιστα η βοήθεια έδωσε την αφορμή για να εγκριθεί κι επισημοποιηθεί η εκστρατεία αυτή του Αλή κι απ' την Πύλη, που της παρονούσασε την κατάσταση τραγική για τα συμφέροντα της Τουρκίας με την τάχα συμμαχία Γάλλων και Σουλιώτων. (Ηρ. Βαύματα των Σουλιώτων...Ε.Δ.Μ. σ. 132 Λονδίνο 1886).

Στο σημείο αυτό αναφέρει ανακρίβεια του C. Faureiel παραμένη απ' την ίδια πηγή που στην υποσημείωση α' αναφέρει:

"Εσφαλμένος λέγεται ο C. Faureiel ότι το περί μν ο λόγος πολεμοφόδια εστάλησαν παρά την εν Κερκύρα Γάλλων, διότι κατά την εποχήν ταύτην δεν κατείχον οι Γάλλοι την Επτάνησον, αλλ' οι Ρύσοι, άλλως τε και η συνδρομή προς τους Σουλιώτας δεν έγινε το 1803, ως λέγεται ο Faureiel, αλλ' έγινε κατά το 1802 το Μαΐον, αλλά και να παραδεχθώντες ότι έγινε, κατά το 1803, πάλιν απαράδεκτος είναι η παράτων εν Κερκύρα Γάλλων αποστολή των πολεμοφόδιων, καθ' όσον οι Γάλλοι εγκατάλειψαν την Επτάνησον από του 1798 και τελευταίαν την Κέρκυραν την 1799 Μαρτίου 16, ότε εράνη εν τη Μεσογείῳ ο Ρυσσο-Τουρκικός στόλος υπό τον ναύαρχον Οζακώφ και τους υποναύαρχους Καρδίμπεν, και δεν την ανέκτησαν, ειλικρινά το 1807, αφού εξερράγει ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Πύλης τη 1806".

"Όμως η κατάσταση στο Σούλι πήγανε από το κακό στο χειρότερο, κι έτσι τελικά η εκστρατεία αυτή του Αλήποσα πέτυχε. Σ' αυτό βοήθησαν κι οι ίδιοι οι Σουλιώτες δυστυχώς. Ο Ρουμενίτσιος μάς μιλάει για μια κλίκα πλούσιων, που σχηματίστηκε στο Σούλι και "χάλασε την Ιωρορρία".

Ειν' όμως ο Πήλιος Γούσσης ο προδότης, όμως διδαχτήκαμεν απ' τα μικρά μας χρήματα, διεβάσαμεν σε πολλά βιβλία και το λέμε ακόμα και τύρα;

Η προδοσία αρχίζει φυσικά απ' το Γιάννο Μηότσαρη. Τ' αναφέρουν: Ο Σπύρος Μελάς στο Βιβλίο του "το Λιοντάρι της Ημέρας" 1955 σ. 117-118. Ο Φίνλεϋ στην "Ιστορία" σ. 73-74. Ο Τζιαμποκίνη στην "Ιστορία" σ. 72-Α' σ. 359 κ. 371. Ο Γ. Λαμπρίδης στην "Ιστορία" του σ. 48: "Από την προδοσία των Σουλιώτων ήρθε η καταστροφή του Σουλίου. Αρχιπροδότης ήταν ο Γ. Μηότσαρης". Ο Ν. Κασσομούλης στα "Στρατιωτικά ενθύμημα" 1940 Τουμ. Α. σ. 53: "Ήτο αδύνατο να το κερδίσει ο Αλή Πασάς (το Σούλι) και εάν εξόδευε και τους θρησκευόμενους και τα περισσότερα στρατεύματά του εάν εθυσίαζε, εάν δεν επρόδιεν ο Γ. Βότσαρης". Κι άλλοι ακόμα ιστορικοί έχουν την ίδια γνώμη.

Ο Ν. Ζιάγκος αναφέρει ένα ουρό τέτοιους στο Βιβλίο του "Η αντίσταση των Σουλιώτων και ο Λάμπρος Τζαβέλλας".

Λέει το δημοτικό τραγούδι για τις τελευταίες τραγικές στιγμές του Σουλιού και τους υπαίτιους του χαρού του:

"Μην προκυνάτε βρε παιδιά, ραγιάδες μη γενήτε,

Είναι ο Φύτος ζωντανός, Πασά δεν προσκυνάει,

Πασά χειρ ο Φύτος το σπαθί, Βεζύρη το ντουφέκι".

Ανάθεμά σε Μηότσαρη και σένα Κουτσονέκα

με τη δουλειά που κάνεται τούτο το καλοκαΐρι"

Κι άλλο: "Αίντε μια νύφη του Μηότσαρη, το λέει το μοιροκόλ"

τα πλιότερα τα κρήματα να τάχει ο πεθερός μου

.. που χάλασε τους Χριστελανούς κι όλη τη Ρωμαϊνή".

Οι πιο πολλοί ιστορικοί μιλάνε για προδοσία του Πήλιο Γούσση. Να μη συγχέσεις όμως αυτόν με τον άλλο Π. Γούσση που υπηρετούσε τον Αλή κι ήταν έμπιστος του Ζελιχτάρ Μηότα στρατηγού του Αλή. Αυτόν τον χρωματολογεί ο Αλής για τη σύνεσή του στις πρεσβείες και τις μεσολαβήσεις σε ώρα πολέμου. (Η.Ε. Εγκυλοπαίδεια Δρανδάκη Τ. 4' σελ. 659).

Για αυτόν άλλωστε, όπως είναι πιο πάνω, γράφουν και τα μαθητικά ιστορικά εγχειρίδια κι έτσι μένει ο δίλογος η εντύπωση πως αυτός είναι ο προδότης.

Ο Χρ. Περραϊβός, συνοδοπόρος του Ρήγα, ο Χατζή Βασίλης όπως τον λέει, που είχε σταλεί απ' τον ίδιο, όπως είπαμεν, για την εφαρμογή στην πρόξη του επαναστατικού του προγράμματος κι έζησε τα γεγονότα, παρουσιάζει σαν αρχιπροδότες τον Π. Γούσση, το Γ. Μηότσαρη και τον Κουτσονέκα.

Ο Φωριέλ ("Ιστορία" του Τ.Α. σελ. 266) λέει πως ο Κουτσονέκας κι ο Π. Γούσσης πήγαν μόνον τους στο Βελή Πασά κι ο Π. Γούσσης πληρώθηκε κι οδήγησε το Βελή κρυφά μέσα στο Σούλι.

Ο Μέντελον Βαρθόλμης ("Ιστορία" Τ. Α. σελ. 150) κι ο Pouqueville ("Ιστορία" του Τ. Α' σελ. 133) τους ίδιους κατηγοράνε.

"Όμως δύο τους, μάλλον βασιστηκαν στην ιστορία για το ζωύλι του Χρ. Περραιβών, που γράφτηκε το 1815, ή οι πληροφορίες τους ήταν λαθημένες.

Η έκθεση της "Πολεμικής Ιστορίας των Ελλήνων" σ. 406, κι αυτή ίσως απ' την ίδια πηγή πήρε τις πληροφορίες π' ονομάζει τον Π. Γούση για προδότη. Μάλιστα γράφει πως αν κρατούσε λίγο ακόμα η άμυνα των Σουλιωτών, την πρώτη δεκαετία του 1803, ο αντεπόδιπλος της Ρωσίας στην Επτανήσο Πολιτεία Μοσαϊνίγος "έλαβε διαταγή από το Ράδο κογκελάριο Κόμη Βαροντσώφ, να διαπονήσει δύο χρειάζονταν, για τη διάσωση του Σουλίου". Ήταν όμως πολύ αργά. Κι ο Κ. Ριμαίος ("Εγκυκλο-παιδεία" του Τ. Α' σ. 362) αναφέρει πως "πεθανόν να συντέλεσε καλ η προδοσία του Π. Γούση, ο οποίος - κατά την παράδοση - οδήγησε από ένα δύναστο μονοπάτι τους Αλβανούς στα νύτια των Σουλιωτών καλ....".

Είναι πολύ περίεργο κι αφύσικο, ώστερ' από τόσα χρόνια πόλεμο με τον Άλη, κι τις περιοδικές φιλίες και συμμαχίες με τους γύρω Τσάμηδες, που είχαν τέσσες διασυνδέσεις και το τρομερό κατασκοπικό δέχτιο που "χε οργανώσει ο ύπουλος σατράπης και πονηρός πασάς, να υπήρχε "άγνωστο μονοπάτι" νι αυτόν και να το ανακά - λύψαν οι Τούρκοι την τελευταία στιγμή, από προδοσία του Π. Γούση.

Αυτό νομίζω δεν αντέχει καλ τόσο στη λογική σκέψη, είναι αδιανόητο.

Κι ο Αραβαντινός τον Π. Γούση παραδέχεται για προδότη. Για ανταμοιβή της προδοσίας του ο Άλης, έβγαλε απ' τη φυλακή το γαμπρό του Κουτσονίκα. Τώρα γειτά ο Φαριέλ (πιο πάνω το λέμε) λέει πως ο Κουτσονίκας κι ο Π. Γούσης πήγαν μάνοι τους στο Βελή και πρόδωσαν, κι ο άλλος βάζει φυλακή τον Κουτσονίκα κι αναγκά - ζετον ο Π. Γούσης να προδύσει για να τον θυάλει όμως, ας το βελ ο κάθε αναγνώστης.

Αλλά κι ο Δ. Μάνος στο Βιβλίο του ("Ο Άλης Πασάς ο Τεπελευλής" σ. 234) τον Π. Γούση ονομάζει προδότη. Αυτός λέει, πήγε στο Βελή και συμφώνησε την προδοσία. "Θα μου μετρήσεις 9.000 γρόσια καλ θα λευτερώσεις το γαμπρό μου, (τον Κουτσονίκα, παρ. ίσική μου) πούχε στις φυλακές ο πατέρας σου".

Δε λέει πως, ο ίδιος ο Π. Γούσης οδήγησε τους Τούρκους από κρυφό μονοπάτι, αλλά φέρει σαν ασημένια βλακούδινα παλλικαριών Τούρκικα ασκέρι, τον Κίτσιο Μητόου - ρη "που ξέρει το μονοπάτι". Αυτός γράφει, οδήγησε τους Τούρκους και τους έ - κρυψε στο σπίτι του Π. Γούση κι απ' εκεί χτύπησαν πλούτιστα τους Σουλιώτες στη κοτύλη μακέιο της μάχης.

'Αλλωστε ο ίδιος μιλάει για "πλειοδοσία προδοσίας". (αυτόθι σ. 241)

Κι ο Μιχ. Περάνης στο μυθιστόρημά του ("Οι Σουλιώτες" σ. 419) τον Π. Γούση αναφέρει για προδότη. Τον κορόβευαν, λέει, στο ζωύλι για δειλία κι αυτόν και τη φαύλια του και τη γυναίκα του, που δεν τη ματάρηκαν να σταθεί σε βρύση και

σε πηνάδι να θυάλει νερό....

Θα ξαναδούμε απόψεις του Περάνη, που αν κατ το βιβλίο του έχει μυθιστόρημα - τελή μορφή καλ δεν είναι καθαρά ιστορικό "οι μάχες, οι χρονολογίες καλ τα γεγονότα παρουσιάζονται με αυστηρή προσέλκυση στην ιστορική αλθετική. Το λέει στη σελ. 473 "σημειώσεις του".

Ο Δ. Θυτιάδης ("Η Επανάσταση του 21" Τ. Α' σ. 336) γράφει: "οδηγημένοι απ' τον προδότη Πήλιο Γούση" μηδένα οι Τούρκοι στο Σούλι.

"Όμως ο Περραιβός, που απ' αυτόν στηρίχτηκαν οι περισσότεροι ιστορικοί, δημιο πραονόφερα παρουσιάζεται από πολλούς συγγραφείς για ασυνεπής κι αντιεπιτελές. Τις κατηγορίες για προδοσία των παραπάνω Σουλιώτων λένε, τις χάλκεψε ο ίδιος για προσωπικούς λόγους.

Σε κάποιο συμβούλιο των Σουλιωτών, την περίοδη "Πλεκεσία" (από το πλακ, αρ - βαντίκια γέρος=γεραμός) που λειτουργούσε σύμφωνα με τους τότε νόμους του πα - τροπαρχικού συστήματος που επικρατούσε στο ζωύλι κι εκεί παίρανταν οι απορί - σεις, εκεί λοιπόν, είχε προταθεί να στείλουν τον Περραιβό σαν πληρεδόνιο τους στον Αυτοκράτορα Αλέξανδρο της Ρωσίας, για διάρροα θέματα. Οι τρεις όμως αυτοί (Π. Γούσης, Γ. Μιθτσάρης και Κουτσονίκας) αντέδρασαν στην πρόταση. Γι αυτό και για εκδίκηση τους αποκάλεσε προδότες.

Κι όμως, κι αι τρεις, πολέμησαν γενιά στο Σούλι, στο Ζάλογγο κι στο μο - ναστήρη του Σέλτουου.

Αλλά κι μήπως πάλι ο ίδιος ο Περραιβός, δε μας παρουσιάζει τον Π. Γούση σαν αρχηγό τώρα, μαζί με το Νότη Μιθτσάρη, Κίτσιο Μητόουπη, Τζεβέλλα, Νότο Καρα - πίνη, κατ με 300 Σουλιώτες να παρουσιάζονται αργότερα στο Σουλιτανικό αρχηγό Μοίρας που ναυλοχούσε στο Μούρτο Υποναύαρχο Άλη Βέη κι να ζητάνε να πολε - μήσουν ενάντια στον Άλη, με όρους βέβαια που τελικά δεν επρέπουν; (Χρ. Περραι - βός "Απομνημονεύματα" σ. 18).

Ο Π. Γούσης μάλιστα το 1819 έγινε φλάκος, πολέμησε πολλά στο Νεσολόγινο κι εκεί σκοτώθηκε. Εικόνα του βρόκεται στην πινακοθήκη της Ιστορικής κι Εθνολο - γικής Εταιρείας.

Πολλοί άλλοι ιστορικοί κι συγγραφείς (Κ. Γ. Λανγκάζη "Οι Σουλιώτες" σ. 100) αντικρούν τις κατηγορίες του Περραιβού κι των "ουν αυτών" για προδοσία του Π. Γούση.

— Ο Τρύφων Ευαγγελίδης καθηγητής στο έργο του "Ιστορία Άλη Πασά" σ. 427-428.

— Ο γιατρός Γ. Λαμπρόδης απ' τα Κάτιο Σουδενά κι στην "πραγματεία του Σουλίου" 1888 σ. 68" των είδουν κι πιο πάνω.

— Ο Π. Ζερλέντης το ίδιο.

Τα ίδια γράφει κι ο καθηγητής Β. Β. Βενιζέλος στην ("Ιστορία" του 1890 Τ. Β. σ. 30) κι ο γιατρός Π. Α. Σαλαπάντας σε αυτοτελές έργο του που έγραψε το 1860

Σύνθηση γραπτής του J. P. Mallory, με τίτλο το «Άδυτο των Λαζαλών» πάνω στην «Πλαγιά». Απόδειξη της δύσκολης πολιτικής που δένεται στην αποτελεσματικότητα της Λαζαλών της Ελλάδας για την αποφυγή της φυλακής.

για τους Σουλιάτες, που εκεί δικαιολογεί κάπως το Γ. Μπότσαρη για την όλη διαγνώση του.

Ανατρέχοντες και στις πάρα πάνω πηγές - και πόσες άλλες δε θα υπάρχουν - διαπιστώνουμε πως μάλλον άδικα κατηγορήθηκαν σαν προδότες οι προαναφερόμενοι τρεις Σουλιάτες, που όχι μονάχα δε φαίνεται να πρόδωσαν, με την καθαρή έννοια του "προδότη" αλλά α' όλους τους πολέμους ενάντια στους Τούρκους, έδειξαν αντρεία ποντοφρανή και το παρδελεγμά τους, ήταν φανόμενο στρατιωτικής ευφύειας και τέχνης.

"Όπως βλέπουμε, απ' τα λίγα που σταχυολόγησα, μπορεί να βγάλει ο καθένας κάποιο συμπέρασμα και να διαπιστώσει, πως πάντοτε οι απόφεις των ιστορικών για το ζεύγονδς δε συμπίπτουν" έχουν διαφορετικές απόψεις κι έτσι μ' αυτά και μ' άλλα που θα γράψουμε στη συνέχεια γι' άλλες περιπτώσεις, δικαιώνεται η άποφή μας που εκφράζουμε στην αρχή, "πως πολλοί ιστορικοί, ακοντάθουν μπρος στην αλήθεια και μας δημιουργούν πηγές αμφιβολίας για πολλά ιστορικά γεγονότα.

Αλλά για κάθε καταστροφικό γεγονός, πρέπει να υπάρχουν προδότες. Κι αν δεν υπάρχουν, πρέπει να τους δημιουργούμε. Είναι μια σχεδόν δεοντολογική προσαρμογή στο κλίμα του καιρού που γίνονται, για να δικαιολογούμε κάτι πολύ επιδύνυμα. Ας φέρουμε στη μνήμη μας παλιές και νεώτερες περιπτώσεις.

ΕΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΠΕΙΛΗ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

«Δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Υπάρχουν μόνο τουρκικές βλέψεις σε βάρος της Ελλάδας».

2η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Η.Ε.Α

Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

Το Αιγαίο είναι το λίκνο του Ελληνισμού. Οι δυο έννοιες, άλλωστε, θεματούνται ταυτόσημες. Ιστορικά ευρήματα πιστοποιούν ότι οι πολιτιστικές διεργασίες που οδήγησαν στη διαμόρφωση του ελληνικού πολιτισμού άρχισαν στο Αιγαίο από τη νεολιθική εποχή.

Εντάθηκαν κατά την πρώιμη εποχή του χαλκού (3.200 - 2.000 π.Χ.) και καρφώθηκαν με την ανάπτυξη του μινωικού πολιτισμού, που διαδόθηκε ευρύτατα στο Αιγαίο, έφθασε στην πιεριτελή Ελλάδα και συνέβαλε στην άνθηση του μικηναϊκού πολιτισμού (1.600 π.Χ. και έπειτα).

Οι 'Ελληνες εμφανίζονται στο Αιγαίο

με σαφή πλέον εθνολογικά χαρακτηριστικά από το 2.000 π.Χ. Η δυτική πλευρά του πελάγους και οι κυκλαδες κατοικούνται από τους Πρώτου - 'Ελληνες. Αυτοί δείχνουν βαθμαία στοιχεία του κυκλαδικού και του κρητικού πολιτισμού και αφομούνται τυπώματα των προϊαντικών λαών. Γύρι στο 1.600 π.Χ. υιοθετούν ολόκληρες πλευρές του μενευκού πολιτισμού. Απ' αυτές τις εθνικές αναμεζέεις και τις πολιτικές επιρροές προκύπτει το ελληνικό έθνος και ο πολιτισμός του, ο μικηναϊκός.

Στους αιώνες που ακολούθησαν και με τις αρχές της κλασικής εποχής (500 π.

χ.) οι Έλληνες κατ κυρίως οι Αιγαίοις Έλληνες, απλύνονται σε κάθε γυνιά του πελάγους. Εποικίζουν τα Διδεκάνησα, τη Χαλκιδική, τη Θράκη, την Προμοντίδα, τα παράλια της Μικράς Ασίας και φέρουν ως τον Εύξεινο Πόντο και τη Σκυθία. Και με τα πλωτά μέσα που διαβέτουν και το παράτολμο θάρρος τους προωθούνται προς τη Συρία, την Κιλικία, την Ιταλία.

Ολόκληρο το Αιγαίο, αλλά και κάθε περιοχή γύρω από το Αιγαίο, που κατοικήθηκε από Έλληνες δεν έπωψε να έχει ελληνικό πληθυσμό, ως τις μέρες μας, με εξαίρεση τα μικροσατικά παράλια, απ' όπου εκδιώχθηκαν οι Έλληνες από τους Τούρκους το 1922. Και μολονότελο το Αιγαίο δέχθηκε πολλές επιδρομές και εξουσιάστηκε από ξένους και για μεγαλύτερο διάστημα από τους Τούρκους, παρέμενε εθνικά και πολιτιστικά στο σύνολό του ελληνικό.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Αν το Αιγαίο εδιχοτομείτο, όπως αξιώνει η Αγκυρα, θα περιέρχονταν στην Τουρκία - εκτός από την Ιμβρο και την Τένεδο που της παραχωρήθηκαν με τη συνθήκη της Λαζανής - νησιά μας όπως η Σαμοθράκη, η Μύνος, η Λέσβος, η Χίος, η Σάμος, η Ικαρία και τα Διδεκάνησα. Καθένα όμως από τα νησιά αυτά, έχει να επιδείξει ερεύπιο αρχαίων ελληνικών πόλεων, λιμανίων, υδραγωγείων, ναύν καθώς και μνημεία που μαρτυρούν για το λαμπρό ελληνικό παρελθόν τους. Και οι κάτοικοί μας συνέβαλαν στη διαμόρφωση του σύγχρονου πολιτισμού σε

βαθμό που προκαλεῖ το θαυμασμό και το δέος. Ο μεγαλύτερος γιατρός της αρχαιότητας ο Ιπποκράτης, που οι θεμοίς του επί αιώνες θεωρούνταν οξιώματα και μέχρι σήμερα ακόμα οι γιατροί δίνουν τον υπέροχο όρκο του, ήταν από την Καρπάθη την Ασκληπείο του. Ο θεμελιώτης των μαθηματικών, ο Πυθαγόρας, ήταν Σάμιος. Ο μεγάλος αρχαίος αστρονόμος Αρίσταρχος ήταν Σάμιος. Ο Όμηρος, κατά μία εκδοχή, ήταν Χίος. Άλλα και η λυρική ποίηση οφείλει πολλά στα αιγαίοπελαγίτικα νησιά. Η Σαμοθράκη ο Άλκαίος ήταν Λέσβιος και ο Ανακρέων έζησε στη Σάμο. Στον τομέα της φιλοσοφίας συνομαστοί έμειναν οι Λέσβιοι Πιττακός και Θεόφραστος και ο Ρόδιος Παναττίος. Στον τομέα της Τέχνης η συμβολή των νησιών υπήρξε εντυπωσιακή. Ας μνημονεύσουμε ενδεικτικά την περίφημη σχολή της Ρόδου, που άφησε έργα όπως ο Κολοσσός της Ρόδου και ο Λαοκόν. Άλλα και στη ρητορική, η συμβολή τους ήταν μεγάλη. Παράδειγμα η ρητορική σχολή της Ρόδου με έξοχους εκπροσώπους της τον Αθηνόδωρο και τον Απολλύντο.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Οι Τούρκοι εμφανίστηκαν στην περιοχή πολύ αργά. Μόλις κατά τον 11ο αιώνα μ.Χ. σημειώνονται οι πρύτες εξορισμοί τους κατά των νησιών του Αιγαίου. Άλλα αυτές οι εξορισμοί είχαν ακόμα το χαρακτήρα των πειρατικών επιδρομών. Δεν ήταν επιχειρήσεις κατοκτητικές που είχαν σαν στόχο την επέκταση. Η κατάσταση αυτή κράτησε πάνω

από τρεις αιώνες. Τελκά, κατέφεραν να γίνουν κύριοι των νησιών μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης και την κατάληψη της πετριώτικής Ελλάδας, ανάμεσα στο 1456 και το 1669, με εξαίρεση την Τήνο, που καταλήφθηκε το 1715. Δεν μπόρεσαν όμως ποτέ να τα υποτάξουν ολοκληρωτικά. Η κυριαρχία τους ήταν περιορισμένη. Και η επίδρασή τους στην εξέλιξη των νησιών υπήρξε γενικά αρνητική. Τα απομόνων χώρες να τους προσφέρουν τίποτα. Και ενέργησαν σαν τροχοπέδη στην πρόδοδό τους.

Παρόλα αυτά ήταν τέτοιος ο δυναμισμός του ελληνικού νησιωτικού πληθυσμού, ώστε καὶ κάτια από τον οδηγιανικό ζυγό, βρήκε πολλούς τρόπους όχι μόνο να επιβιώσει αλλά και ν' αναπτυχθεί σταθερά. Και το 1821 είχε φτάσει σε τέτοιαν ακμή ώστε μπόρεσε να συμβάλει συναστικά στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας του Εθνους.

Δεν κατάφεραν, λοιπόν, ποτέ οι Τούρκοι να αποκτήσουν τίτλους κυριότητας στα νησιά, ιστορικά, εθνολογικά ή πολιτιστικά. Ήρθαν και έφυγαν σαν κατακτητές. Γι' αυτό ούτε τους κατόκους τους μπόρεσαν να αφομοιώσουν σύτε να αλλοιώσουν τα εθνολογικά χαρακτηριστικά των νησιών.

Εντούτοις, τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, παρά την αναμφιλάβητη ελληνικότητά τους και τους αγώνες τους δεν απελευθερώθηκαν αμέσως μόλις ανέκτησε την ανεξαρτησία της η πετριώτική Ελλάδα. Χρειάστηκε να συνεχίσουν τους αγώνες τους. Χρειάστηκε να πάρει μέρος η Ελλάδα στον Πρύτειο Παγκόσμιο Πό-

λεμό στο πλευρό της Ανταύνης, για να ενταχθεί οριστικά το Αιγαίοπλαστονήσιο σαν νησιωτικό συγκρότημα στην ελληνική επικράτεια. Ποτέ άλλοτε συμπαγείς και αμιγείς εθνικά και πολιτιστικά πληθυσμοί δεν πλήρωσαν με τόσους αγάνες και με τόσο αίμα το δικαίωμά τους να ζήσουν ελεύθερος.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΑΖΑΝΗΣ

Οριστικά τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου κατακυρώθηκαν στην Ελλάδα με τη συνθήκη της Λαζανής της 24ης Ιουλίου 1923. Άλλα και πάλι, η Διδεκάνησος παραχωρήθηκε στην Ιταλία, που την είχε καταλάβει κατά τον πόλεμο της με την Τουρκία το 1911. Και η Ιμβρος και η Τένεδος, δύο επίσης νησιά με ελληνικό πληθυσμό, δόθηκαν στην Τουρκία, επειδή θρίακονταν στο σύνολο του Ελληπόντου και τα θεωρούσαν αναγκαία για την ασφάλεια των Στενών.

Το ώρθο 12 της Συνθήκης της Λαζανής δύριζε:

"Η ληφθείσα απόφασις τη 13η Φεβρουαρίου 1914 υπό της Συνδιασκόψεως του Λονδίνου, εἰς εκτέλεσην των όρων 5 της Συνθήκης του Λονδίνου της 17/30 Μαΐου 1913, και 15 της Συνθήκης των Αθηνών της 1/14 Νοεμβρίου 1913, η κοινωνοποιήσεα εἰς την Ελληνικήν Κυβέρνησην τη 13η Φεβρουαρίου 1914 και αφορώσα εἰς την κυριαρχίαν της Ελλάδος επί των νήσων της Αιγαίου Λεσβίου, εκτός της Ιμβρου, Τένεδου καὶ των Λαγουσών νήσων (Μαυρειών), ιδίᾳ των νήσων Λίμνου, Σαμοθράκης, Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου καὶ Ικαρίας, επεκυρώσαται,

υπό την επιφύλαξην των διατάξεων της παρούσης Συνθήκης των συναφών προς τας υπό την κυριαρχίαν της Ιταλίας διατάξεων πάνω από την ηήσους, περί αυτών διαλαμβάνει το άρθρο 15. Εκτός αντιθέτου διατάξεων της παρούσης Συνθήκης αι νήσοι, αι κείμενα εις μικρότεραν απόστασιν των τριών μιλίων της ασιατικής ακτής, παραμένουσιν υπό την τουρκικήν κυριαρχίαν".

Και το άρθρο 15 έλεγε:

"Η Τουρκία παρατείται υπέρ της Ιταλίας παντός δικαιώματος και τίτλου επί των κάτιαθι απαριθμουμένων νήσων, τουτέστιν, της Ασιατικαΐας, Ρόδου, Χάλκης, Καρπάθου, Κάσου, Τήλου, Νισύρου, Καλύμνου, Λέρου, Πάτμου, Λειψίου, Σύμης και Κω, των κατεχομένων νυν υπό της Ιταλίας και των νησίδων των εξ αυτών εξαρτωμένων, ας και της ηήσου καστελλορίζου".

Η Διδεκάνησος αποδόθηκε στην Ελλάδα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σαν αποτέλεσμα της νίκης της κατό της Ιταλίας και της συμμετοχής της στο σύμμαχικό σύναντον του 'Αξονα. Σύμφωνα με το άρθρο 14 της Συνθήκης Ελρήνης με την Ιταλία της 10ης Φεβρουαρίου 1947:

"Η Ιταλία εκκρεμεί εις την Ελλάδα σε πλήρει κυριαρχία τας ηήσους της Διδεκάνησου...".

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

Το Αιγαίο είναι ζυτικής σημασίας τηλίμα του ελληνικού χώρου. Έχει μεγάλη οικονομική σημασία διάτηση για τη χώρα μας. Και αποτελεί ταχυρό μαγνήτη του

τουρισμού της. Ο πληθυσμός των νησιών είναι 1.500.000 και δχλ 300.000 όπως ταχυρίζονται οι Τουρκοί. Αποτελεί σημαντικό τμήμα των συνολικού πληθυσμού των 9.000.000. Και η έκτασή τους καλύπτει το ένα πέμπτο της ελληνικής επικράτειας.

Το συνολικό μήκος των ελληνικών ακτών είναι 15.020,8 χιλιόμετρα. Οι ακτές του Αιγαίου είναι 10.942,8 χιλιόμετρα. Δηλαδή 72,8 τοις εκατό του συνόλου.

Το σύνολο των εμπορευμάτων που ξεφορτώθηκαν το 1981 σε ελληνικά λιμάνια αντιπροσώπευαν 48.555.139 τόννους. Από αυτά, ξεφορτώθηκαν, σε λιμάνια του Αιγαίου 38.466.952 τόννοι. Δηλαδή, 72,9 τοις εκατό του συνόλου.

Το σύνολο των εμπορευμάτων που φορτώθηκαν σε λιμάνια ήταν 40.211.380 τόννοι. Τα εμπορεύματα που φορτώθηκαν σε λιμάνια του Αιγαίου, αντιπροσώπευαν 31.185.786 τόννους. Δηλαδή, 77,6 τοις εκατό του συνόλου.

Η σημασία των νησιών του Αιγαίου στον τομέα του τουρισμού, προκύπτει από το γεγονός ότι κάθε χρόνο προσελκύουν το 40 τοις εκατό περίπου των ξένων που επιλεκτούνται την Ελλάδα.

Πέρα, δήμας, απ' αυτά τα ενδεκτικά στοιχεία για την οικονομική ζωτικότητα του Αιγαίου, τα νησιά της περιοχής (2.463 στο σύνολο των 3.100 νησιών της χώρας), αποτελούν σημαντικά πηγή πλούτου για την Ελλάδα, με την αλεία, τη γεωργία και τη λαϊκή τους τέχνη, που ευδοκιμούσας πάντοτε στους γηστιτεικούς μας πληθυσμούς.

ΚΑΙΝΟΦΑΝΕΙΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Οι Τουρκοί καταλαβαίνουν, βέβαια, ότι η αμφισθήτηση της ελληνικότητας του Αιγαίου είναι μια πολύ σαθρή θέση για τη θεμελίωση των εδαφικών τους διεκδικήσεων, στην περιοχή. Γι' αυτό φροντίζουν να την ενισχύουν και με άλλα επιχειρήματα που πιστεύουν ότι μπορεί να επηρεάσουν τη διεθνή κοινή γνώμη. Όλα σχεδόν περιέχονται στις δηλώσεις τουρκών ηγετών, που παραθέσαμε στην αρχή αυτού του εντάπου. Συνοπτικά είναι τα ακόλουθα:

1. Δεν μπορεί η Ελλάδα να είναι απλωμένη σ' ολόκληρο το Αιγαίο και η Τουρκία να είναι "στριμωγμένη" σε μια στενή λουρίδα θάλασσας, πλάτους τριών μόλις μιλίων από τις ακτές της.

2. Είναι άδικο να έχει η Ελλάδα τα 3.000 περίπου νησιά του Αιγαίου και η Τουρκία να έχει μόνο δύο ('Ιμβρο - Τενέδο).

3. Αφού το Αιγαίο βρίσκεται ανάμεσα σε δύο χερσονήσους, την ελληνική και την τουρκική, πρέπει να χωριστεί στη μέση και να δοθεί το ένα μέρος στην Ελλάδα και το άλλο στην Τουρκία.

4. Τα νησιά που βρίσκονται κοντά στην Τουρκία και μακριά από την Ελλάδα πρέπει να δοθούν στην Τουρκία.

5. Επειδή το σύνολο των πληθυσμών των νησιών είναι πολύ μικρότερο από τον πληθυσμό των παρακτίων περιοχών της Τουρκίας, δημιουργείται πρόβλημα δημογραφικό που δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Πρόκειται για κατινορανείς θεωρίες,

στερούμενες κάθε ποθαρότητας. Και αν υιοθετούντο διεθνής θα οδηγούσαν σε εξωρευνές καταστάσεις. Χάρες που διαθέτουν νησιά θα έπρεπε να τα μοιράσουν με άλλες που δε διαθέτουν ή να τους χαρίσουν μερικά για λόγους...εκατοσήνης. Χάρες που έχουν πολλή βάλωσα θα έπρεπε να τη μοιράσουν με άλλες που έχουν λίγη βάλωσα ή δεν έχουν καθόλου. Χάρες που τα νησιά τους βρίσκονται κοντίτερα στις ακτές άλλων χωρών, θα έπρεπε να τα παραχύρησουν στις τελευταίες. Και χάρες που έχουν μεγαλύτερο πληθυσμό από άλλες γειτονικές τους θα έπρεπε να αφαρέσουν από τις τελευταίες μερικές εκτάσεις τους για να ... αποσυμφορθούν.

Μερικά παραδείγματα:

Το αρχηγείο των νομανδικών γηστών απέχει μόνον 20 μίλια από τη Γαλλία και 85 από την Αγγλία. Θα 'πρεπε, λοιπόν, ν' ανήκει στη Γαλλία και δχλ στην Αγγλία. Ειδικότερα η Τζέρσεϋ που απέχει 14 μίλια από τη χερσόνησο του Χερβούργου.

Η Κοπεγχάγη, πρωτεύουσα της Δανίας, βρίσκεται σε νησί που απέχει στο σεντότερο από του διαύλου στο 'Ελσίνηρο, μόνο 3 μίλια από τη Σουηδία. Το ίδιο νησί απέχει από τη δανική χερσόνησο της Γιουτλάνδης, στο κοντινότερο απειλού του 30 μίλια. Το νησί, λοιπόν, αυτό μαζί με τη δανική πρωτεύουσα θα 'πρεπε, σύμφωνα με την τουρκική λογική, να ανήκει στην...Σουηδία.

Το δανικό νησί Μπόρνχολμ απέχει 22 μίλια από τη Σουηδία, 60 μίλια από τη

Γερμανία, 95 μίλια από το κοντινότερο σημείο της Ζέλαντ, όπου βρίσκεται η Καπεγχάνη και 215 μίλια από τη δυτική χερσόνησο της Γιουτλάνδης. Ανήκει δύναμη στη Δανία. Και επειδή, βέβαια, ούτε οι Γερμανοί ούτε οι Σουηδοί έχουν τα μισά των Τούρκων, δε διανόηθηκαν ποτέ να το διεκδικήσουν.

Και δεν είναι αυτό μόνο τα παραδείγματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

Το αρχιπέλαγος των Φαιρών απέχει 240 μίλια από τη Σκωτία, 300 μίλια από την Ισλανδία και 650 μίλια από τη Δανία. Ανήκει, ενεργότοις, στη Δανία και κανένας δε οκέπεται να το διεκδικήσει επειδή βρίσκεται κοντίτερα στις δικές του ακτές.

Το αρχιπέλαγος των Αλεουτίνων που σχηματίζει τόξο ανάμεσα στην Αλάσκα και τη θυελετική χερσόνησο της Καμτσάτκας είναι αμερικανικό. Και όμως τα τελευταία νησιά του απέχουν 300 μίλια από την Αλάσκα.

Διάφορα απομονωμένα νησιά του αρχιπελάγους Σουλόν απέχουν μόλις 3 ως 5 μίλια από τη Βόρειο. Και όμως ανήκουν στις ΗΠΑ πρινες από τις αποιεις απέχουν δέκα φορές περισσότερο.

Τα νησιά Σαίν Πλέρ και Μικελόν απέχουν μόλις 12 μίλια από τη Νέα Γη του Καναδά. Και όμως είναι γαλλικά. Κατα τα νησιά του αρχιπελάγους Κουρασό απέχουν 14 μίλια από τη Βενεζουέλα. Και όμως είναι αλλανδικά.

Δε χρειάζονται, νομίζουμε, άλλα παραδείγματα για να εκτιμήσει κανείς την αξία του τουρκικού τσχυρισμού διτι τα νησιά ανήκουν στη χώρα, στην οποία

νησιά ανήκουν στη χώρα, στην οποία βρίσκονται κοντίτερα. Η ότι κάθε χώρα που έχει νησιά πρέπει να τα μετράσει με άλλες που δεν έχουν.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ "ΖΩΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ"

Ο τσχυρισμός της Τουρκίας διτι την "πνίγει" το σημερινό καθεστώς του Αιγαίου - ενώ δεν την έπνιγε 50 ολόκληρα χρόνια - αλλά και ο άλλος τσχυρός της διτι υπόρχουν και λόγος δημογραφικοί που επιβάλλουν την αναδιαμόνη των νησιών, θυμίζουν τη θεωρία του "ζωτικού χώρου" του Χίτλερ. Με μια παρόμοια δικαιολογία θα μπορούσε κάθε χώρα να επιδιώξει την επέκτασή της σε βάρος γειτονικών χωρών είτε γιατί έχουν λιγότερο πληθυσμό από το δικό της είτε γιατί έχουν περισσότερη θάλασσα ή περισσότερα νησιά.

Στην πραγματικότητα, δεν είναι η Ελλάδα που πνίγει την Τουρκία αλλά η Τουρκία που πνίγει την Ελλάδα και επιδιώκει επίμονα και αυστηματικά τη συρρίκνυσή της.

Στα παράλια της Τουρκίας προς το Αιγαίο, αλλά και προς τον Εύξεινο Πόντο, κατοικούσαν από τα πανάρχαια χρόνια αυμαγείς ελληνικοί πληθυσμοί, που ανέπτυξαν ένα λαμπρό πολιτισμό.

Τα μνημεία αυτού του πολιτισμού βρίσκονται ακόμα εκεί και επιδεικνύονται από τους Τούρκους στους ξένους τουρίστες σαν... δικές τους αρχαιότητες.

Από το 1914, οι Τούρκοι εξόντωσαν ένα μεγάλο μέρος των πληθυσμών αυτών. Ένα άλλο μέρος γύρω στις 400.000 το εξανάγκασαν να εγκαταλείψει τις πραιτώνιες εστίες του ως το 1919.

'Έτοις δημιουργήθηκε το πρώτο κύρια προσφυγιάς, προανάκρουσμα αυτού που έμελλε να ακολουθήσει.

Το 1922, πάνω από 1.300.000 Έλληνες της Μικράς Ασίας, δύοι επέζησαν από τις αφαγές, αναγκάστηκαν να καταφύγουν με κάθε μέσο στην Ελλάδα για να ασθούν.

Η Ίμβρος και η Τένεδος παραχωρήθηκαν στην Τουρκία για την ασφάλεια των Στενών. Μολονότι όμως εξαίρεθηκαν από την ανταλλαγή πληθυσμών, αφελληνίστηκαν. Και την ίδια τύχη είχαν και οι Ελληνες της Κωνσταντινούπολης.

Το 1923 έφταναν τις 300.000. Σήμερα είναι ζήτημα αν έχουν απομείνει 6.000.

Αλλά, υπάρχει και μια πλευρά του θέματος, που ποτέ δεν απασχόλησε τους γείτονές μας.

'Όταν οι Τούρκοι παίρνουν τη μεζούρα και ζητούν τη διανομή του Αιγαίου, με ακριβείς μετρήσεις από τις ελληνικές και τις τουρκικές ακτές, λόμονούν μια μικρή... λεπτομέρεια. Ότι στην περιοχή αυτή, δεν υπάρχει μόνο για τα θάλασσα.

Υπάρχουν και άνθρωποι με εθνική αυτελήση, με ιστορία και πολιτισμό, που θέλουν και δικαιούνται να ζουν ελεύθεροι και να αποφασίζουν αλίστοι για την τύχη τους.

Και οι άνθρωποι δεν είναι είδος για διανομή. Πρέπει να τους ριγάμε που θέλουν να ανήκουν και να ζουν.

Η ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ

Η αφετηρία της "κρίσης του Αιγαίου", μπορεί να τομοθετηθεί χρονολογικά το

1973.

Την 1 Νοεμβρίου εκείνου του χρόνου, δημοσιεύτηκε στην τουρκική "Εφημερίδα της Κυβερνήσεως", χάρτης με τις περιοχές του Αιγαίου στις οποίες η κυβέρνηση της Αγκυρας είχε δώσει άδεια σύλλεγονής ερευνών στην Τουρκική Εταιρία Πετρελαίων. Όπτε λίγο αύτε πολύ είχε γίνει στο χάρτη μια αυθαίρετη μοναρχής οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του θερευοανατολικού Αιγαίου και είχαν περιληφθεί σ' αυτόν κυρίως ελληνικές περιοχές. (Βλέπε χάρτες σ' κατ 3)

Από τις 29 Νοεμβρίου 1974 (Επέτειο της Αλάσκας της Κωνσταντινουπόλεως από τους Τούρκους) βγαίνει στις επίμοχες περιοχές για έρευνες, που διαρκούν με τις 6 Ιουνίου, το τουρκικό μικεανογραφικό σκάφος "Τσανταρέλη". Επακολουθεί μεγάλη ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η οποία δώμας σε λίγες μέρες επικλιάζεται από τις συγκλονιστικές εξελίξεις του κυπριακού που κατέληξαν στην τουρκική εισβολή στο νησί και την κατάληψη του 40% του εδάφους του.

Στις 18 Ιουλίου - δύο μέρες πριν από την τουρκική εισβολή - η κυβέρνηση της Αγκυρας παραχώρησε στην ίδια Εταιρία Πετρελαίων το δικαιώμα ερευνών και εκμετάλλευσης σε τμήμα του βυθού του νοτιοανατολικού Αιγαίου που ανήκει στην Ελλάδα.

Και τον Ιούλιο - Αύγουστο του 1976 βγαίνει στο Αιγαίο το τουρκικό ερευνητικό σκάφος "Χόρα", στις περιοχές που αυθαίρετα είχε οριοθετήσει η τουρκική κυβέρνηση και δημιουργείται νέα μεγάλη ένταση σε κίνδυνος πολέμου με-

τοξύ των δύο χωρών.

ΟΧΙ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Σε όλες αντές τις προκλήσεις αντέδρα η Ελλάδα. Τις καταγγέλλει σαν αυθαίρετες και παράνομες. Διαμαρτύρεται στην 'Αγκυρα και καταφέύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και στο Συμβούλιο Ασφάλειας.

Η Τουρκία δεν αρνείται τις διαπραγματεύσεις. Ακολουθούν συναντήσεις και συνομιλίες εκπροσώπων των δύο χωρών σε διάφορα επίπεδα. Εμφανίζεται μάλιστα πρόθυμη η 'Αγκυρα να προσέλθει και στο Δικαστήριο της Χάγης. Και δεσμεύεται σ' αυτό και με έγγραφη δήλωση στη

συνάντηση των πρωθυπουργών Ελλάδας - Τουρκίας το καλοκαίρι του 1975.

Αλλά τελικά παρασπονεί αρνούμενη την αρμοδιότητά του. Δέχεται επίσης να συναντηθούν και ομάδες εμπειρογνωμόνων των δύο χωρών για να εξετάσουν το θέμα της οριοθέτησης της υφαλοκληπίδας του Αιγαίου. Αλλά δεν καταλήγουν πουθενά.

Διαπιστύνεται έτσι, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, ότι δυνατότητες ρύθμισης του θέματος μέσα σε νόμιμα πλαίσια δεν υπάρχουν. Η 'Αγκυρα είναι εντελώς απρόθυμη να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση. Και ο λόγος είναι ευνόητος.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΕΙΡΗΝΗ

'Ανοιξε την καρδιά σου
να μπει ο ήλιος.

Πλάτυνε την ψυχή σου
να χωρέσει ο κόσμος.

.....
κράτησε στα χέρια σου την ειρήνη

Κ. Ιονίτης.

Φλεβάρης 1985

ΤΟ ΡΟΛΟΙ

του κ. ΑΛΕΚΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Ανωτ. Αξ. ε.α.

Κάποτε, στα παλιά χρόνια, δηλαδή επί Τουρκοκρατίας και μέχρι της Δημαρχίας Δούλη, ακούγονταν να χτυπάει τις ώρες ρυθμικά, το ρολόι της πόλης μας.

Μαθητής τότε στο Δημοτικό και Σχολαρχείο επί Τουρκοκρατίας βέβαια και στο Γυμνάσιο μετά την απελευθέρωσή της Πρέβεζας, περιμέναμε με σγυνή πολλή, πότε θα χτυπούσε η μεγάλη καμπάνα του ρολογιού, για να σχολάσουμε και να πάμε στα σπίτια να φάμε, να ξεκουραστούμε και να διαβάσουμε, για το απογευματινό σχολείο.

Θυμάμαται σαν μαθητής στο Γυμνάσιο, ερχότανε κι από τη Βόνιτσα και τα γύρω χωριά της συμμαθητές μας, να μας διηγούνται πως περίμεναν ν' ακούσουν την καμπάνα για να ξεκλινήσουν οι άνθρωποι για τις δουλειές τους, στα χωράφια, στα μαγαζιά, στη θάλασσα και

τα παιδιά στα σχολεία τους εκεί, γιατί η καμπάνα του ρολογιού μας, του υραίου αυτού κτιρίου που είναι στημένο τόσο όμορφα στο τότε κέντρο της πόλης, ακούγονταν και στη Βόνιτσα και στα γύρω χωριά της.

'Ηταν κάτι το ωραίο κι επιβλητικό. Προεξέχει απ' την τρύπα της κορυφής του, η μεγάλη καμπάνα και δίπλα της, μετά την απελευθέρωση της πόλης, μπήκε σαντάρδο (κοντάρι) για τη Σημαία, που κυμάτιζε στις γιορτές πάνω απ' την καμπάνα τρία μέτρα.

Αυτό το ξέρω, γιατί ανέβαλνα και έβαζα τη Σημαία πολλές φορές, αφού το μαγαζί κάτω το είχαν ο πατέρας μου με τ' αδέρφια μου. Από τα παράθυρα του κτιρίου, το Μεγάλο Σάββατο και στην Ανάσταση, σίχνωνε βαρελάτα ή άναβαν τα φυτίλια για τα μάσκουλα που ήταν

τοποθετημένα στην αυλή της εκκλησίας πάσια, προς το σπίτι του Τζάστζι.

Το ηλιακό ρολόϊ, που και τώρα εί - val, στόλιζε το κτίριο. Άλλα η καμπάνα του ρολογιού, έποψε πια να χτυπάει από χρόνια. Επί Δημάρχου διόλη και Επιτρόπων της εκκλησίας Θάνη δόνου, Σπύρου Τσακαλώτου, Γιάννη Βερικοκάκη και με παπά τον Αρχιμανδρίτη Χρήστο Ζωγρόπουλο, μπήκε το καπέλλο, σταμάτησε να χτυπάει η καμπάνα του ρολογιού και μέχρι σήμερα, κανένας Δημάρχος δεν θα στηκε ν' αποκαταστήσει τα πράγματα.

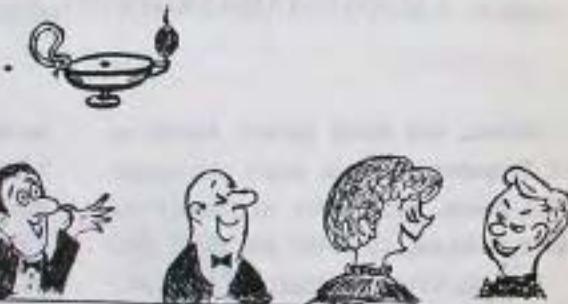
Χτυπάνε μονάχα οι καμπάνες στις εκ - κλησίες με τα σχοινιά.

Του ρολογιού "Ιτσο".

Και από αρχαιολογικής πλευράς, κάτι δίξιζε η παλιά κατάσταση του κτιρίου.

Θα πρέπει νομίζω κάτι να γίνει, για να ιδουν και οι νέες γενιές το παλιό μεγαλείο του ρολογιού της πόλης.

Καμπαναριό να γίνει όπως ήταν και μέσα στην εκκλησία. Το καπέλλο πρέπει να γκρεμιστεί και το ρολόϊ να χτυπάει κανονικά τις ώρες με τη φροντίδα του συντηρητού του ρολογιά και προς χαράν των κατοίκων της πόλης μας.

ΓΕΡΙΟ = ΥΓΕΙΑ

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Απόδυστη: ΣΠΥΡΟΥ ΝΤΟΥΣΙΑ

'Ένα ζευγάρι Ιταλών τουριστών περιπούσε δισταχτικά στην κεντρική αγορά μας, κάπου κοντά στο ρολόϊ της πόλης μας.

'Ηθελε να πάει στον Ο.Τ.Ε. για κάποιο τηλεφώνιμο και προπαθούσε να κάψει με το μάτι του κάποιον φοινούσι -

κά Βαλικό άνθρωπο να τους δείξει το δρόμο για κει.

Σταματάνε ένα συμπολίτη μας και προπαθούσαν με νοήματα και μισές ιταλικές λέξεις να του δύσουν να καταλάβει τι ακριβώς ήθελαν.

Θέρνουν το δάχτυλο γύρα γύρα σε κύ-

κλο, βάζουν την παλάμη τους στ' αυτή, τ' άλλο χέρι χωνί στο στόμα τους φωνάζουν αλλό...αλλό...πρόνεο...κι οπατρώπης μας που δεν ήξερε βέβαια ξένες γλώσσες κατάλαβε πως ήθελαν τον Ο.Τ.Ε. για να τηλεφωνήσουν στους δικούς τους ασφαλίς.

Για τους Ιταλούς ήταν εύκολο με τα νοήματα να του δύσουν να καταλάβει τι ήθελαν γιατί οι κλησίες τους ήταν χαρακτηριστικά εύγλωττες και καθαρές.

Ο δικός μας δύνας, πώς θα τους έδειχνε το δρόμο;

Σκέφτηκε λίγο και το Βρήκε ο σαρός 'Ελληνας.

Τεντώνει το δεξί του χέρι μπροστά κατάλασσα και λέει:

— Ήτρίτα, ντρίτα...το λέμε αυτό κι εμείς, προ παντός στα χωριά, μπορεί κι απ' τα βλάχικα πού 'έσερε και που τη λένε τη λέξη που ιταλικά πάει να πει, ...σια...σια.

— Σι, σι, σι...οι ξένοι.

Τώρα τι να πει πάρα κάτω; Στο τέρμα του "ντρίτα" ο δρόμος κόβεται ένας προς την παραλία κι ένας προς τον Αγίαννη, στον Ο.Τ.Ε.

Πώς να τους δύσει να καταλάβουν πώς πρέπει να στρίψουν δεξιά κι όχι αριστερά, που δεν τόξερε βέβαια σπυγλώσσα τους;

Το Βρήκε κι αυτό ο 'Ελληνας:

Τεντώνει τ' αριστερό του χέρι ευθεία μπροστά, το γνωτάζει λίγο και με

την παλάμη του δεξιού του, χτυπάει το εσωτερικό του λυγισμένου συκάνα και τους λέει ψυνακτά για να καταλάβουν;

— Νο Καμουνίστ.

— Σι, σι, οι ξένοι, το 'πισσαν αμέσως, μεσογειακοί βλέπεις κι αυτοί: "ουνα φάτσα, ουνα ράτσα".

Συνεχίζει ο δικός μας:

Τώρα κάνει το αντίθετο με το δεξιό του χέρι. Χτυπάει γνωστόνευτο κι αυτό με τον λόγο τρόπο το εσωτερικό του και ξανά τονίζει:

— Καπιταλίστ, καπιταλίστ, κι έκανε τα νοήματα τα χαρακτηριστικά του τηλεφώνου που 'χαν κάνει οι αλλοδαποί προηγούμενα, Ο.Τ.Ε. δηλαδή.

Οι Ιταλοί κατάλαβαν, "σι" "σι" είπαν κάνα δυσ δοφές, ένα μεγάλο "γκρότσια" κι οι δύο μαζί και με μια υπεκληπτή δύο κατανόηση, ευχαρίστησαν και συνέχισαν το δρόμο που τους έδειξε ο συμπολίτης μας.

Με τη χειρονομία του αριστερού χεριού, ήθελε να τους πει, να μη πάρουν τον αριστερό δρόμο που βγαίνει προς την παραλία "Νο Καμουνίστ" όχι αριστερά, γιατί αριστερά είναι ο Καμουνίστες, να πάρουν το δεξιό "Καπιταλίστ" γιατί δεξιοί είναι οι Καπιταλίστες.

Τι να γίνει; Αυτές είναι οι δυσκολίες της γλώσσας. Με τα νοήματα δύνας και την εξηπνόδια του ο έλληνας τις ξεπέρασε κι αυτές.

ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

85

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Πρέβεζας από την σύσταση του (Φλεβάρης του 83) μέχρι σήμερα, έχει να παρουσιάσει μια αξέλογη δουλειά του τομέα της πολιτιστικής ανάπτυξης για την Πρέβεζα και την περιοχή γενικώτερα και μια μεγάλη προσπάθεια συμβολής στο κάλεσμα, για τη διατήρηση και συνέχιση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και συμμετοχής στο πολιτιστικό «γίγνεσθαι» της χώρας μας. Ακόμα μέσα στους ακοπούς της ιδρυτής του αναφέρονται: «...η αυσφή των φιλικών δειμάνων η ανάπτυξη και βελτίωση των κοινωνικών σχέσεων και η προβολή και μελέτη κάθε πνευματικού προγράμματος που συμβάλλει στην πολιτιστική ανάπτυξη...».

Στα πλαίσια αυτών των προγραμμάτων το Π.Κ. διοργανώνει και φέτος καλακαρί του '85 τις εξής εκδηλώσεις:

- «ΞΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΧΟΡΩΔΙΑΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ» με συμμετοχή 3 χορωδιών από το εξωτερικό και 6 από την Ελλάδα.

- «Β' ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΑΣΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ»: Συμμετέχουν, χορευτικά, θεατρικά, μουσικά εραστεχνικά σχήματα από όλη την Ήπειρο τη Λευκάδα, και την Κέρκυρα, με παραλλήλες εκθέσεις Ζωγραφικής και Φωτογραφίας.

- «Β' ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ»: Συμμετέχουν παιδιά μέχρι 15 χρονών από τις χώρες: Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Ρουμανία, Κύπρο, Αλβανία και Ελλάδα.

- «ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΑ». Εκδηλώσεις που κεντρικός άξονάς τους αποτελεί η «Γιορτή της Σαρδέλλας». Παρουσιάζουν επίσης θεατρικές παραστάσεις, μουσικά αυγ/τα από την Ελλάδα και το εξωτερικό, πολυθεάματα και φολκορικά συγκροτήματα καθώς και διήμερο με μουσική «JAZZ» ή «FOLK». Επισημαίνουμε ότι οι εκδηλώσεις του Π.Κ. συνεχίζονται και τον χειμώνα.

Τέλος αναφέρουμε ότι στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του Π.Κ. του Δήμου Πρέβεζας λειτουργούν 2 χορευτικά τμήματα -παιδικό και ενηλίκων- και θεατρικό τμήμα με στόχο την δημιουργία μέσα στο '85 και άλλων τμημάτων.

Γράμματα που λαβαίνουμε

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. Γ. ΒΡΕΛΛΗ

•••Γι' αυτό τα "Πρεβεζάνικα Χρονικά" θα ζήσουν μιας και πλαισιώνονται από δι-
ειους εκπαιδευτικούς.

'Αθλος η έκδοση που θέλει γερά κό-
τσια, θέλει πυγμή, χωρίς καμιά υποχύ-
ρηση και δειλιασμό.

Δύσκολος ο αγώνας σας, τερός και α-
νάτερος, μα νικηφόρος. Το έργο σας με
το 5^ο τεύχος ευοδύνεται και προσινί-
ζει μακρό βίο. Σας συγχαίρω ολόψυχα
για την έγκυρη, έντυπη φωνή που μετα-
φέρει τον πολιτιστικό παλμό και ανα-
γλυφοποεί καθάρια και λαμπερή την Ι-
στορική φυσιογνωμία της Πρέβεζας.

..... και πριτανεύοντας η ακέφι ά-
τι πρέπει κι εγώ να βοηθήσω με τις λο-
χίνες δυνάμεις μου, σας εισκλείω ένα
σονέττο για την δύρφη Πρέβεζα. Σε κά-
θε τεύχος θα σας στέλνω κάτι με πρε-
βεζανικό περιεχόμενο.

Με την Πρέβεζα συνδέθηκα άφροκτα ό-
χι μόνο υπηρεσιακά αλλά ανθρώπινα και
συχεκά. Λατρεύω το περιβάλλον της και
την φυχή της. Και το θεμό τημή μου να

συγκαταλέγομαι σαν τακτικός συνεργά-
της και είναι χρέος να βοηθήσω όσο
μπορώ την πνευματικοκαλλιτεχνική σας
εξόρμηση.

Γιάννενα 8.7.85 Γιάργος Βρέλλης

ΣΤΑ «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

του κ. ΑΛΕΚΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡ-
ΓΙΟΥ Ανωτ. Αξ. τ.τ.

Στέλνω τούτο το γράμμα, ζητώντας
πώτα συγγνώμη για το κακό γράψιμό
μου, που οφείλεται στην ελάττωση της
όρασής μου και δεύτερο να ευχαριστήσω
όλους τους συντελεστές της έκδοσης του
απαρείτηκο για το Νομό μας Περιοδι-
κού και ιδιαίτερα τον καθηγητή κ. Γρη-
γόρη Χρ. Ζιάκα που με την πένα του διγ-

Μάθημε κάποιον ξεχασμένο ΕΦΕΔΡΟ Ανθυπολοχαγό συνάδελφό του στην επιστήμη της Φιλολογίας.

Να συγχαρώ δύος τους συντελεστές της έκδοσης του περιοδικού που μόνον και μόνον αυτοί θυμήθηκαν ένα λημόνιον από τους αριθμούς του τόπου μας (Δημάρχους, Δημοτικούς Συμβούλους, Νομάρχες κ.λπ.), αλλά και να θυμήσω ότι δεν ήταν ο μόνος Πρεβεζιάνος που έπεσε στη μάχη, αλλά και πολλοί άλλοι υπαξιωματικοί ή στρατιώτες απλοί, όπως οι Κλωντζάρης, Σκαμνάς κλπ στους πρώτο και δεύτερο παγκόσμιους πόλεμους (Σ. Χαϊνόπουλος, Περδικάρης, Κοκοζόκος, Αγραφιώτης, Κων. Μπάλκος κ.λ.π.).

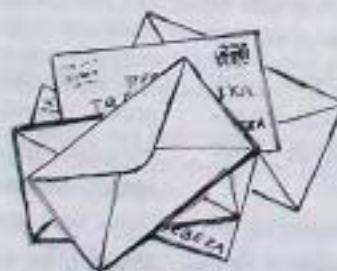
Κανένας Δήμαρχος Πρέβεζας ως τώρα δε σκέφτηκε να κάνει μια πλάκα με τα ονόματα δύον των πρών της Λευτεριάς, ενύ σ' όλα τα χωριά και τις πόλεις της Ελλάδος και σε χωριά του Νομού μας ακόμα, υπάρχουν τέτοια μνημεία θύμησης πριντοπόρων της Λευτεριάς.

Αγαπητοί των Πρεβεζανικών Χρονικών, εκδότες και συγγραφείς κανένας δε γνωρίζει το ιστορικό της μάχης Παραποτάμου Καλαμά στις 5 Νοέμβρη 1940, γιατί το πολεμικό μου πμερολόγιο δημοσιεύτηκε σε δυο εφημερίδες της θεοπρωτίας, αφού οι ντόπιοι αρνήθηκαν τη δημοσίευση.

Το πριντόπιπο βρίσκεται στα χέρια του γιανθρώπου μου καθηγητή Μαθηματικών Αριστάρχου Νιζάμη στο Βόλο (οδός Πλατιώρα 29 - Ανιαμαλιά Βόλου) και δεν έχω δυνατότητες να σας δώσω αντίγραφο της ακληρής αυτής ολοήμερης μάχης που εμείς πολεμούσαμε με πολιά όπλα και αυτόματα τύπου 1915, οι δε Ιταλοί με μεγάλο αριθμό όπλων παντός είδους και δυνάμεις δεκαπλάσιες.

'Οσοι απομείναμε από τη φάρα Παπαγεωργίου σας ευχαριστούμε.

Με απειρηνή εκτίμηση
Αλέκος Παπαγεωργίου
Ανωτ. Αξ. ε.α.

ΕΝΩΣΗ Γ. Σ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Η αποστολή της Ε.Γ.Σ. Πρέβεζας είναι επιχείρηση κερδοσκοπική. Στόχος της, να προστατεύεται εισόδημα των παραγωγών και να προωθείτην ιδέα του Συν)σμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

-
- 1) Εγκατάσταση εργοστασίου εκκοκκίσεως βάμβακος και παράλληλα συγκέντρωσης προϊόντος για λογαριασμό του παραγόντος.
 - 2) Διακίνηση αυτοφόνων (καλλιεργόκην - κραθόρι-σιτάρι).
 - 3) Συγκέντρωση καλαμποκιού, φασολίων, ελαιολάδου κ.λ.π. για λογ)σμό των παραγωγών.
 - 4) Κατασκευή ξηραντηρίων και SILO (Καναλάκι - Λούρο)
 - 5) Κατασκευή ελαιοδεξιμενών (Πρέβεζα-Αγιά).
 - 6) Προμήδεια εωργικών μηχανημάτων, εργαλείων, γ. φαρμάκων για τις γεωργικές ανάγκες.
 - 7) Παροχή κάθε είδους βοήθειας στους αγρότες για την ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ του ΜΟΧΘΟΥ των.

Η ΕΝΩΣΗ Γ.Σ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ Σ' ΟΛΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

(Γραφεία: Οδός ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ αριθ. 13
τηλ. 22227-28693-28457)